

HIRVENMETSÄSTÄJIEN EPÄVIRALLISTA PAIKANNIMISTÖÄ

Pro gradu
Vesa Holm

Jyväskylän yliopisto
Kielten laitos
Suomen kieli
Toukokuu 2012

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Vesa Holm	
Työn nimi – Title Hirvenmetsästäjien epävirallista paikannimistöä	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2012	Sivumäärä – Number of pages 87 s. liitteineen
Tiivistelmä – Abstract	
<p>Tutkielma käsittelee hirvenmetsästäjien epävirallista paikannimistöä. Seuruemetsästyksessä paikannimistöllä on keskeinen asema. Usein tulee tarve viitata täsmällisiin paikkoihin, joilla ei välttämättä ole virallista karttanimeä. Tällöin käytetään jonkinlaista epävirallista ilmausta. Tutkimuksessa on kyse pienten, tiiviiden ryhmien käyttämästä nimistöstä.</p> <p>Aineisto koostuu noin 470 epävirallisesta paikannimestä. Osa aineistosta, noin 60 nimeä, on kerätty syksyllä 2008 ja loput syksyllä 2010 lomakekyselyllä, johon tuli vastauksia Keski-Suomen alueelta kahdeksalta metsästysseuralta viidestä eri kunnasta. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaista metsästäjien käyttämä paikannimistö on ja miten se eroaa virallisesta ja muusta epävirallisesta nimistöstä. Nimenantoperusteiden selvittämisen ohella aineistoa on tarkasteltu sosio-onomastisesta näkökulmasta: miten nimet syntyvät, miten niitä käytetään ja millaisia funktioita niillä on metsästäjien kielenkäytössä.</p> <p>Nimistö on lähellä maaseudun perinnäistä paikannimistöä, mutta sillä on myös epäviralliselle kaupunikinimistölle ominaisia piirteitä. Metsästäjät ovat kekseliäitä nimenantajia ja nimeämisen perusteet hyvin monimuotoisia. Nimeämisessä hyödynnetään esimerkiksi paikan omistusta (<i>Ahlströmintie</i>, <i>Kunnanaukku</i>) tai paikalla olevaa, ympäristöstään helposti erottuvaa kaatopaikkatavaraa (<i>Ämpäripassi</i>, <i>Hiustenkuivaaja</i>). Nimistölle ominaisia ovat nimikkopaikat: jonkin tapahtuman seurauksena passipaikka voidaan omistaa jollekulle ja nimetä hänen mukaansa (<i>Antintorni</i>, <i>Kustinkurvi</i> 'tie, jolla hirvikoiria Kusti toimi erityisen mallikkaasti').</p> <p>Usein nimi syntyy ja vakiintuu vähitellen pitemmästä ilmauksesta lyhenemällä: <i>se Juhan viime viikonlopun paikka</i> > <i>se Juhan paikka</i> > <i>Juhanpaikka</i>. Toinen nimien syntytapa on, että ilmaus muodostuu suoraan nimeksi, jota aletaan heti käyttää: ”Tien nimi oli heti Karhunpisto”. Paikalle annettu nimi säilyy käytössä niin kauan kuin paikasta on tarpeen puhua; yleensä siitäkin huolimatta, että nimeämisen peruste on kadonnut.</p> <p>Metsästäjien käyttämät paikannimet syntyvät käytännön tarpeisiin ja niiden tärkein tehtävä on yksilöinti, toisin kuin esimerkiksi kaupunkien epävirallisessa nimistössä. Keskeinen vaikuttaa olevan myös nimien yhteisöllinen funktio. Paikannimet kertovat yhteisistä kokemuksista ja siten välittävät ja ylläpitävät oman ryhmän historiaa. Nimien kautta välittyy tarinoita paikoilla sattuneista tapahtumista ja niihin liittyvistä ihmisistä, ja nimien taustoja selvitetään uusille tulokkaille mielellään.</p>	
Asiasanat – Keywords nimistöntutkimus, paikannimet, epäviralliset paikannimet, metsästys	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, Fennicum	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimustehtävä	1
1.2 Tutkimusaineisto	2
1.2.1 Aineiston kerääminen	2
1.2.2 Lomakevastausten esittelyä	4
1.2.3 Aineiston käsittely	5
1.3 Nimistöntutkimuksesta	8
1.3.1 Tutkimuslinjoja	8
1.3.2 Paikannimen määrittelystä	9
1.3.3 Virallinen ja epävirallinen paikannimistö	10
1.3.4 Nimenantoperusteista	11
1.4 Hirvenmetsästyksestä	12
2 NIMETYT PAIKAT JA NIMEÄMISPERUSTEET	16
2.1 Metsästäjien nimimaisemasta	16
2.2 Tiet, polut ja muut kulkureitit	17
2.3 Tienosat	26
2.4 Luonnonpaikat	29
2.4.1 Pinnanmuodostus	30
2.4.2 Aukeat	32
2.4.3 Viljelykset	33
2.4.4 Metsiköt, puut	33
2.4.5 Vedet, vesistöjen osat, suot	34
2.5 Hirvitornit	34
2.6 Metsästyksen liittyvät rakennukset	37
2.7 Paikanlaji määrittelemätön	38
2.7.1 <i>-passi, -paikka</i> -tyyppi	38
2.7.2 Paikalla olevan mukaan nimetyt paikat	41
2.8 Metsästysalueet	44
2.9 Nimeämisperusteiden kokoavaa tarkastelua	46
3 NIMIEN RAKENNE	51
3.1 Kaksiosaiset	51
3.2 Yksiosaiset	52

3.3 Useampiosaiset	54
4 NIMIEN SYNTY	56
4.1 Nimi syntyy vähitellen	56
4.2 Ilmaus syntyy suoraan nimeksi	58
4.3 Nimirypät ja -ketjut	60
5 NIMIEN SÄILYMINEN JA VAIHTELU	62
5.1 Nimeämisen peruste kadonnut, nimi säilynyt	62
5.2 Saman paikan eri nimet	64
5.3 Eri paikkojen samat nimet	66
6 NIMIEN FUNKTIOT	68
6.1 Identifioiva funktio	68
6.2 Yhteisöllinen funktio	68
6.3 Käytännöllinen funktio	72
6.4 Informatiivinen funktio	73
7 PÄÄTÄNTÖ	74
LÄHTEET	76
LIITTEET	
LIITE 1. Tutkimusaineiston nimet	80
LIITE 2. Kyselylomake	85
LIITE 3. Saatekirje	87

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimustehtävä

Tutkin pro gradu -työssäni hirvenmetsästäjien käyttämiä epävirallisia paikannimiä. Työ on jatkoa keväällä 2009 valmistuneelle kandidaatintutkielmalleni.

Seuruemetsästyksen yhteydessä tulee usein tarve viitata täsmällisiin paikkoihin, joille ei välttämättä ole virallista nimeä. Tämä tarve synnyttää uutta, omanlaistaan epävirallista nimistöä, jossa nimenantajina ja -käyttäjinä toimii metsästäjien muodostama tiivis yhteisö. Monet näistä nimistä on annettu paikoille, jotka eivät muiden kuin metsästäjien näkökulmasta ole tärkeitä ja nimeämisen arvoisia. Nimetty paikka voi olla esimerkiksi jokin tietty kohta tiellä tai keskellä metsää.

Tässä tutkimuksessa pyrin selvittämään, millaista hirvenmetsästäjien käyttämä epävirallinen paikannimistö on. Tarkastelen, millaisia paikkoja nimetään, millaiset piirteet ovat ominaisia nimistölle ja miten se eroaa virallisesta nimistöstä ja toisaalta muusta epävirallisesta nimistöstä. Tarkastelun kohteena ovat mm. nimien synty ja käyttö sekä nimeämisperusteet, jotka ovat usein melko monimuotoisia.

Epävirallisen nimistön tutkimuksessa on keskitytty enimmäkseen kaupunkinimistöön ja aineistoa on kerätty usein koululuokilta (esim. Ainiala 2003: 219); nuorten käyttämän nimistön ohella myös vanhemman polven kaupunkinimistöä on kerätty ja tutkittu (mm. Koivisto 1997; Korkalainen 2002). Omassa tutkimuksessani on kyse kaupunkialueen ulkopuolella toimivien pienten, tiiviiden ryhmien käyttämästä nimistöstä. Epävirallista nimistöä käytetään kaupunkien lisäksi myös haja-asutusalueilla ja maaseudulla, eikä sen syntyminen riipu ympäristöstä tai paikasta, vaan nimiä voi syntyä missä tahansa, missä on nimeämiseen sopivia kohteita ja kekseliäitä nimenantajia (Mielikäinen 2005: 30).

Jonkin tietyn ryhmän käyttämästä paikannimistöstä ei tietääkseni ole juuri tehty tutkimusta. Hieman vastaavanlaista pienen yhteisön käyttämää nimistöä on ollut aineistona Veijo Kajánin (1998) Tampereen palomiesten slangia käsittelevässä pro gradu -tutkielmassa. Tavanomaisesta kaupunkinimistön tutkimuksesta poikkeaa myös Sanna Raskin (2008) vapaa-ajanasuntojen käyttönimiä käsittelevä pro gradu -tutkielma.

Jo aiemmissa tutkimuksissa on huomattu, että metsästäjillä on omaa nimistöä. Tarkempaa selvitystä asiasta ei kuitenkaan ole tehty, vaan havainnot ovat jääneet muutaman yksittäisen maininnan varaan. Mm. Mikael Luova kirjoittaa Vilppulan nuorten epävirallista paikannimistöä käsittelevässä pro gradu -tutkielmassaan (2007: 22) muutamasta alun perin erään vastaajan isän hirviporukassa¹ syntyneestä nimestä, jotka hirvestäjien kanssa paljon liikkuva vastaaja oli omaksunut käyttöönsä.

¹ Ilmausten *porukka* ja *hirviporukka* käytöstä ks. lukua 1.4.

Esimerkiksi *Matopaikka* viittaa paikkaan, jossa kaadettu hirvi oli täynnä matoja, *Kuolleenmiehentie* on saanut nimensä tien tekijän kuoltua kesken työn, ja ”toki hirviporukalla on myös *Makkaranpaistopaikka*”.

Paikannimien käyttöä ja osaamista eli nimitaitoa tutkineet Terhi Ainiala, Johanna Komppa, Kaija Mallat ja Ritva Liisa Pitkänen (2000: 330) toteavat ihmisten nimeävän sellaisia paikkoja, joista on tarpeen puhua, ja myös käyttävän itselleen tarpeellista nimistöä. Niinpä esimerkiksi metsästystä harrastava tuntee hyvin metsästysseuran pyyntialueen paikannimiä (mts. 334–337). Keskeisten ja tärkeiden paikkojen nimet ovat tuttuja useimmille, mutta pienemmissä yhteisöissä eli juuri esimerkiksi hirviporukan kesken käytetään nimiä, jotka ovat tuttuja ja merkityksellisiä vain yhteisön jäsenille ja voivat olla myös yhteisön itsensä antamia. Ainialan ym. aineistossa *Punssikivenä* tunnettu kivi on ainoa varmasti hirvestyksen yhteydessä annettu nimi. (Mts. 334–337, 347–352.)

Hirvestäjien oma nimistö on pantu merkille myös alan kirjallisuudessa. *Hirvenmetsästyksen käsikirjassa* kerrotaan ”vanhan kaartin” nimeämistä passipaikoista:

Perinteisillä hirvenmetsästysalueilla on vakiintuneet passipaikat. Hirvet kulkevat pääosin samoja kulku-uria vapaasti ja ahdistettuina. Parhaat passipaikat syntyvätkin polkujen varsille usein luonnostaan. Tällaiset luottopaikat saavat jopa yksittäisiä nimiä, kuten Antinpassi tai Kultakukkula, ja nimet painautuvat yhteisön muistiin kulloisenkin sattumuksen mukaisesti – syntyy suomalaista metsästyskulttuuria. (Pekkarinen 2006a: 190.)

Keskeisessä osassa on juuri yhteisö ja sen luoma kulttuuriperintö, jota talletetaan myös metsästysseurojen historiikkeihin. Niissä saattaa olla hajanaisia mainintoja seuran omasta paikannimistöäkin (mm. Jahtimailla 1998: 62; Kaunisto 2006: 35–36; Kuitunen–Nikkilä–Eräjärvi 2003: 27, 46; Vainio 2007).

1.2 Tutkimusaineisto

1.2.1 Aineiston kerääminen

Aineisto on kerätty kahtena eri ajankohtana. Harrastan itsekin metsästystä ja kandidaatin-tutkielmaani varten keräsin syksyllä 2008 pohjoisessa Keski-Suomessa toimivan oman metsästysseurani nimistöä, yhteensä noin 60 nimeä. Epäviralliset paikannimet ovat seurueen jäsenten ”yhteistä tietoa”, joten keräsin ne omien havaintojeni ja muistelujeni pohjalta. Joitakin yksityiskohtia tarkastin seuran metsästyksenjohtajalta varmistaakseni, että kaikki käytössä

olevat nimet tulevat mukaan aineistoon. Olen täydentänyt tätä aiemmin keräämäni aineistoa uusilla nimillä syksyllä 2010 ja 2011.

Toisessa vaiheessa keräsin nimiä kyselylomakkeella (liite 2) Keski-Suomen alueelta kahdeksalta metsästysseuralta viidestä eri kunnasta syksyllä 2010. Osan kyselylomakkeista postitin itse, osa välitettiin seuroille Keski-Suomen riistanhoitopiirin (nykyisin Suomen riistakeskuksen Keski-Suomen aluetoimisto) riistapäällikön Jukka Purhosen avulla.

Lomakkeella pyrin selvittämään ainakin, mitä paikkaa nimellä tarkoitetaan ja millä perusteella paikka on nimetty. Lisäksi vastaajat saivat kertoa nimistä tarkemminkin oman tietämyksensä mukaan, esimerkiksi onko paikalle olemassa jokin virallinen nimi, kuinka vanha nimi on yms. Ohjeistuksena pyysin kirjoittamaan kaikki vastaajan tuntemat nimet ja nimitykset, myös saman paikan kaikki eri nimivaihtoehdot. Kehotin mainitsemaan myös nimet, joista ei ole varma, onko kyseessä nimi vai ei. Näin pyrin saamaan mukaan myös sellaiset ”arkipäiväisiltä” tuntuvat nimet, joita nimenkäyttäjät eivät välttämättä edes tunnista nimiksi, mutta joita kuitenkin käytetään proporisesti.

En käyttänyt ohjeistuksessa nimistöntutkimuksen määritelmiä *epävirallinen* tai *puhekielinen paikannimi*, koska niiden käyttö olisi saattanut hämmentää termejä tuntemattomia vastaajia. Sen sijaan mainitsin kerääväni ”metsästäjien omia paikannimiä” ja ”paikannimiä, joita hirviporukasi käyttää”. Listaamisen avuksi lisäsin lomakkeeseen alaotsikoita paikan käyttötarkoituksen mukaan (passipaikat, kokoontumispaikat, maamerkit, tiet, polut yms., alueet ja muut paikat) ja mainitsin muutamia esimerkkejä, jotka valaisivat, millaisia nimiä haetaan. Monet nimistä varmasti sopisivat monen eri alaotsikon alle, mistä muutama vastaaja huomauttikin. Sen lisäksi sama nimi voi tarkoittaa samalla esimerkiksi tiettyä kohtaa (passipaikkaa) mutta myös laajempaa aluetta; tätä käsittelem tarkemmin luvussa 5.3.

Taustatietoina kyselylomakkeessa kysyttiin metsästysseuran nimeä ja sijaintipaikkaa samasta seurasta tulleiden vastausten vertailemiseksi analysointivaiheessa, mutta itse tutkielmassa seurojen nimiä ei tuoda esille. Lisäksi kysyttiin vastaajan syntymävuotta ja sitä, kuinka kauan vastaaja on harrastanut metsästystä seurassa. Vastaajat saivat halutessaan antaa yhteystietonsa lisätietojen kyselemistä varten. Lähes kaikki antoivat puhelinnumerosa, osa myös sähköpostiosoitteen. Palautusaikaa lomakkeelle oli muutama viikko.

Lomakkeiden mukana toimitin saatekirjeen (liite 3). Ajatuksena oli, että esimerkiksi seuran metsästyksenjohtaja tai muu yhteyshenkilö täyttäisi siinä kysytyt taustatiedot ja jakaisi lomakkeita metsästäjille. Kirjeessä kysyttiin taustatietoja seurasta: nimi, sijaintipaikkakunta,

perustamisvuosi, metsästysalueen pinta-ala, hirvenmetsästyksen osallistuvien jäsenten määrä sekä yhteyshenkilön yhteystiedot.

Kirjallisen aineiston lisäksi olen syksyllä 2011 oman metsästysseurani mukana hirvimetsällä ollessani havainnoinut ja kirjoittanut muistiin nimien todellisia käyttötilanteita. On harvinaista, että nimistöntutkija pääsee näin lähelle todellista käyttöä ja jopa todistamaan nimien syntytilanteita ja kehittymistä. Lainatessani tällaisia osallistuvan havainnoinnin avulla kerättyjä keskustelukatkelmia käytän sitaatin perässä viitettä suullinen aineisto, sitaatit ilman viitettä ovat kirjallisesta aineistosta. Tarvittaessa olen erottanut samaan keskusteluun osallistuvien metsästäjien repliikit kirjaimilla A ja B.

1.2.2 Lomakevastausten esittelyä

Vastauksia lomakekyselyyn palautettiin 15 kappaletta 8 seurasta. Yhteensä nimiä ja nimi-muotoja kertyi noin 470. Nimien ja selitysten määrä vaihteli suuresti vastaajittain. Joissakin vastauksissa oli annettu muutama nimi ja vain vähän tai ei lainkaan selityksiä, eräs vastaaja puolestaan oli kirjoittanut nimiä selityksineen lähes seitsemän sivun verran. Nimien määrään vaikutti varmasti se, kuinka paljon seuralla ylipäänsä on omia paikannimiä, kuinka hyvin vastaaja tunsi ne ja mitkä ilmaukset käsitettiin nimiksi. Joillakin seuroilla saattaa olla hyvin vähän omia nimiä, kun taas toisissa seuroissa on hyvin vahva nimeämisperinne ja uusia nimiä luodaan tietoisesti.

Useimmista seuroista tuli vain yksi tai kaksi eri vastausta, joistakin useampi. Jos kyselyyn vastasi vain yksi henkilö, hän oli yleensä seurueen metsästyksenjohtaja (ks. lukua 1.4) tai joku, joka jostain muusta syystä tuntee metsästysalueen paikannimet hyvin. Jos vastaajia oli useampi, tehtävään olivat ilmeisesti tarttuneet sellaiset, jotka kokivat tietävänsä nimiä mainitsemisen arvoisesti. Kaikki vastanneet ilmoittivat harrastaneensa metsästystä seurassa yli 20 vuotta. Hirvenmetsästyksen osallistuvia oli n. 18–25 niissä seuroissa, jotka määrän ilmoittivat – kaikista seuroista tätä tietoa en saanut. Hirvenmetsästysseurueiden keskipikoko Suomessa on suunnilleen tätä luokkaa (Koskela–Nygrén 2002: 70–71).

Vaikka vastauksia tuli monesta seurasta vain yksi tai kaksi, katson sen kuitenkin riittävän hyvin. Oletettavasti monet saman seuran metsästäjät tietävät suunnilleen samat nimet, joten ei ole niin oleellista saada nimiä mahdollisimman monelta eri vastaajalta – toisin kuin esimerkiksi koululuokilta kerättyssä aineistossa, joissa on usein runsaasti pienten, erillisten ryh-

mien omia nimiä. Eräs lomakkeet palauttanut yhteyshenkilö huomauttikin, että kaikki eivät vastanneet, koska suurin osa nimistä olisi ollut samoja kuin muilla, mikä ilmeni myös lomakkeista. Pääsääntöisesti näin olikin; saman seuran eri vastaajilla oli samoja nimiä. Toisaalta päinvastainenkin tapaus oli: erään seuran kahdessa eri vastauksessa suurin osa oli eri nimiä.

Kyselylomakkeet sai palauttaa mukana toimitetulla palautuskuorella, mutta mainitsin ohjeistuksessa, että vastauksen voi palauttaa myös sähköpostitse. Päädyin paperikyselyyn, koska oletin, että kyselyn kohderyhmälle olisi pienempi kynnyks vastata sellaiseen ja vastauksia tulisi paremmin kuin esimerkiksi internetkyselyllä. Syntymävuotensa ilmoittaneiden keski-ikä on noin 63 vuotta. Suurin osa vastauksista tuli kuitenkin sähköpostilla, mikä osoittautuikin käteväksi tavaksi. Osa sähköpostitse vastanneista oli käyttänyt viestin pohjana kyselylomaketta, osa oli listannut nimiä vapaammin.

Joidenkin nimien selitykset olivat puutteellisia tai puuttuivat kokonaan – vastaajat eivät ehkä olleet osanneet kertoa nimestä enempää. Nimien selittämättä jääminen on yksi kirjallisten kyselyjen ongelmista (Mielikäinen 2005: 31). Ainakin yksi vastaaja mainitsi, ettei ehtinyt kirjoittaa selityksiä kaikille nimille. Epäselvissä tapauksissa kysyin tarvittaessa jälkepäin tarkempia selityksiä, jos vastaaja oli antanut yhteystietonsa. Tutkimusaineistoa ei ole arkistoitu, vaan se on omassa hallussani.

1.2.3 Aineiston käsittely

Olen lajitellut keräämäni aineiston sen mukaan, minkä lajista paikkaa niiden tarkoitteet edustavat (luku 2). Kaikista nimistä sitä ei ollut mahdollista selvittää; tällaiset vaikeasti tulkittavat tapaukset olen käsitellyt omana alalukunaan. Joidenkin nimien selityksissä esiintyi nimityksiä, joita ei ole mainittu omana nimenään, mutta joita kuitenkin selityksen perusteella käytetään proprisesti. Olen ottanut mukaan aineistoon myös tällaisia selityksissä esiintyviä nimiä. Joitakin näin poimittuja ja muita epäselviä tapauksia olen merkinnyt kysymysmerkillä (esim. *?Pitkälleampuvanpaikka*).

Tavoitteenani oli kerätä metsästäjien käyttämää *epävirallista nimistöä*, ei siis kaikkia heidän käytössään olevia paikannimiä. Aineistoa läpi käydessäni joidenkin nimien kohdalla piti pohtia, voisiko kyseessä olla virallinen nimi, jota vastaaja on pitänyt epävirallisena. Epävarmoissa tapauksissa tarkastin, löytyykö nimeä Maanmittauslaitoksen ylläpitämästä *Kartta-[paikka](http://kansalaisen.karttapaikka.fi/)*-internetpalvelusta (<http://kansalaisen.karttapaikka.fi/>). Selvästi virallisiksi osoittautu-

neet nimet (esim. *Pirttikangas*, *Hallämäki*) jätin analyysin ulkopuolelle. Virallisia nimiä tuli mukaan aineistoon luultavasti siksi, että vastaajat eivät tieneet tai olleet varmoja niiden virallisuudesta. Toisaalta tällaiset nimet voi käsittää ns. *käyttönimiksi*. (Käsitteiden määrittelystä ks. lukua 1.3.3.)

Rajatapauksina voi pitää nimiä, joiden tarkoite on toinen kuin virallisessa nimistössä. Esimerkiksi talon nimi *Saunämäki* ei metsästäjien kielenkäytössä viittaa välttämättä itse taloon, vaan sen pihapiirissä sijaitsevaan tulipaikkaan, ja *Hallämäki* viittaa paitsi kohoumaan myös laajemmin sen ympärille sijoittuvaan passitukseen. Alueennimi *Syrji* ei ole muodoltaan perustyyppinen paikannimi, minkä takia sitä on saatettu luulla epäviralliseksi. Selityksen mukaan nimeä käytetään tietyistä alueella sijaitsevasta risteyksestä.

Toisaalta nimeä on saatettu luulla epäviralliseksi, jos se on sellaisella tarkoitteella, joilla ei tyypillisesti ole virallisia nimiä: *Hevoskivi*, *Hakkarkivi* ja *Ukonluolat* ovat vanhoja perinnäisiä paikannimiä. Nimen *Hongonpyykki* 'rajapyykki Saarijärven ja Summasjärven kylien rajalla' vastaaja itsekin toteaa olevan myös kartassa. Luultavasti hän kuitenkin halusi tuoda nimen esille, koska se kuuluu vahvasti metsästäjien käyttönimistöön. Nämä tässä ja edellisissä kappaleissa mainitut sellaisenaan kartassa olevat nimet rajasin kuitenkin aineiston ulkopuolelle.

Joissakin vastauksissa ei ollut kerrottu nimeämisperustetta. Tietyissä tapauksissa nimeämisperuste on melko helposti pääteltävissä, esimerkiksi maanomistajan tai läheisen talon tai muun karttanimen mukaan nimetyissä paikoissa. Myös tällaisia paikkoja tarkastin *Karttapai-kasta* ja päättelin todennäköisen nimeämisperusteen.

Olen pyrkinyt yleiskielistämään aineiston nimet yleisten paikannimistön oikeinkirjoitusohjeiden (ks. esim. Sinisalo 1987; Korhonen 1987; myös Nissilä 1962: 22–25.) mukaan seuraavanlaisesti:

1. Selvät tapaukset, kuten genetiivialkuiset *Antin torni* -tyyppiset yhdysnimet kirjoitetaan yhteen: *Antintorni*. Yhteen kirjoitetaan myös nimet, joiden määrite on adjektiivi tai muu sellaiseen verrattavissa oleva sana: *Pitkäsuora*, *Korkeatorni*, *Vasenpisto* (*pisto* 'pistotie'), *Kaatonutpukki*, *Kolmehaapaa*.

2. Jos genetiivimäärite sisältää yhdysmerkin tai on sanaliitto, nimi kirjoitetaan erikseen: *Mustos-Veikon kämppä*, *Hiekka-Ahon Heikin pisto*, *Savelan Pentin huvilatie*.

3. Erikseen kirjoitetaan myös tapaukset, joissa genetiivimääritettä tai pääsanansa mukaisesti taipuvaa adjektiivimääritettä seuraa yhdyssana: *Rinteen huvilatie*, *Kimmon laanipaikka*;

Iso syvänmaa (: *Isolla syvänmaalla*). Myös adjektiivivi *pikku* (esim. nimessä *Pikku syvänmaa*) tulkitaan tässä tapauksessa taipuvaksi.²

Näitä periaatteita voidaan soveltaa useimpiin aineiston nimistä, esim. *Rinteen huvilatien kallio* (määritteenä sanaliitto), *Jalkasen latotie* (perusosana yhdyssana), *Aholankuusikon väli-tie*. Joissakin vaikeammin tulkittavissa nimissä olen käyttänyt omaa harkintaani luontevimman kirjoitusasun löytämiseksi. Olen päätenyt kirjoittamaan esimerkiksi *Aholankuusikon pitkä suora* (alkuperäinen kirjoitusasu *Aholan kuusikon pitkä suora*). Tämänäyttypiset nimet olisi mahdollista kirjoittaa myös *Aholankuusikon pitkäsuora* tai *Aholankuusikon Pitkäsuora* – samalla seuralla on myös nimi *Pitkäsuora*. Kirjoitan kuitenkin nimen jälkiosan erikseen, koska tulkitsen, että nimen perusosana on *suora* ja *Aholankuusikon* ja *pitkä* ovat sen rinnasteisia määritteitä – *Aholankuusikon* ei siis tulkintani mukaan ole määrite perusosalle *pitkäsuora*.

Samalla periaatteella olen päätenyt kirjoittamaan mm. *Hirvilehdon oikea pisto* 'oikeanpuolimmainen Hirvilehdossa sijaitsevista pistoista' ja *Hirvilehdon vasen pisto*. Saman seuralla on eri paikkoihin viittaavat *Oikeapisto* ja *Vasenpisto*, minkä perusteella voisi olla perusteltua kirjoittaa myös *Hirvilehdon Oikeapisto*; tällöin nimen tulkinta olisi siis 'se Oikeapisto, joka sijaitsee Hirvilehdossa'. Toisella seuralla on käytössään nimet *Matin oikea haara* ja *Matin vasen haara*, mutta ei **Oikeahaara* ja **Vasenhaara*, joten tästäkin syystä olen päättänyt kirjoittaa nimet yhdenmukaisesti edellä kuvaillulla tavalla. (Näistä tarkemmin luvussa 3.3.)

Muutamissa tapauksissa eri vastaajien välillä oli horjuvuutta nimien kirjoitusasussa. Tällaiset nimivariantit olen yhdenmukaistanut ja laskenut samaksi nimeksi. Esimerkiksi nimen *Micra puro* ~ *Mikrapuro* olen yleiskielistänyt muotoon *Micrapuro*; k:lla kirjoitettuna nimi olisi läpinäkymättömämpi, koska sen taustalla oleva nimeämisperuste eli *Nissan Micra* -automalli ei olisi niin selvästi näkyvissä. Vertailevat siirrynnäiset on kirjoitettu esikuvansa mukaisesti (esim. *Bermudan kolmio*).

Olen normaalistanut myös vähäiset murteellisuudet (esim. *Tervatehas* > *Tervatehdas*) lukuun ottamatta sanoja *syvänmaa* pro *sydänmaa* 'syrjäinen metsäseutu, takamaa, erämaa, korpi, salo' (KS) ja *aukku* pro *aukko* 'hakkuaukea', sillä katson niiden olevan leimallisia piirteitä kyseisten metsästäjäryhmien kielenkäytölle.

² Lisäksi jos määrite liittyy yhdistämättömään nimeen (esim. *Iso-Penttinen*) tai taipumaton määrite yhdysnimeen (*Etelä-Konnevesi*), nimien väliin tulee yhdysmerkki. Tällaisia nimiä aineistossani ei esiinny.

1.3 Nimistöntutkimuksesta

1.3.1 Tutkimuslinjoja

Nimistöntutkimus on tieteenala, jonka tutkimuskohteena ovat kaikki nimet. Perusteellisimmin on tutkittu paikannimistöä. (Ainiala 2005: 10.) Nimistöntutkimus sai alkunsa etymologisena tutkimuksena 1800-luvulla, kun huomattiin nimien ainutlaatuinen historiallinen dokumenttiarvo. Tutkijoiden mielenkiinto suuntautui vanhoihin, alkuperältään hämärtyneisiin nimiin ja niiden etymologisen alkuperän selvittämiseen. Niiden kautta oli mahdollista saada tietoa asutuksen leviämisestä, kulkureiteistä, taloudesta ja elinkeinoista sekä varhaisista luonnonmaantieteellisistä seikoista. Nimet myös säilyttävät sanoja, joita muuten ei enää käytetä ja tunnetta ja joiden merkityksiä voidaan selvittää nimiä ja niiden tarkoitteita tutkimalla. (Kiviniemi 1990: 13–14; Ainiala–Pitkänen 2002: 231; Ainiala ym. 2008: 14.) Suomessa nimistöä on tallennettu paikannimikokoelmiin vuodesta 1915, pääosin kuitenkin 1950-luvulta alkaen (Kiviniemi 1990: 27).

Sittemmin nimistöntutkimuksen perusmuodoksi muotoutui tutkijan itse keräämien alueellisten nimistökokonaisuuksien eli aluemonografioiden laatiminen. Niissä keskeisiksi nousevat luontonimet ja pienten käyttäjäryhmien tuntemat mikrotoponyymit, etenkin maasto-kohteiden ja viljelysten nimet. Nimiä on käsitelty etymologisesti, ja tulokset on systemoitu nimeämisperusteluokittelun avulla. Tutkimus ei kuitenkaan ole jäänyt pelkäksi nimiin sisältyvien sanojen selittämiseksi, vaan nimien tulkinnassa on otettu huomioon niiden yksilöivä tehtävä eli itse nimen lisäksi myös nimetty paikka. (Ainiala–Pitkänen 2002: 232; Ainiala ym. 2008: 63.) Omassa tutkimuksessani käsittelen aineistoa sekä nimettyjen paikkojen että nimeämisperusteiden näkökulmasta.

1960- ja 1970-luvuilla kehitetty syntaktissemanttinen jäsentelymalli uudisti nimistöntutkimuksen kenttää. Mallissa paikannimiä ei käsitellä yksittäin vaan nimisysteemin osana, ja nimien rakennetta tulkittaessa otetaan huomioon niiden semantiikka. Myös Kiviniemen (1971) tutkimus analogisesta nimenannosta vaikutti siihen, että tarkastelun pääpaino siirtyi yksittäisistä nimistä systeemeihin. (Ainiala–Pitkänen 2002: 232–235; Ainiala ym. 2008: 71–73.)

Paikannimistön tutkimuksessa on perinteisesti tarkasteltu maaseudun paikannimistöä, ja sitä luokitellessa lähtökohtana on ollut nimenantajan näkökulma: on päätelty, minkä lajiselle

paikalle nimenantaja on alun perin nimen antanut (Kiviniemi 1990: 50). Kaupunkien epävirallista paikannimistöä on alettu tutkia laajamittaisemmin vasta 2000-luvulla. Kaupungissa on monenlaisia paikkoja, joista käytetään epävirallisia nimiä. Niitä tarvitaan, jotta voidaan puhua oman elinympäristön kannalta tärkeistä ja keskeisistä paikoista. Kaupungeissa nimetään esimerkiksi kaupunginosia, rakennuksia, liikkeitä, puistoja ja kaikenlaisia kohtaamis- ja tapauspaikkoja. (Ainiala 2005: 10–11.)

1990-luvulta alkaen nimistötutkimuksessa on painotettu sosio-onomastiikkaan. Sosio-onomastisessa tutkimuksessa keskitytään nimenantajan näkökulman sijaan nimenkäyttäjien: miten nimenkäyttäjä itse käyttää nimistöä, mitä ilmauksia hän pitää niminä, mitä ja minkälaisia paikkoja nimillä kulloinkin tarkoitetaan ja miksi? Paikanniminä pidetään niitä ilmauksia, jotka nimenkäyttäjille ovat yksilöiviä ja joita käytetään propriisesti. Esimerkiksi kaupunkiympäristössä jokin parkkipaikka tai torin kulma voi nuorisoryhmälle olla ennen kaikkea kokoontumispaikka ja vasta toissijaisesti (tai ei lainkaan) parkkipaikka tai torin osa, eikä paikan ”oikeaa” lajia välttämättä edes ajatella. Tutkimuksen kohteena ovat myös mm. nimitaito eli yksilön paikannimien käyttö ja osaaminen sekä nimien tarve, vaihtelu ja variaatio. (Ainiala–Pitkänen 2002: 236–238; Ainiala 2003: 216, 218.)

Tässä tutkimuksessa sosio-onomastinen näkökulma tulee esiin tarkastellessani nimien käyttöä, syntyä, säilymistä ja funktioita. Kaupunkilaisnuorten tapaan metsästäjät käyttävät paikkoja omiin tarkoituksiinsa. Metsästäjien nimistö on lähempänä maaseudun perinnäistä paikannimistöä, mutta sillä on myös epävirallisen kaupunkinimistön piirteitä. Metsästäjät ovat sekä nimenantajia että -käyttäjiä, ja heidän nimistössään korostuu sosiaalisuus ja nimien kautta välittyvä yhteisön kertomusperinne.

1.3.2 Paikannimen määrittelystä

Paikannimet eli toponyymit ovat yksilöiviä ilmauksia, joilla paikat identifioidaan ja erotetaan toisistaan. Nimien avulla paikat voidaan tiedostaa ja muistaa ja niistä voidaan puhua. Ne ovat myös täysin omanlaisensa osa kieltä ja noudattavat omaa kielioppiaan. (Ainiala 2005: 10; Vahtola 1999: 4.) Ainiala (1997: 21) on määritellyt paikannimen seuraavasti: ”Toponyymi on yksilöivä ilmaus, joka on muodostettu kielessä vallitsevien nimenmuodostussääntöjen mukaan ja jonka puhuja on tarkoittanut ja kuulija ymmärtänyt toponyymiksi. Toponyymien pääfunktio

on yksilöinti. Sen ohella toponyymiltä voidaan toivoa kuvaavuutta, ja monesti kuvaavuudella on jopa keskeinen asia nimen käytössä.”

Nimistöntutkimuksessa keskeinen kysymys on proprin eli erisnimen ja appellatiivin eli yleisnimen välisen eron määrittelemine. Asia ei ole yksinkertainen, eikä mihinkään lopulliseen ratkaisuun ole päästy. Tärkeimpänä erottavana kriteerinä pidetään kuitenkin ilmauksen tehtävää eli funktiota. Proprin tehtävä on **yksilöidä** kohteensa eli tarkoitteensa ja erottaa se muista samanlaisista. Propri on siis yksiviitteinen eli monoreferentiaalinen. Appellatiivi puolestaan on **luokitteleva** ilmaus eikä yksilöi tarkoitteita. Luokitteleva ilmauskin voi kuitenkin olla propri, mikäli sitä käytetään yksiviitteisesti. Tilanne ja konteksti ovat keskeisiä nimen ymmärtämisen kannalta. Sekä nimen käyttäjän että kuulijan on tiedettävä, mihin tarkoitteeseen proprisesti käytetty ilmaus viittaa. (Ainiala 1997: 15–21.)

Kielessä on ilmauksia, jotka voidaan kontekstista riippumatta käsittää luokitteleviksi tai yksilöiviksi, esimerkiksi lauseessa *Nähdään Ojalla/ojalla kello kolme!* Ne voivat viitata yksilöivästi tiettyyn tarkoitteeseen, kuten proprit, mutta jos niiden muoto vastaa täsmälleen jotain appellatiivista sanaa ja tarkoite vastaa appellatiivin merkitystä, voi olla mahdotonta määritellä, onko puhuja tarkoittanut sanan propriksi vai appellatiiviksi. Usein puhuja ei edes itse ajattele tai osaa sanoa sitä. (Ainiala ym. 2008: 32–33; vrt. Ainiala 2003: 215.)

Paikannimien perustyyppi on yhdyssanan kaltainen kaksiosainen ilmaus eli yhdyssnimi. Yhdyssnimet jakautuvat kahteen nimenosaan, jotka ovat *perusosa* ja *määriteosa*. Perusosa on yleensä paikan lajia ilmaiseva appellatiivi, kuten *järvi* tai *tie*, määriteosa on sen eteen liitetty määrite, joka yksilöi paikan ja erottaa sen muista samanlaisista paikoista, esimerkiksi *Saari/järvi*. Muitakin rakennetyyppejä on, esimerkiksi erilaisia yksiosaisia nimiä (*Saarinen, Harju, Saimaa*) ja perustyyppistä poikkeavia kaksiosaisia nimiä (*Iso Saarijärvi*). (Kiviniemi 1990: 90; Ainiala ym. 2008: 96–97.)

1.3.3 Virallinen ja epävirallinen paikannimistö

Virallisia nimiä ovat mm. suunnitellut nimet eli kaavanimet sekä kartoissa esiintyvät luontoniimet, joista suurin osa on alkuaan spontaanisti kansan suussa syntyneitä, ehkä jopa vuosisatoja vanhoja nimiä. Kaavanimet ovat viranomaisten varta vasten luomia ja antamia, tosin myös kaavanimistössä voi olla nimiä, jotka perustuvat vanhaan perinnäiseen paikannimistöön. Tällaiset nimet ovat joka tapauksessa nimenkäyttäjän näkökulmasta virallisia riippumatta siitä,

miten ne ovat syntyneet. Epävirallisia puolestaan ovat kaikki ne nimet, joilla ei ole virallisen nimen asemaa; ne eivät esiinny paikannimirekisterissä tai esimerkiksi painettuna kartassa tai kadunnimikylteissä. (Ainiala 2005: 12–13).

Nimiä tarvitaan, jotta voidaan puhua oman elinympäristön kannalta tärkeistä ja keskeisistä paikoista. Kaupungeissa nimetään esimerkiksi kaupunginosia, rakennuksia, liikkeitä, puistoja ja kaikenlaisia kohtaamis- ja tapaamispaikkoja. (Ainiala 2005: 10–11.) Epävirallisia nimiä annetaan toki myös maaseudulla (Mielikäinen 2005: 30).

Paikan yksilöinti on nimeämisen syynä etenkin silloin, jos epävirallinen nimi on annettu paikalle, jolla sellaista ei ole. Suurin osa kaupunkinimistön epävirallisista nimistä on kuitenkin annettu paikoille, joilla on jo nimi, jolloin ne ovat eräänlaisia lempinimiä. Niiden välityksellä voidaan esimerkiksi vahvistaa yhteishenkeä ja yhteisöllisyyttä, ilmaista paikkaan tai sen käyttäjiin kohdistuvia asenteita tai leikitellä kielellä. (Ainiala 2003: 216–217.)

Tutkimuksessa paikannimet jaetaan virallisiin ja epävirallisiin. Kielenkäyttäjät eivät tällaista eroa kuitenkaan tee, vaan yksilön tai yhteisön ympäristöstään käyttämät viralliset ja epäviralliset nimet ovat heille *käyttönimiä* (esim. Mielikäinen 2005: 33; Ainiala 2005: 19; Ainiala ym. 2008: 143).

Metsästäjien käyttönimistön muodostavat metsästysalueen paikkojen viralliset nimet ja metsästäjien antamat omat, epäviralliset nimet – tässä tutkimuksessa keskityn jälkimmäisiin. Aineistossani on kyse pienen ja tiiviin ryhmän käyttämistä nimistä, jollaisia kutsutaan *mikrotoponyymeiksi*. Mikrotoponyymit ovat tyypillisesti viljelysten ja vähäisten maastopaikkojen nimiä (Kiviniemi 1990: 21). Sellaisia voivat olla myös esimerkiksi tietyn urheiluseuran jäsenten harrastus- ja kilpailupaikoistaan käyttämät nimet (Ainiala ym. 2008: 90).

1.3.4 Nimenantoperusteista

Nimeämisperusteella tarkoitetaan paikan yksilöinnin ideaa. Paikalla ja sen nimellä on aina jokin syy-yhteys, joka voidaan selvittää. Nimeämisperusteena on usein jokin paikan erityispiirre, jonka perusteella paikka on yksilöity eli erotettu muista samanlaisista paikoista. Tällaisia erityispiirteitä voidaan ryhmitellä samantapaisiin tai samanlaisiin eli tiettyjä nimeämisperusteita edustaviksi. (Nissilä 1962: 39; Kiviniemi 1990: 15, 120.) Nimeämisperusteita voivat olla esimerkiksi paikan sijainti (*Rantapelto*), paikalla oleva tai esiintyvä (*Riihimäki*, *Pajulahti*), paikan ominaisuus, etenkin jokin ympäristöstä selvästi erottuva piirre, kuten koko (*Suur-*

saari), muoto (*Kaitalahti*) tai väri (*Mustavuori*), tai paikan suhde ihmiseen, eli esimerkiksi paikan omistus (*Antintalo*), nautinta tai käyttö (*Onkikallio*). (Ainiala ym. 2008: 64, 100; Koi-visto 1997: 288; Pitkänen 1999: 8.)

Omassa tutkimuksessani olen luonut nimeämisperusteiden ryhmittelyn aineistosta esiin tulevien piirteiden perusteella. Nimistön omaleimaisuuden ja erityispiirteiden vuoksi en siis ole yrittänyt sovittaa kaikkia nimiä valmiiseen malliin. Nimeämisperusteet eivät ole täysin ehdottomia, vaan moni nimi voisi olla myös jossain toisessa ryhmässä. Omiksi ryhmikseen olen määritellyt mm. nimikkopaikkojen nimet, jotka perustuvat jonkinlaiseen paikan nautintaan tai omistukseen, sekä talon ja tilan nimiin perustuvat nimet. Perustelut näille valinnoille esitän kyseisten alalukujen yhteydessä.

1.4 Hirvenmetsästyksestä

Suomessa on metsästäjiä noin 300 000, joista 127 000 kävi hirvimetsällä vuonna 2010 (Nyländer 2010: 54). Metsästyslain mukaan hirvenmetsästystä varten tulee olla vähintään 1 000 hehtaaria yhtenäistä maa-aluetta. Harvalla maanomistajalla on omasta takaa näin paljon maata, joten hirvenmetsästäjät kuuluvat lähes poikkeuksetta johonkin *metsästysseuraan*, joita on noin 4 000. Metsästysseurat ja -seurueet ovat metsästäjien vapaaehtoisia yhteenliittymiä, yleensä rekisteröityjä yhdistyksiä. Ne tekevät maanomistajien kanssa metsästysvuokrasopimuksia, jotta metsästyä varten saadaan käyttöön laajempi alue. (Suomen riistakeskus 2011; Virtanen 1994: 94.) Valtaosa Suomen maapinta-alasta on hirvenmetsästysaluetta (Koskela–Nygren 2002: 67–68).

Kaikki metsästysseuran jäsenet eivät välttämättä osallistu hirvijahtiin ja kuulu hirvenmetsästysseurueeseen eli hirviporukkaan. Vaikka sanat *porukka* ja *hirviporukka* ovat Kielitoimiston sanakirjan mukaan arkikielisiä, käytän niitä tässä tutkielmassa käytännön syistä synonyymeina sanoille (*hirven*)*metsästysseura* ja *-seurue*. *Hirviporukka*-sanaa ovat käyttäneet myös Luova (2007) ja Ainiala ym. (2000), ja se on laajalti käytössä myös metsästäjien omassa puhekielessä sekä metsästyskirjallisuudessa.

Metsästysseurat toimivat paikallisen riistanhoitoyhdistyksen alaisuudessa. Yhden tai useamman kunnan alueella toimivia riistanhoitoyhdistyksiä on 289, ja niiden kattojärjestö on *Suomen riistakeskus*, joka jakaantuu 15 aluetoimistoon³.

³ Tarkemmin esim. Suomen riistakeskuksen internetsivut osoitteessa www.riista.fi. Aiemmin katto-organisaationa toimi *Metsästäjien keskusjärjestö*, joka jakaantui 15 riistanhoitopiiriin (esim. Niemelä 2000: 275–282;

Suomessa yleisin seuruemetsästyksen muoto on juuri hirvenmetsästyksen muoto. Muita kuin hirviä ym. suurriistaa⁴ metsästetään yleensä lähinnä yksin tai pienempinä, vähemmän järjestäytyneinä seurueina. Tästä syystä muun riistan metsästyksessä paikannimille ei ole vastaavanlaista tarvetta. Tyypillinen hirvenmetsästyspäivä alkaa kokoontumalla seuran omalle taukopaikalle. Kokoontumispaikalla vaihdetaan tiedot mahdollisista hirvi- ja jälkihavainnoista ja aletaan suunnitella päivän jahtia. Tunnelmia kuvaa hyvin katkelma kirjasta *Hirvieläimet ja metsästyksen muoto*:

Hyvissä ajojen aikoihin tulleet ovat sytyttäneet nuotion, lämmittäneet metsästyksensä ja mahdollisesti keittäneet kahvinkin valmiiksi. Kaikki ovat odottavalla mielellä, nähdyistä hirvistä puhutaan vilkkaasti ja muistellaan sitä suurta joka jäi saamatta...

- Minä vuonna se nyt olikaan...Muistelevat miehet. (Leppäniemi–Halla 2006: 42.)

Seuran koko metsästyksen alue jakaantuu pienempiin alueisiin. Yksi *ajo* tai *veto* (tästä tarkemmin jäljempänä) suuntautuu jollekin tällaisista lohkoista, joten aivan aluksi päätetään, mille alueelle suunnataan. Suunnitteluvaiheessa eli ”käskynjohtaja” yleensä eniten äänessä on *metsästyksenjohtaja*, ”jahtipäällikkö”. Metsästyslain mukaan jokaisella hirviseurueella tulee olla metsästyksenjohtaja, jonka tehtävät on määritelty metsästysasetuksessa. Hänen on mm. suunniteltava käytännön metsästysohjeet, annettava seurueelle selkeät ohjeet ja määräykset metsästyksessä ja siinä noudatettavista turvallisuustoimenpiteistä sekä varmistettava, että metsästyksessä noudatetaan sääntöjä. Johtaja jakaa metsästyksen osallistujille *passipaikat* eli *passit*. Passi on tietylle paikalle asettuneen metsästäjän ampumapaikka. Paikat voidaan myös arpoa. Passipaikkajakoa tehdessä on viitattava täsmällisiin paikkoihin, ja tarkin tietämys niistä on oltava metsästyksenjohtajalla, jonka on mm. edellä mainitut turvallisuusasiat huomioon ottaakseen tiedettävä kaikkien metsästäjien sijainti. (Esim. Leppäniemi–Halla 2006: 33, 45; Rissanen ym. 2000: 235–236; Virtanen 1994: 92–93.)

Passipaikat pyritään sijoittamaan hirvien luontaisten kulkureittien varrelle hyödyntäen olemassa olevia *passipaikkoja* (*passata* 'odottaa, olla passissa'; USKS) soveltuvia paikkoja. Paikkaa valittaessa tavallisin valintakriteeri on mahdollisimman hyvä ampuma-ala. Siksi passipaikka sijoittuu tyypillisesti teiden, polkujen tai raja- ja sähkölinjojen varsille, hakkuuaukoihin ja maankohoumille. Yksi kriteeri on myös helppo saavutettavuus. Kauas korpiin ei yleensä mennä, sillä sama tulos saavutetaan usein sijoittamalla vierekkäisten passien muodos-

Pekkarinen 2006b: 187–188).

⁴ Hirvieläinten lisäksi suurriistaan lasketaan kuuluviksi majava, hylkeet, karhu, susi, ilves, ahma ja villisika (Rissanen ym. 2000: 235; tarkemmin eri riistaeläinten metsästyksimuodoista ks. s. 208–245).

tama *passilinja* eli *passiketju* tien varteen, josta saaliin poiskuljetus on helppoa. (Esim. Pekkarinen 2006a: 190–191; Virtanen 1994: 101; Raila 1981a: 224–231; Suomus 1979: 181–183.)

Passipaikka voi olla vain jokin tietty kohta esimerkiksi tiessä, jokin ympäristöstään erotuva paikka, kuten korkea kivi tai mäennyppylä, tai vain tietty, ennalta sovittu kohta maastossa. Passipaikalla voi olla myös erityisiä passaamista varten tehtyjä rakennelmia, *hirvitorneja*. Oikean passipaikan löytämistä helpottaa, jos passipaikat on numeroitu, kuten monissa seuroissa onkin tehty. Numerot on tällöin usein merkitty myös karttaan. Metsästettäessä porukalla on tiedettävä paitsi oma passipaikka myös muiden sijoittuminen. Tästä syystä on tärkeää, että passipaikat ovat tarkkarajaisia ja yksilöitävissä, tapahtuipa se sitten numeroinnin tai nimien avulla. (Esim. Kairikko 2006: 209–211; Pekkarinen 2006a: 190–195; Rissanen ym. 2000: 238.)

*Ajon*⁵ eli *vedon* aluksi *passimiehet* ryhmittyvät paikoilleen ja *ajomies* tai *-miehet* lähtevät metsään etsimään hirviä. Seurue voi metsästää pelkästään miesvoimin tai käyttäen koiria apunaan. Koiran tehtävä on pysäyttää ja pitää hirvi aloillaan haukkumalla, jotta *koiramies* pääsee hiipimään *haukulle*. Usein näin ei kuitenkaan tapahdu, vaan koira – tahtomattaan tai koiranohjaajan avustuksella – karkottaa hirven alueen ympärille ryhmittyneen passiketjun luokse. Nykyään harvinaisempi hirvenmetsästysmuoto on *ajoketjumetsästys*, jossa ajomiehet etenevät rintamana (ilman koiria) ja karkottavat hirvet passimiesten luokse. Vedolla tarkoitetaan ajomiesketjun tai koiramiehen ja passilinnan välistä matkaa. Yksi veto eli ajo kestää tyyppillisesti noin tunnin, korkeintaan kaksi. Ajo päättyy metsästyksenjohtajan määräyksestä, kun ajomies tai -miehet ovat kulkeneet sovitun matkan ja hirviä on mahdollisesti saatu kaadettua tai alue on todettu tyhjäksi. (Esim. Halonen 2006: 199–202; Kairikko 2006: 207–213; Rissanen ym. 2000: 236–239; Virtanen 1994: 35–36, 98–101; ks. myös Koskela–Nygrén 2002: 72–73.)

Ajon päätteeksi *passitus* eli kaikkien passien muodostama kokonaisuus puretaan, mahdollinen saalis tuodaan käsiteltäväksi lahtivajalle ja kokoonnutaan taukopaikalle kertaamaan jahdin tapahtumia ja suunnittelemaan seuraavaa ajoa. Taukoja vietetään kokoontumispaikoilla, esimerkiksi seuran kodalla tai tulipaikalla. Jotkut seurukset ovat rakentaneet tai hankkineet suurempiakin rakennelmia tai rakennuksia. Usein taukopaikkojakin nimetään, etenkin jos niitä on tarpeen erotella toisistaan. Tilapäisesti taukopaikkana voi olla muukin siihen soveltuva paikka, kuten metsäautotien risteys tai levike. Tauoilla kerrataan ja muistellaan jahdin ta-

⁵ *ajo* 'hätyttäminen, ahdistaminen, tavoittamistarkoituksessa seuraaminen, jahtaaminen, jahti'; *ajaa* 'tavoitella riistaa, jahdata' (KS).

pahtumia, niin tuoreita kuin vuosikymmenien takaisiakin. ”Metsästyksen lomassa vietetyt kii-reettömät tulistelut ovat jahtien juhlahetkiä. Koko joukko on koolla ja tarina virtaa ennusta-mattomaan tapansa.” (Pekkarinen 2006a: 195; ks. myös s. 190.) Paikannimiä tarvitaan siis sekä käytännöllisissä (passipaikkojen jakaminen) että epämuodollisemmissa yhteyksissä (ta-pahtumien kertaaminen ja muistelu).

2 NIMETYT PAIKAT JA NIMEÄMISPERUSTEET

2.1 Metsästäjien nimimaisemasta

Mielikäinen korostaa (2005: 37), että yksi tärkeä sosio-onomastinen tutkimuskysymys on se, millaista karttaa mikin yhteisö tarvitsee eli missä liikutaan ja millaisia paikkoja nimetään. Metsästäjät tarvitsevat toiminnassaan monenlaisia ja -lajisia paikkoja moniin eri käyttötarkoituksiin, ja näitä paikkoja on tarpeen myös nimetä. Heidän nimeämänsä paikat ovat jollain tavalla tärkeitä ja keskeisiä metsästyksen kannalta. Jos paikalle ei ole olemassa virallista (kartta)nimeä, kuten asian laita usein on, siitä käytetään jonkinlaista epävirallista ilmausta. Metsästäjien oman nimistön syntyyn vaikuttaa tarve puhua metsästyksessä käytettävistä paikoista yksilöidysti.

Seuran koko pyyntialue jakaantuu pienempiin alueisiin, ja yksittäinen passitus eli ajo suuntautuu jollekin tällaisista lohkoista (esim. *Veitjokivarsi*). Kartoissa olevat alueennimet eivät välttämättä noudata metsästysalueen rajoja, joten niille täytyy antaa omat nimensä. Nimeämättömiä ovat usein myös erilaiset alueita halkovat, hirvestäjille erityisen tärkeät tiet, polut ja urat (*Isonpettääntie*, *Myllypolku*, *Moottorikelkkaura*). Ne toimivat kulkureitteinä siirtäessä passituksesta toiseen, niiltä käydään etsimässä jälkiä ja niiden varsille asetetaan passiin.

Keskeisiä paikkoja metsästäjien nimistössä ovat luonnollisesti yksittäiset passipaikat, joiden nimiä aineistossa on ylivoimaisesti eniten. Passipaikat voivat olla lähes millaisia tahansa: esimerkiksi tiet ja niiden osat (*Pitkäsuora*, *Kivelänristeys*), raja- ja sähkölinjat (*Sähkölinja*), hakkuuaukeat (*Koivikkoaukko*), viljelykset (*Kankaalanpelto*), maankohoumat (*Heimonkukkula*) ja kivet (*Näköalakivi*) ovat laajan näkyvyytensä vuoksi otollisia paikkoja olla passissa. Myös nämä ovat yleensä paikkoja, joilla ei ole virallisia nimiä. Passitusten välissä kokoonnutaan viettämään taukoa kokoontumispaikalle (*Kota*, *Tulipaikka*). Hirvestäjät tarvitsevat metsästysmailla liikkueensa myös erilaisia kiintopisteitä ja maamerkkejä (*Isomänty*, *Masto*, *Muuntaja*).

Tässä luvussa esittelen, millaisille paikoille ja millaisin perustein nimiä annetaan ja mihin näitä paikkoja käytetään. Kiviniemi on todennut (1990: 46–47), että paikkoja nimetään paikan lajista ja olemuksesta riippuen aina enemmän tai vähemmän eri tavoin. Esimerkiksi pellot nimetään yleensä sijainnin perusteella (*Kotipelto*, *Rantapelto*) ja kohoumien nimissä sijainnin lisäksi yleisimpiä perusteita ovat paikalla oleva (*Myllymäki*, *Koivumäki*) tai paikan

ominaisuus (*Isomäki*) (mts. 171–172, 175–176). Nimeämisperusteiden suhdetta paikan lajeihin tarkastelen kokoavassa alaluvussa 2.9 ja nimien erilaisia perusosia (*tie ~ pisto ~ ura, mäki ~ kukkula ~ nyppylä* jne.) luvussa 3.

Yksi vaihtoehto olisi ollut jakaa aineisto käyttötarkoituksen mukaan kulkureitteihin, passipaikkoihin jne. Paikkojen luokittelu paikan lajin mukaan tuntui kuitenkin käyttökelpoisimmalta ratkaisulta tässä yhteydessä; sen avulla saadaan selville, millaisille paikoille uusia nimiä annetaan (ks. Mielikäinen 2005: 31). Aineiston jaottelussa en ole kaikilta osin noudattanut perinteisen nimistöntutkimuksen paikanlajijaottelua, joka perustuu yleensä yhdysnimien perusosina esiintyviin paikkoja luokitteleviin appellatiiveihin eli *PA-sanoihin*. Niiden perusteella paikat voidaan jakaa seuraavanlaisiin luokkiin: alue; asutus ja rakennukset; kulkutiet, rakennelmat, tekopaikat; viljelykset, heinämaat, laitumet; pinnanmuodostus; maaperä, kasvillisuus; veteen rajautuvat paikat; vedet. Nämä jakautuvat edelleen tarkempaan alaluokkiin. (Kiviniemi 1990: 53–56.)

Tässä tutkielmassa olen kuitenkin ryhmitellyt nimet aineistosta esiin nousevien seikkojen perusteella ja pyrkinyt hahmottamaan, miten metsästäjät paikkoja näkevät ja mihin he niitä käyttävät. Omaksi paikanlajikseen olen esimerkiksi ottanut passitornit (luku 2.5) ja metsästyksen liittyvät rakennukset (luku 2.6) erotuksena muista rakennuksista ja rakennelmista.

Aloitin nimettyjen paikkojen tarkastelun teistä ja muista kulkureiteistä. Niiden jälkeen käsittelen tienosia ja muita yksittäisiä paikkoja ja lopuksi alueita. Perusteltua olisi myös aloittaa suurimmista kokonaisuuksista eli alueista. Päädyin kuitenkin ottamaan käsittelyyn ensin teidennimet, sillä niitä on eniten ja niissä tulevat hyvin esiin yleisimmät aineistossa esiintyvät nimeämisperusteet.

2.2 Tiet, polut ja muut kulkureitit

Eniten nimiä on aineistossa annettu teille ja muille kulkureiteille. Varsinkin alueita halkovat, suuremmista teistä haarautuvat umpitiet eli *pistot* ovat merkittäviä hirvenmetsästyksen kanalta. Monessa tapauksessa kahden piston välinen alue on sopivan kokoinen yhtä ajoa eli vetoa varten. Vedon aikana ajomies tai -miehet haravoivat pistojen rajaaman alueen ja muut odottavat passissa niiden varsilla.

Hirvestyksessä käytettävät tiet ovat pääosin vähäisiä sivuteitä ja metsä(auto)teitä, luokun ottamatta siirtymiä passituksesta toiseen. Metsästäjät hyödyntävät myös moottorikelkka-

uria, metsäkoneiden ajouria ja muita erilaisia, usein tilapäisiä tieuria, joita on rakennettu mm. metsätalouden tarpeisiin. *Talvitiet* ja *polannetiet* ovat tilapäisiä lumesta ja jäästä – usein suon tai muun vaikeakulkuisen maaston yli – rakennettuja teitä (NS; KS), vastaavanlaisia ovat suolle tai metsään rakennetut *penkka-* eli *piennartiet*. Tällaisia nimeämättömiä teitä ja uria on metsästysalueilla yleensä runsaasti. Tästä syystä metsästäjien itsensä antamat teiden nimitykset ovat erityisen tärkeitä, sillä usein on tarpeen, että tiedetään yksiselitteisesti, mistä tiestä kulloinkin on kyse. Eräs vastaaja mainitsee, että ”uusien nimiä tulee varsinkin niille metsäteille, joiden varsissa ei ole asutusta”, ja teidennimien tärkeyden on tuonut esiin muutama muukin vastaaja.

a) Sijainti

Teitä on nimetty monin eri perustein, joista odotuksenmukaisesti yleisin on sijainti. Kulketiet nimetään useimmiten sen mukaan, mihin ne johtavat (Kiviniemi 1990: 170). Uusien nimien muodostaminen jo olemassa olevista nimistä on paikannimistön yleisin nimenmuodostustapa. Keskeisten, jo nimettyjen paikkojen mukaan on yksinkertaista ja taloudellista nimetä tarvittaessa muitakin läheisyydessä sijaitsevia paikkoja. Tällaisia toisiinsa liittyviä nimiä kutsutaan *liitynnäisiksi*. (Mts. 36, 124; ks. myös lukua 4.3.)

Paikannimimäärityksen sisältäviä nimiä aineistossa on runsaasti, mm. *Hallakankaantie* 'Hallakankaalle johtava tie', *Hirvilehdontie*, *Isonmäentie*, *Jukkosaarentie*, *Jänismäentie*, *Kirnulammintie*, *Kohmuojanpisto*, *Koivuvuoren pihatie* 'Koivuvuorelle johtavasta tiestä haarautuva talon pihaan johtava tie', *Likoniementie*, *Isoahonkankaan uusitie*, *Penttilänkylän uusitie*, *Pienen Koivuvuoren tie*, *Polvilamminpisto*, *Siperiantie*, *Veitjoentie*. Nimet, joiden määrityksenä on talon tai tilan nimi, käsittelen jäljempänä.

Erisnimen asemesta sijaintia ilmaisevana määrityksenä voi olla jokin appellatiivi, kuten nimissä *Kotatie* 'kodalle johtava tie', *Majantie* ~ *Mökkitie*, *Taukotuvantie* ja *Tupatie*. Osaa näistä määrityksinä olevista paikoista kutsutaan myös proprisilla ilmauksilla *Kota*, *Maja* jne. Kulttuuripaikkoihin⁶ viittaavia määrityksiä (*Koti-*, *Riihi-*, *Kota-*, *Navetta-* ym.) esiintyy paljon virallisessakin nimistössä (Kiviniemi 1990: 127–130).

Kiviniemen (1990: 155) mukaan ”paikan sijainti voidaan nimissä ilmaista joko täsmällisesti eli nimessä mainitun paikan suhteen”, kuten edellä mainituissa liitynnäisissä, ”tai suhteellisesti eli siten, että sijaintia ilmaisevana määrityksena on paikan adverbialia tai lokaalipost-

⁶ *Kulttuuripaikoiksi* katsotaan kaikki artefaktit ja muut ihmisen rakentamat paikat (esim. Kiviniemi 1990: 46).

positiota vastaava yhdyssanamuoto (tyyppi *Alatalo, Peräniitty*)”. Teiden nimissä suhteellista sijaintia ilmaisevia nimiä on muutama. *Välitie* on ilmeisesti kaksi eri tietä tai tienosaa yhdistävä tienpätkä. *Alatie* on 'Suurensuon länsipuolelle menevä tie' ja *Ylätie* 'em. tiestä haarautuva Suurensuon itäpuolelle menevä tie'. *Oikeapisto* ja *Vasenpisto*, *Paskoniemen oikea haara* ja *Paskoniemen vasen haara*, *Hirvilehdon oikea pisto* ja *Hirvilehdon vasen pisto* sekä *Matin oikea haara* ja *Matin vasen haara* ovat ”päätiestä” tai toisistaan oikealle ja vasemmalle haarautuvia teitä.

b) Omistus

Paikan omistus tai nautinta on aina ollut yksi keskeisimmistä nimeämisperusteista. Etenkin talojen ja tilojen nimissä yleisimpiä ovat miehen etunimen sisältävät *Heikkilä, Anttila, Mattila*-tyyppiset nimet, ja sellaisia on runsaasti myös mm. peltojen nimissä, esim. *Matinpelto*. (Kiviniemi 1990: 143–145, 172.) Myös vanhoilta kaupunkilaisilta kerätyssä kaupunkinimistössä on nimetty omistajan tai asujan mukaan mm. taloja (*Köyhä-Itkosen talo, Nikkisentalo*), kauppoja ja muita rakennuksia (*Koposensauna, Artsinkauppa, Meijerintalo*) sekä erilaisia kadunkulmia (*Saastamoisenkulma, Sokkarinkulma*). Kaupungissa suunnistettaessa ei käytetty niinkään katuosoitteita, vaan rakennukset tunnettiin omistajansa perusteella. (Korkalainen 2002: 16, 20–21; Uotila 2005: 101–102.) Omistajuuden mukaan nimetyiksi olen laskenut aineistoni paikat, jotka on nimetty maanomistajan, asujan, käyttäjän tai hallinnan mukaan. Talon tai tilan nimen sisältävät paikannimet, jotka monessa tapauksessa perustuvat maanomistukseen, käsittelen jäljempänä.

Metsästysoikeus perustuu Suomessa alueen omistukseen. Yleisin tapa hankkia metsästysoikeus alueelle on metsästysvuokrasopimus tai kirjallinen hirven metsästyslupa. (Esim. Rissanen 1981: 57; Virtanen 1994: 16–17; ks. myös lukua 1.4.) Metsästettäessä on siis tärkeä tietää, missä ja kenen omistamalla mailla kulloinkin ollaan. Viimeistään kaadon jälkeen on tiedettävä pyyntipaikan maanomistaja, sillä paikan tiedot on kirjattava saalisilmoitukseen. Lisäksi kaadetusta hirvestä on tapana toimittaa maanomistajalle oma lihaosuutensa ja maanomistajat perheineen kutsutaan jokavuotisiin hirvipeijaisiin. Maanomistajuus on oleellinen tieto metsästyksen kannalta ja siksi luonteva peruste myös paikkojen nimeämiseen.

Virallisessa nimistössä jokin henkilönnimi (etunimi, lisänimi, sukunimi) sisältyy keskimäärin vähintään 10 %:iin nimistä (Kiviniemi 1990: 143). Metsästäjien nimistössä omistajuus-

teen perustuvissa nimissä käytetään useimmiten sukunimeä tai siitä muodostettua johdosta: *Ahlströmintie* 'Ahlströmin maalla (ainakin osittain) sijaitseva tie', *Lehtosenpisto*, *Karlvikinpisto*, *Moisionpisto* ~ *Moisiontie*, *Salontie*, *Nättösentie* (< sn. *Nätti*), *Kantolaisentie* (< sn. *Kantola*).

Nimi voi sisältää myös etunimen: *Aatoksenpisto*, *Karintie*, *Pekan ja Matin tie* 'kahden isännän rajalla kulkeva tie', *Matin oikea haara* 'Matti-nimisen isännän mailla kulkevan tien oikea haara', *Taitonpisto*, *Toiminpisto*, *Yrjöntie* ~ *Hämäläisentie*, *Hiekka-ahon Heikin pisto*, *Savelan Pentin huvilatie*. Henkilönnimi on määriteosana myös nimikkopaikkojen nimissä, joista kerron tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Maanomistajana voi olla myös jokin muu kuin yksityishenkilö. Esimerkiksi *Seurakunnanpisto*⁷ sijaitsee osittain seurakunnan omistamilla mailla. Muita vastaavia jonkin julkisyhteisön tai yrityksen mukaan annettuja nimiä ovat *Kunnanpisto*, *Kyminpisto* (< metsäyhtiö *Kymi Kymmene Oy*), *Kymintie* ja *SOK:n tie*.

c) Talo tai tila

Omistajuuteen ja sijaintiin perustuvien nimien välimaastossa on joukko nimiä, joiden määriteosana on jokin talon tai tilan nimi. Myös nämä ovat usein sijaintia ilmaisevien nimien (kohta a) tapaan liitännäisiä ja yleisiä myös virallisessa nimistössä. Talon tai tilan nimen sisältäviä kulkureittien nimiä aineistossani ovat mm. *Aution niittytie* 'Aution talosta niitylle johtava metsäautotie', *Heimolantie* 'tie Heimolan talon mailla', *Jalkasen latotie* 'Jalkasen ladolle johtava tie', *Kaihin pihatie* 'Kaihin pihaan johtava tie', *Kotirannan huvilatie*, *Mattilanura* 'ura, joka vie lähelle Mattilaa', *Puskalantie*, *Särkelänura* 'talvitien pohja Särkelä-nimisen talon lähellä', *Tollonpisto* (< *Tollo* 'kyläläisten oma nimitys eräälle talolle') ja *Lehtola–Laurila–Kivelä-tie* 'asumattomien tilojen läpi kulkeva tie'.

Perusteet talon mukaan nimeämiselle ovat moninaisia, kuten edeltä on nähtävissä. Osassa tapauksista nimeäminen perustuu selvästi talon läheisyyteen, jolloin nimeämisperusteena on ensisijaisesti sijainti – paikan omistussuhde saattaa sen sijaan olla hämärän peitossa. Toisaalta jotkin nimet voivat sijaita hyvinkin kaukana kantanimenä olevasta talosta. Esimerkiksi *Tiehuhdanura* on traktoriura *Tiehuhta*-nimisen tilan mailla, mutta kyseinen tila ei edes sijaitse metsästysseuran alueella. Sijainti nimeämisperusteena ei siis tule kysymykseen, vaan nimi on

⁷ Myös erään seuran historiikissa esiintyy vastaava nimitys: ”Jahdissa seurakunnan tien varressa” (Kaunisto 2006: 13, kuvateksti).

annettu maanomistajuuden mukaan. Myös Kiviniemi (1990: 125) huomauttaa, että *Kuuse-
lan/suo*-tyyppiset nimet ovat paikan sijaintia ilmaisevina talonnimien kokoliittynnäisiä, mutta
voivat perustua myös paikan omistukseen. Kaikista nimistä ei voi selitystenkään perusteella
päättellä, kummasta syystä paikka on ensisijaisesti nimetty, joten olen ottanut tällaiset nimet
erilliseksi ryhmäkseen.

d) Ominaisuus

Nimi voi kertoa paikan ominaisuuksista: *Mursketie* on päällystetty murskeella, *Muratie* on pe-
rustettu murakolle (*mura* '(karkeahko) muta'; KS), ja *Turvetie* viitanee tien rakennusainee-
seen. Pitkulaisen suonotkon reunalla penkereellä kulkevaa ajouraa kutsutaan *Penkkatieksi*.
Traktoritie on ollut joskus niin huonossa kunnossa, että sitä pääsi kulkemaan vain traktorilla,
ja *Liejutie* oli ainakin nimeämishetkellä (nimen taustatarina jäljempänä) kovin liejuinen. *Len-
tokenttätien* päässä on ”niin laaja ja tasaiseksi kuorittu kääntöympyrä, että sitä verrattiin lento-
kenttään, siitä nimi”.

Ominaisuus voi olla myös sellainen, jota ei voi ulkoisesti havaita, vaan se pitää vain tie-
tää, esimerkiksi ikä: *Uusitie* (kaksi mainintaa) ja *Uusipisto*. *Uusi*-määritteiset nimet pysyvät
usein käytössä paikkojen vanhetessakin. Ainakin toinen *Uusitie*-nimistä, elliptinen muoto ni-
mestä *Penttilänkylän uusitie*, tarkoittaa uudempaa, noin 30 vuotta sitten rakennettua kylälle
johtavaa tietä. Vanhempaa tietä kutsutaan vastaavasti nimillä *Penttilänkylän vanhatie* ~ *Van-
hatie*, mutta vanhempi osuus ei ole metsästyksen kannalta oleellinen, joten siitä ei juuri puhu-
ta. Suhteellista vastakohtaisuutta ilmaisevat *Uusi*- ja *Vanha* -nimet ovat yleisiä myös muussa
nimistössä, esim. *Uusiniitty*, *Uusipelto*, *Uusitalo*, *Vanhapaikka*, *Vanha-Kuusela*. Ei ole välttä-
mätöntä, että *Uusi*-nimen parina olisi aina samanlainen *Vanha*-alkuinen nimi. Luonnollisesti
ikään viittaavia määritteitä esiintyy pääasiassa vain kulttuuripaikkojen nimissä. (Kiviniemi
1990: 151.) Maaseutunimistön ohella tällaisia nimiä on muuallakin, esimerkiksi Haminassa
on epäviralliset leikkipuistonimet *Uusileiksa* ja *Vanhaleiksa* (Uotila 2005: 97) ja Tampereen
palomiehillä *Uusipuoli* 'keskuspaloaseman uusi lisärakennus' ja *Vanhapuoli* (Kaján 1998: 37).

Paikka voi rinnastua johonkin nimenantajan tuntemaan tai kuvittelemaan jo nimettyyn
paikkaan ja saada nimensä tämän mukaan. Tällaisia nimiä kutsutaan *vertaileviksi siirrynnäi-
siksi*, ja ne ovat yleisiä niin maaseudun kuin kaupunkienkin epävirallisessa nimistössä, esi-
merkiksi *Siperia* talosta etäällä olevan, laaja-alaisen pellon nimenä tai *Bronx* huonomaineisen

asuinalueen nimenä. (Esim. NTT; Ainiala ym. 2008: 104.) Metsästäjien tiennimissä vertailevia siirrynnäisiä on muutama. *Mannerheimintien* esikuvana on tunnettu katu Helsingissä. Erään seuran metsästysaluetta halkoo hiihtoreittinä käytetty maakuntaura, jota hirvestäjät kutsuvat *Siniseksi tieksi*, samannimisen Suomen halki itä–länsi-suuntaisesti kulkevan maantien mukaan. *Raateentie* puolestaan assosioituu talvisodan taisteluihin; nimi tosin on voitu antaa sijainnin perusteella alueella sijaitsevien Raatesuon ja Raatelammen mukaan, ja assosiaatio tunnetumpaan Raattentiehen saattaa olla jonkinlaisena lisämerkityksenä.

e) Paikalla oleva

Yksi merkittävä nimeämisperuste on paikalla oleva. Kyseessä voi olla jokin luonnonmaiseen kuuluva tai sopiva, muuten ympäristöstään erottuva kohde. Esimerkiksi *Isonpettänpisto* ~ *Isonpettäntie* on tie, jonka varrella kasvaa vanha honka. *Mänty* synonyymeineen on yleisin paikannimissä esiintyvä kasvimaailmaan liittyvä määrite (Kiviniemi 1990: 131–132). Nimi *Porotie* saattaa johtaa helposti harhaan, jos ei tiedä nimeämisperustetta. Tiellä ei ole nähty hirvensukuaisia poroja, vaan nimi viittaa ajouraan, jonka alussa on ollut laani- eli lastauspaikka ja sen jäljiltä runsaasti kaarnaa ja muuta puista irronnutta *poroa* eli roskaa.

Yleisillä teillä metsästäminen on kiellettyä⁸, joten passitukseen käytettävät tiet ovat pääosin yksityisteitä. Tienomistaja voi halutessaan kieltää tiellä ajamisen, jolloin passiin ja jälkiä etsimään on kuljettava jalan. *Puomitie*, *Ketjutie* ja *Ketjutiet* on suljettu (ketju)puomilla, *Kantotielle* pääsyn esti tien rakennuttaneen isännän tielle nostama suuri kanto. Tielle pääsemättömyys on oleellinen tieto metsästyksen kannalta, joten se sopii nimeämisperusteeksi.

Paikalla olevien rakennusten ja rakennelmien mukaan annettuja nimiä on aineistossa jonkin verran, esimerkiksi *Riihitie*, jonka päässä on joskus sijainnut riihi, ja *Linjatie*, jonka läheisyydessä on sähkölinja. Yleisesti nimeämisessä hyödynnetään sellaista, mikä maisemassa on harvinaista. Esimerkiksi riisiä ja myllyjä on harvassa, joten ne ovat myös kohteita, jonka suhteen muita paikkoja usein yksilöidään. (Kiviniemi 1990: 129, 132.) Tässä mielessä epäodotuksenmukaisena voi pitää nimeä *Linjatie*, joka tuskin on metsästysalueen ainoa sähkölinjan lähellä kulkeva tie. Se kuitenkin on vakiintunut tarkoittamaan tiettyä tietä.

Metsästäjät törmäävät luonnossa kulkiessaan myös kaikenlaiseen kaatopaikalle kuuluvaan rojuun. Metsiin, erityisesti syrjäisten metsäautoteiden varsille, on hylätty monenlaista ta-

⁸ Tarkemmin ilmaistuna metsästyksellä on kiellettyä *tiealueella*, jonka määritellään ulottuvan metrin etäisyydelle tietä reunustavan ojan tms. ulkosyrjästä. (Ks. esim. Rissanen 1981: 63–64.)

varaa, kuten vanhoja, rikkinäisiä huonekaluja ja kodinkoneita. Tällaiset maisemaan kuulumattomat tavarat suorastaan tarjoutuvat yksilöimään paikan. Tien varrella saattaa lojua vaikkapa vanha pakastin, jolloin passimies on helppo ohjeistaa menemään *Pakastimentielle*. Paikalla oleviin esineisiin liittyy usein toinen toistaan erikoisempia tarinoita. Erään tien varresta metsästäjät löysivät muovikassillinen ”intiimejä vaatteita, ja taisi siinä olla peruukkikin”. Tapauksen myötä uudehko tie nimettiin *Peruukkitieksi*. Monia muitakin paikkoja on nimetty paikalla olevien kaatopaikkatavaroiden mukaan, ja niihin viittaavia nimiä käsittelem erityisesti luvussa 2.7.2.

f) Tapahtuma

Kuten Pekkarinenkin mainitsee *Hirvenmetsästyksen käsikirjassa* (2006: 190), paikkoja nimeetään syystä tai toisesta erityisen mieleenpainuvan, yleensä metsästyksen liittyvän tapahtuman mukaan. Erityisesti ohi ampumisten ja muiden epäonnisten tapahtumien muistelemine ja niistä leikkimielisesti naljaileminen kuuluu seurametsästyskulttuuriin, ja tämäntyypiset epäviralliset paikannimet ovat yksi pilkanteon muoto. Nimet innostivat vastaajia kertomaan värikkäästi hirvijahtien aikana tapahtuneista sattumuksista, ja muutamassa vastauslomakkeessa on kerrottu jopa kokonaisia tarinoita, joita olen siteerannut tarkoituksenmukaisissa kohdissa. Epävirallisen paikannimistön keruusta kirjoittanut Mielikäinen on todennut (2005: 32), että etenkin vanhemmat ihmiset muistelevat mielellään nimien syntyä ja käyttöä.

Tapahtuman mukaan nimetyt tarkoitteet ovat yleensä yksittäisiä, täsmällisiä paikkoja. Kokonaisen tien nimeäminen tapahtuman mukaan on melko harvinaista, mutta sellaisiakin nimiä on muutama. Ainutlaatuinen tapahtuma oli ensimmäisten karhunjätkien löytäminen seuan alueelta; sen seurauksena tie sai nimen *Karhunpisto*. *Nitrotiellä* passissa olleet miehet ”joutuivat turvautumaan nitroihiin” ammuttuaan hirven. *Öljysora* on tie, jolla metsästäjän autosta rikoontui öljypohja ja öljyt levisivät tielle. Nimi viittaa ironisoiden appellatiiviin *öljysora* 'tien päällysteenä käytetty öljyllä sidottu sora' (KS). *Patruunatien* selitykseksi on annettu ”2 patruunan passi”, mikä viittaa johonkin tapaukseen, jossa hirven kaatamiseen on tarvittu kaksi laukausta. Myös edellä mainittujen *Peruukkien* ja *Liejutien* voi ajatella olevan tapahtuman mukaan nimettyjä. Peruukin löytyminen oli yksittäinen, mieleenpainuva tapaus, kuten myös hirvien hakeminen *Liejutieltä*:

Hirveä lähdettiin hakemaan pois Riston isolla Land Cruiserilla ja Tuomon Hilux:illa, nelivetoja molemmat. Takaisin tullessa pari sataa metriä ennen Saravan

ristiä Tuomo ensiksi ja Risto perässä ”putosivat saviliejuun” pohjia myöten! Siinä olivat nelivedot kiinni ihan kunnolla. Onneksi Kimmon metsäkone oli Kimmon laanilla muutaman sadan metrin päässä. Molemmat vedettiin metsäkoneella irti ”nahkoineen” ja tilanne oli hallinnassa. *Liejutien*⁹ nimi tuli minulta heti paikannimeksi.

Tällaiset yksittäisiin tapahtumiin viittaavat nimet ovat oletettavasti pienen käyttäjäpiirin tuntemia mikrotoponyymejä eivätkä siksi liene virallisessa nimistössä kovin tavanomaisia, mutta eivät mahdottomiakaan (ks. esim. Määttä 2002: 55–58).

g) Vanha käyttö

Omaksi ryhmäkseen olen erottanut vanhan käyttötarkoituksen mukaan kutsutut paikat. *Kirkkotie* (3 mainintaa) ja *Vanha kirkkotie* ovat metsästysalueen halki meneviä polkuja tai teitä, joita pitkin on aikoinaan kuljettu kirkkoon. *Pyörätiet* (3 mainintaa) ovat yleisinä kulkureitteinä käytettyjä polkuja, joita pitkin on voinut ajaa pyörällä. *Kalapolku* ja *Kalapolut* ovat vanhoja kalapaikoille johtavia polkuja. *Myllypolkua* pitkin kyläläiset kulkivat aikoinaan myllylle.

Kyseessä ei varsinaisesti ole nimeämisperuste, sillä nämä nimitykset ovat olleet yleisemmässäkin käytössä appellatiiveina, esimerkiksi *kirkkotie* on tarkoittanut tietä tai reittiä, jota pitkin kuljetaan kirkkoon. Metsästäjät ovat vain omaksuneet nämä nimitykset omaan paikannimistönsä. Aineistoni *Pyörätiet* eroavat nykytilassaan appellatiivisesta homonyymistään niin paljon, että katson niidenkin olevan vanhaan käyttötarkoitukseen viittaavia nimiä. Palomiesten nimistössä paikan vanhaan käyttöön viittaavat mm. hevosten ruokkimiseen liittyvät *Heinävintti* ja *Heinäparveke* (Kaján 1998: 34).

h) Appellatiiviset käyttönimet

Metsästäjien nimistössä esiintyy jonkin verran myös appellatiivisia ilmauksia, jotka kuitenkin selvästi ovat yksilöiviä. Nämä ovat läpinäkyviä, vain paikan lajin ilmaisevan perusosan sisältämiä nimiä. Appellatiivista ilmausta voidaan käyttää nimenä, jos se on käyttäjäpiirissään vaikiintunut tarkoittamaan juuri tiettyä paikkaa – varsinkin, jos nimen tarkoite on ainoa tai lähes ainoa lajissaan, jolloin on selvää, mitä paikkaa tarkoitetaan. Pienissä nimenantajayhteisöissä se on usein hyvinkin mahdollista. (Ainiala 2004: 44; Kiviniemi 1990: 99–100; ks. myös lukua 1.3.2) Kaupunkinimistössä käytetään usein nimiä *Kirjasto*, *Koulu* ym. paikkakunnan ainoasta

⁹ Tällaisia lainauksia olen muokannut kursivoimalla niistä nimet, jotta ne erottuvat paremmin selityksistä.

tai käyttäjille läheisimmästä kirjastosta tai oppilaitoksesta (esim. Seppänen 2005: 131; Luova 2007: 18, 22; Ainiala 2005: 17).

Kulkureittien nimissä appellatiiviset nimitykset ovat hyvin harvinaisia. Teitä ja muita kulkureittejä on runsaasti, joten ne ovat harvoin yksilöitävissä pelkällä paikan lajin ilmaisevalla appellatiivilla. Tähän ryhmään kuuluviksi ovat tulkittavissa aineiston nimet *Moottorikelkkaura*, *Kelkkaura* ja *Polannetie*.

Moottorikelkkaura: Kannonkosken puolelta kääntöpaikalta meidän puolelle polkua pitkin tullessa on parikymmentä metriä meidän puolella moottorikelkkaura ja siinä 90 asteen mutka. Useimmiten siitä jostain syystä hirvet menee koiran edellä meidän alueelta pois (kiitos GPS-yhteystietojen), useimmiten silloin, kun siinä ei olla passissa.

Kelkkaura: Moottorikelkkailijoiden merkitsemä ja raivaama ura, joka kulkee alueen halki.

Mainitut moottorikelkkaurat on huomioitu, koska ne ovat metsästyksen kannalta keskeisiä. Muita vastaavia (tai ainakaan yhtä tärkeitä) uria ei kyseisten seurojen alueilla liene, joten on mahdollista käyttää appellatiivista ilmausta ilman määriteosaa.

Eräällä seuralla on kaksi *Polannetieksi* kutsuttua kulkureittiä:

Polannetie: Hirvituvan vierestä menee vanha n.>2 km pitkä 50-/ 60- luvun aikana tehty talvitien pohja Pohjoisnevan läpi Hirvilehtoon. Siitä on aikanaan ajettu puita Hirvilehdon hakkuilta talvisaikaan Kohmuntien varteen.

Polannetie Raatenevalla: Metsäliiton Kohmuahon kappaleella Aution niityltä Kohmuntielle kulkeva vanha polannetie, tehty ennen Aution niittytieta.

Kun kysyin vastaajalta tarkennuksia nimiin, selvisi, että pelkkä *Polannetie* tarkoittaa nimenomaan ensin mainittua tietä ja jälkimmäisestä käytetään sijainnin ilmaisevalla paikannimimääritteellä täsmennettyä nimeä *Raatenevan polannetie*.

i) Vailla selitystä

Kuten johdannossa totesin, vastauslomakkeissa oli jonkin verran nimiä, joille ei annettu selvää selitystä. Erään vastaajan mukaan metsäautoteitä on nimetty usein ”liittyen johonkin paikallishistoriaan”. Tällaisiksi nimiksi hän mainitsee mm. *Noidantien*, *Talviahontien* ja *Pirtti-hilantien*. *Noita* saattaa olla jonkun paikalla vaikuttaneen henkilön lisänimi. Tarkemmin näistä nimistä kysyessäni selvisi, että *Talviahontie* johtaa paikkaan, jota on kutsuttu *Talviahoksi*, ”il-

meisesti siinä ollut joskus kaski ja kun rukiin kasvatus loppunut niin ennen metsittymistä oli jonkinlainen aho eli nurmipeitteinen kenttä.” *Pirttihilantie* on osa nimiryvästä:

Vääräperän Väärämäentalosta johti polku naapuri ”perälle” Pirttiperalle, tai tarkemmin Pirttipuron myllylle. Ilmeisesti polulla on ollut portti eli hila jota on kutsuttu Pirttihilaksi, myöhemmin siihen lähistölle on raivattu kytö eli suopelto jota on kutsuttu Pirttihilan kydöksi. Hirviporukka nimesi lähistölle tehdyn metsäautotien *Pirttihilantiekseksi* joka kulkee osin entisellä polku-uralla.

2.3 Tienosat

Tietyt tien osat ja kohdat saattavat saada nimen, jos niille on jotain erityistä käyttöä tai ne erottuvat muuten muusta tiestä. Kaupunkinimistössä mutkia, kulmia ja muita tienosia voidaan käyttää kohtaupaikkoina, maamerkkeinä ja kaupungissa suunnistamisen apuna. Ne saattavat saada omia nimiä, esimerkiksi *Asemanmutka* on ”muuten suoran Keskuskadun kaareutuva osa, joka vie rautatieasemall[e] ja jonka ajaminen on oleellinen osa nuorten miesten autoilu-harrastusta.” (Luova 2007: 15–16.) Metsästäjien nimistössä on nimetty mutkia, risteyksiä, suoria sekä muita tienosia, kuten puomeja ja laaneja eli puutavaran varastointi- ja lastauspaikkoja. Tällaisia teiden kohtia käytetään passipaikkoina, kiintopisteinä ja tilapäisinä kokoontumispaikkoina. Tämä selittää vakiintuneiden kokoontumispaikkojen nimien vähyyttä aineistossa: usein tilanteen mukaan kokoonnutaan lähimmälle soveltuvalla paikalle: ”Kokoonnutaan Karlvikin piston suuhun” (esimerkki aineistosta).

Yksi merkittävä nimeämisperuste ei tullut esille edellisessä alaluvussa. Metsästäjien nimistölle leimallinen erikoispiirre on **nimikkopaikat**. *Nimikolla* tarkoitetaan jotain, jota joku pitää omanaan, käytössään tai suosikkinaan tai joka on omistettu jollekulle ja nimetty hänen mukaansa (KS; NS). Jostakin paikasta voi muotoutua jonkun passimiehen ”oma” passipaikka, jolloin paikannimen määriteosaksi tulee yleensä kyseisen henkilön etu- tai lempinimi. Käytän tällaisista paikoista nimitystä *nimikkopaikka*.

Paikka nimetään yleensä henkilön etu- tai lempinimen mukaan, esimerkiksi *Taunonmutka* tai *Vääpelinsuora*. Eräässä seurassa on kaksi veljestä, jotka nimenantohetkellä olivat kumpikin sotilasarvoltaan vääpeleitä, ja he olivat usein passissa tietyllä suoralla, joten sitä alettiin nimittää *Vääpelinsuoraksi*. Toista veljeksistä kutsutaan vakiintuneesti edelleen *Vääpeliksi*. Vaikka vääpeleitä oli kaksi, nimi ei kuitenkaan ole **Vääpeliensuora*.

Sytä siihen, että jostakin paikasta tulee jonkun nimikkopaikka, on useita. Tyypillinen syntymekanismi on, että sama henkilö menee toistuvasti vanhalle tutulle paikalleen, kuten seuraavassa tarinassa:

Jostain syystä Mauri käveli naapuriseuran rajalle muutaman sadan metrin matkan kumpareen ja suonnotkon passipaikkaan useammin kuin muut. Sitten kävi niin, että Mauri ampui siihen paikkaan kaksi hirveä peräkkäin (oli siinä ollut muitakin välillä pasissa). Siitä tuli ”*Maurin tappopaikka*”. Siihen on ammuttu paljon kaatoja vuosien varrella.

Nimityksen vakiintumiseen vaikuttaa usein myös jokin erityinen tapahtuma; esimerkiksi jos sama metsästäjä on ampunut paikalta lyhyellä aikavälillä monta hirveä tai ensimmäisen kaatonsa – tai ohi. Entistä mieleenpainuvamman tapauksesta tekee, jos kaataja on joutunut odottamaan ensimmäistä kaatoaan kymmeniä vuosia. Eräs vastaaja kuvailee, että nimikkotornin saa usein ”henkilö joka suoritti siitä ensimmäisen kaadon tai vastaavasti ampui hyvältä hollilta ohi”. Saman on havainnut toinenkin vastaaja, jonka mukaan nimitykset muodostuvat usein poikkeuksellisista, ”onnistuneista tai vähemmänonnistuneista” tilanteista metsästyksessä. *Vääpelin suoralla* Vääpeli on ampunut useita hirviä, mm. ensimmäisensä, ja usein myös ohi, *Kallenmutkassa* Kalle ampui ohi vasasta.

Huomionarvoista on, että nimikkopaikan voi saada muukin kuin ihminen: hirvikoira Kusti ”toimi erityisen vauhdikkaasti ja mallikkaasti juuri valmistuneella tiellä olleessa passituksessa”, joten paikka nimettiin *Kustinkurviksi*. *Kustinkurvi* toimii tietyn passipaikan nimen lisäksi koko tien nimenä. Kokonaisen tien saaminen nimikoksi tulee vain harvoin kysymykseen. Yleensä nimikkopaikat ovat (tapahtuman mukaan nimettyjen paikkojen tapaan) passipaikkoja tai muita yksittäisiä, tarkkoja paikkoja, eivät esimerkiksi laajempia alueita tai koontumispaikkoja, koska niistä ei voi muodostua samalla tavalla kenenkään ”omaa” nimikkopaikkaa. Nimikkoteitä on aineistossa vain kaksi, joten käsittelen ne vasta tässä alaluvussa. *Kustinkurvin* lisäksi aineistossa on saman seuran nimistöön kuuluva *Eskontie*, joka ”aina vain pysyi Eskolle outona ja hän ihmetteli, mistä tiestä puhutaan, missä se tie on, mikä tie se sellainen on”. Tie nimettiin hänen mukaansa, ja vieläpä risteykseen pystytettiin tienviitta muistamista helpottamaan. Kummassakin tapauksessa nimeämisperuste liittyy nimenomaan koko tiehen, joten on poikkeuksellisesti perusteltua nimetä tie jonkun mukaan.

Nimikkopaikkojen nimissä käytetään omistajuuden mukaan annettuja nimiä useammin henkilön etu- tai lempinimeä. Tämä johtunee siitä, että nimikon saajat ovat nimenantajille ja -käyttäjille tuttuja, kun taas maanomistajuus koetaan etäisemmäksi, virallisemmaksi ja enem-

män varsinaiseksi omistamiseksi kuin passipaikkojen ”omistaminen”, mitä sukunimen käyttäminen mahdollisesti ilmentää. Usein maanomistajat eivät myöskään ole mukana seuran toiminnassa, joten siksikin he saattavat olla vähemmän tuttuja nimenantajille kuin nimikkopaikoille nimensä lainanneet. Kuitenkin esimerkiksi *Moisionpiston* omistaja on mukana hirviporukassa, ja jos hän saisi oman nimikkopaikan, sen määriteosaksi tulisi luultavasti etunimi muiden nimikkopaikkojen antaman mallin mukaan.

Tienosien yleisin nimeämisperuste on kuitenkin kulkureittien nimien tapaan sijainti. Sijainnin perusteella tienosia nimetään samalla tavalla kuin teitä: *Koiralammensuora* 'Koiralammen ohi menevä suora', *Linjalammentienristeys*, *Mustanlammentienhaara*, *Mustanlammentienalkupää*, *Palikanristeys*, *Pienen Koivuvuoren tien risteys*, *Reunalanristeys* 'Reunalaan johtavan tien ja maantien risteys', *Karhunpiston kääntöpaikka*, *Kymintien kääntöpaikka*, *Vanhan Ahlströmin tien kääntöpaikka*, *Pienen Koivulammen parkkipaikka*, *Pitkänsuoranjälkeisetmutkat*, *Kaihin pihatien puomi*. *Korpelansaunanmutka* on ”hirvien suosima tienylityspaikka vanhan savusaunan lähellä”.

Isonpettäänristeys on 'risteys, jonka tien varrella honka' ja *Kotirannanpuomi* 'puomi Kotirannan huvilatiellä'. Nimet ovat siis edellisessä alaluvussa mainittujen *Isonpettäntien* ja *Kotirannan huvilatien* määriteliitynnäisiä.

Tielle sijoittuvien yksittäisten paikkojen nimeäminen maanomistajan mukaan on hieman harvinaisempaa. Oletettavasti maanomistajan mukaan nimensä ovat saaneet *Matikaisenmutka*, *Kimmon laanipaikka* ~ *Kimmonlaani*, *Variksenlaani* ja *Seurakunnanristi* 'risteys seurakunnan maalla'. Tilan tai talon nimen sisältäviä tienosien nimiä on muutama. *Vappulanristeys* ja *Kivelänristeys* viittaavat Vappulaan ja Kivelään johtavien teiden risteyksiin, *Saravanristeys* ~ *Saravanristi* ja *Saravan pitkä suora* ovat *Sarava*-nimisen tilan mailla ja *Mustan parkkialue* on *Musta*-nimisen talon lähellä sijaitseva pysäköintipaikka.

Paikan ominaisuuden perusteella passimiehen on helppo erottaa ja tunnistaa *Jyrkkämutka*, *Jyrkätmukat*, *Uumutka*, *Pitkäsuora* tai *Oikea pitkä suora*. *Liikennepympyrä* on ympyrän muotoinen metsäautotien kääntöpaikka, josta haarautuu tiet neljään suuntaan, eli se muistuttaa liikennepympyrää. Lisäksi *ympyrän* sijaan perusosana on käytetty leikillistä muotoa *pympyrä*. *Neljäntienristeys*¹⁰ haarautuu nimensä mukaisesti neljään suuntaan. Paikalla olevan mukaan on nimetty *Seurantalonmutka* ja *?Sähkölinjanmutka*.

¹⁰ Vastaava nimi esiintyy myös Luovan (2007: 15) aineistossa.

Tapahtuman mukaan nimettyjä tienosia on kaksi. *Ohiampujiensuora* on suora, jolla on ammuttu usein ohi. *Sätkämutkassa* hirvi tuli näkyville juuri, kun passimies ryhtyi käärimään sätkää, ja pääsi menemään menojaan. Moni tapahtumaan perustuva nimi kertookin tilanteesta, jossa hirvet ovat päässeet karkaamaan metsästäjän ulottuvilta. Ilmiötä voinee verrata kalajuttuihin, jotka monesti kertovat juuri ”niistä, jotka pääsivät karkuun”.

Metsästäjien nimistössä teitä on paljon, ja jokaisella tiellä luonnollisesti lukuisia mutkia, suorja ja risteyksiä, joten tienosista on vieläkin epäodotuksenmukaisempaa käyttää yksilöivänä appellatiivista ilmausta; tuskin esimerkiksi **Mutka* tai **Risteys* riittäisi yksilöimään paikan. Appellatiivisia käyttönimiä ovat kuitenkin *Seurakunnanristin* elliptinen muoto *Risti* 'risteys(kohta)' (NS), *Laani* (luultavasti alueen ainoa tai nimenkäyttäjille merkittävin), *?Kääntöpaikka* ja *P-paikka*, joka on vakiintunut tarkoittamaan tiettyä kokoontumispaikkana käytettävää pysäköintipaikkaa. Mahdollisesti samaan paikkaan viittaa *Hankala* 'Lahdenperän P-paikka'.

Hankalan nimeämisperuste ei selviä vastauksesta. Epäselviksi ovat jääneet myös *Näpärinportti*, joka vastaajan mukaan on ”vain tietty kohta erään tien varressa”, *Ahokkaanmutka* 'Mutka Palikkaviidan maantiessä' ja kokoontumispaikat *Rooperti* 'paikka teiden risteyksessä' ja *Hirsikaarre*. Nimet saattavat perustua suku- tai talonnimiin.

2.4 Luonnonpaikat

Nimistöntutkimuksessa nimetyt paikat tavataan jakaa *luontonimiin* ja *kulttuurinimiin*; luontonimet ovat luonnonpaikkojen nimiä ja kulttuurinimet kulttuuripaikkojen eli ihmisen rakentamien paikkojen nimiä. Kulttuurinimet voidaan jakaa edelleen *asutusnimiin* ja *viljelysnimiin* ja luontonimet *maastonimiin* ja *vesistönimiin*. (Kiviniemi 1990: 46; Ainiala ym. 2008: 24.)

Tässä luvussa käytän hieman väljempää määritelmää ja lasken luontonimiksi myös viljelysten ja metsäaukeiden nimet, vaikka ne ovatkin ihmisen aikaansaannoksia. Perustelen tätä nimenkäyttäjien näkökulmalla: metsästäjät eivät erottele paikkoja sen mukaan, onko paikka ihmisen rakentama vai luonnon muovaama. Heille olennaisinta on paikan käyttö. Peltoa ei nähdä ensisijaisesti ihmisen rakentamana viljelypaikkana, vaan passipaikaksi soveltuvana aukiona. Luontonimiksi katson tässä yhteydessä siis muut kuin kulkureittien ja niiden osien nimet, passitornien ja muiden rakennelmien ja rakennusten nimet, alueennimet sekä eräät vaikeasti määriteltävät nimet, joita käsittelen alaluvussa 2.7.

2.4.1 Pinnanmuodostus

Virallisen nimistön mäennimet perustuvat usein sijaintiin, paikalla olevaan tai paikan ominaisuuteen, esim. *Myllymäki*, *Koivumäki*, *Korkeamäki*. Metsästäjät käyttävät mäennyppylöitä, rinteitä ja kiviä passipaikkoina niiden hyvän näkyvyyden vuoksi. Monet näistä paikoista sijaitsevat tiellä tai tien varressa, joten ne voisi laskea myös tienosiksi.

Kohoumia nimetään tienosien tapaan monipuolisesti eri perustein. Tapahtumaan perustuvia nimiä on eniten, ja kolme niistä liittyy tilanteisiin, joissa hirvet ovat päässeet karkaamaan metsästäjiltä milloin minkäkin oheistoiminnan vuoksi. *Kahvikukkulalla* passimiehet keskittyivät kahvitteluun, ja hirvet pääsivät karkaamaan. *Lakritsikukkulaan* liittyy samantapainen tarina:

Kukkula jolla oltiin passissa, seurusteltiin naapuripassimiehen kanssa, syötiin laukuja joita oli saatu aamulla palkinnoksi seuran ampuma kilpailusta. Hirvi tuli hyvälle paikalle, eikä kumpikaan kerennyt ampua.

Paskamäen nimi tuli niin ikään siitä, että passimies joutui kesken hirvipassin ”luontaisille tarpeilleen, ja toimituksen aikana hirvet meni passista yli ja ampumatta jäi”.

Tapahtuman ei kuitenkaan ole välttämätöntä liittyä metsästyksen: *Kolarikukkulalla* tiedetään joskus sattuneen kahden henkilöauton nokkakolarin. Myös hirvestyksen yhteydessä ajellaan paljon autoilla, joten siihenkin liittyviä sattumuksia on (mm. edellä mainitut *Liejutie* ja *Öljysora*). *Kolarinyppylällä* sattui kahden metsästäjän kesken peräänajo, kun edellä ajanut pysähtyi tutkimaan tien yli meneviä hirvenjälkiä ja takana tullut ei huomannut pysähdystä.

Myös muutama nimikkokukkula tai -nyppylä on: *Aatunnyppylä*, *Heikinkukkula* 'Heikin suosikkipaikka', *Heimonkukkula* ja *Leenankukkula*. Viimeksi mainitulla oli passissa seuran ensimmäinen nainen. Selityksen mukaan ”hirvi juoksi melkein naisen yli ja kait se hirvi elää vielä tänäkin vaikka Leena sitä pyssyllä säikäytti”. Metsästäjän poikkeuksellinen sukupuoli varmasti omalta osaltaan lisäsi tapauksen mieleenpainuvuutta ja antoi aiheen nimeämiseen. Sijaintiin perustuvat ainakin *Kaihin pihatien nyppylä* ja *Aholankuusikonnyppylä*. *Mannerimäellä* on ollut *Manner*-nimisen henkilön mökki.

Antennimäki on korkea mäki, jonka huipulla on telemasto, *Tallinmäellä* luultavasti sijaitsee tai on sijainnut jokin talli. Joku oli hylännyt metsään ison pahvilaatikollisen pornolehtiä, jotka ajomiehet löysivät hirvijahdin yhteydessä. Paikka nimettiin löydön mukaan *Porno-*

mäeksi. Nimi on edellisten tapaan paikalla olevan mukaan annettu, toisaalta se liittyy myös yksittäiseen tapahtumaan.

Kohoumien nimissä on myös yksi vertaileva siirrynnäinen. Lähi-idässä Syyrian ja Israelin rajalla sijaitsevien Golanin kukkuloiden hallinnasta on taisteltu 1960- ja 1970-luvuilla. Silloisen ajankohtaisen uutisoinnin innoittamana on kukkulalla sijaitseva passipaikka nimetty *Golanin kukkulaksi*. Sotaviittaukset vaikuttavat olevan tyypillisiä vertaileville siirrynnäisille; mm. Haminan kaupunkinimistöä keränneen Uotilan (2005: 97–98) aineistossa esiintyy ankeaksi kuvaillun uimarannan nimenä *Ruukkujentasanko*. Nimen esikuva on Vietnamin, ja se on annettu Vietnamin sodan aikoihin. Huomattavaa on, että historiallisiin tapahtumiin viittaavat nimet annetaan yleisestikin juuri sinä ajankohtana, kun ne ovat pinnalla. Näissä nimissä ajankohtaisuus on merkittävässä osassa – nykyään tuskin annettaisiin uusia nimiä, jotka viittaisivat esimerkiksi Vietnamin sotaan. Hirvenmetsästyksen yhteyteen sotatematiikan voi ajatella sopivan erityisen hyvin – esimerkiksi *Golanin kukkulalla* nähtävästi ammuttiin usein, minkä vuoksi se yhdistyi metsästäjien mielissä sotaisan ja pinnalla olleen kukkulan nimeen.

Munakukulalle ei ole kerrottu nimeämisperustetta, vastauksessa mainitaan vain ”Nimi annettu kanavan kaivuun aikaan”. Mahdollisesti sekin on vertaileva siirrynnäinen, jonka esikuvana on samanniminen jatkosodan taistelupaikka. Nimelle *Iso-Mäkisen mäki* annetaan selitykseksi ”kansanomainen paikannimi”. Nimi perustunee paikalla vaikuttaneen tai sijainneen henkilön tai talon nimeen. *Kivikkoahomäki* on selityksen mukaan ”Kirnulammitien 1. passipaikka”. Naapuripaikkakunnalla noin 13 kilometrin päässä sijaitsee kohouma *Kivikkoahomäki*. Nimenantaja ehkä tuntee kyseisen paikan ja on nimennyt passipaikan sen mukaan. Selitystä vailla on myös *Lintumäki*.

Rinteiden nimiä on kaksi: ominaisuuden mukaan *Hieno männikkörinne* ja tapahtuman mukaan *Hylsyrinne*: ”Kaksi miestä ampui hirveä yhteensä viisi kertaa, ennen kuin se kaatui. Tuli hylsyjä ja tuli nimi passipaikalle.”

Myös **kiviä** ja **kallioita** on nimetty. *Kettukivellä* on joskus ollut ketun pesä. *Kettu* on virallisessakin paikannimistöissä yksi yleisimmistä luonnonfaunaan liittyvistä määritteistä, ja ketun pesät on varmasti aina pantu merkille (Kiviniemi 1990: 137, 139). Toisen seuran nimistöön kuuluvasta nimestä *Kettukivet* vastaaja on tyytynyt toteamaan ”jossain piirinmaalla”. Kiviniemi mainitsee *Kettukiven* esimerkkinä syntaktissemanttisesti (eli asiataustaltaan) monitulkintaisesta nimestä, jonka selitys voi ketun pesäluolan sijaan olla esimerkiksi ”kivi, jolta X ampui ketun” tai ”kivi, joka muistuttaa ketun päätä” jne. (mts. 13). *Pullokiven* päällä ”on ollut

pullo jo kymmeniä vuosia”. *Näköalakivi* on ”iso laakea kivi, jolla on hyvä seisoa; edessä on komea näköala”, nimi viittaa siis paikan ominaisuuteen. Metsästäjien nimistölle tyypilliseen tyyliin epäonnistuneesta tapauksesta kertoo *Kohmelokivi*: ”kovasta kohmelosta” kärsinyt metsästäjä ei pysynyt passipaikallaan kiven juurella, ja hirvet menivät ohi. Nimikkokiven on saanut kaksi metsästäjää: *Maurinkivi* ja *Urhonkivi*. Sijainnin mukaan on nimetty *Rinteen huvilatie* *kallio*; aineistossa on myös appellatiiviset käyttönimet *Kallio* 'kalliroleikkaus', *Kalliot* ja *Vuori*.

Kirkkokiven nimeämisperustetta ei ole kerrottu. Vastaaville, merkityssisällöltään epäselville *Kirkkokallio*-nimille on esitetty erilaisia tulkintoja; nimen asiataustana voi olla vaikkapa ”kallio, jolla sijaitsee kirkko”, ”kallio, jolta näkyy kirkko”, ”kallio, jolla pysähdyttiin kirkkomatkoilla” tai ”kallio, joka muistuttaa kirkkoa” (Ainiala ym. 2008: 97–98).

Hirvet käyttävät kulkureitteinään suojaisia **notkelmia**, mikä tekee niistä otollisia passipaikkoja. Sijaintiin perustuva *Paskolammenotko* on passipaikkana käytetty ”suosittu hirvien kulkupaikka”, metsässä tien alapuolella on Paskolampi. *Melunnotko* on ollut ”jostain ihme syystä talvehtimaan tulevien hirvien 'vastaanottopaikka’”; nimi perustunee lähellä virtaavaan Melunpuroon. Paikan suojaisuutta on käytetty hyväksi myös *Pontikkanotkossa*, jossa tiedetään keitetyn pontikkaa. Lennokkaasti nimetty *Rosenlewinlaakso* viittaa tien varressa olevaan notkelmaan, jonne oli hylätty *Rosenlew*-merkkinen pesukone.

2.4.2 Aukeat

Metsästäjät hyödyntävät hakkuuaukeita passipaikkoina niiden laajan näkyvyyden vuoksi. Omistajuuden mukaan on annettu *Kunnanaukku* ja *Seurakunnanaukku* ja talon mukaan *Saravan pitkä aukko*. Paikalla olevan perusteella on nimetty mm. *Sinisentynnyrinaukko*:

Ahlströmin tien varressa on levike, jossa on ”aina” ollut vanha peltitynnyri. Se oli aikanaan väriltään sininen, nyt se on edelleen siinä, mutta ruostuneena. Ollaankin ehdotettu jopa sitä maalattavaksi siniseksi. Sitten Ahlströmin maalle hakattiin iso aukko sinisen tynnyrin taakse. Se on siitä lähtien ollut ”*Sinisen tynnyrin aukko*”.

Pyöriväntorninaukossa on pyörivä torni (= jäljempänä esiteltävä *Pyörivätorni*) ja *Koivikkoaukko* on aukko, jossa on siemenkoivuja. Viimeisimmästä vastaaja toteaa, että ”nyt 'aukossa' tosin kasvaa jo kolmemetristä männynntaimikkoa”. Paikan ominaisuuden mukaan nimetty *Natura-aukko* kuuluu *Natura 2000* -luonnonsuojeluohjelmaan. Metsästysalueen perällä sijaitseva hakkuuaukea on puolestaan *Peräaukko* – nimenantajilla on epäilemättä ollut mielessä myös nimelle humoristisen sävyn tuova appellatiivinen homonyymi. Tapahtumaan liittyy

Pökköaukko, jolla ”passimies ampui ohi ja osui pökköön” eli jonkinlaiseen puupötkelöön tai -pötkkyyn.

2.4.3 Viljelykset

Peltoja käytetään yleisesti passipaikkoina, sillä niillä on hakkuuaukeiden tapaan hyvät ampu-ma-alat. Monet metsästyseurat myös ylläpitävät omia riistapelloja osana riistanhoitoa (ks. esim. Vikberg–Turpeinen 2000: 127–128). Pelloilla luultavasti on olemassa viralliset nimet, mutta ne eivät useimmiten ole metsästäjien tiedossa, joten heidän on käytettävä niistä omia nimi-tyksiään. Paikannimikokoelmien perusteella pellot nimetään yleisimmin sijainnin perusteella, esim. *Kotipelto*, *Peräpelto*, *Rantapelto*, mutta myös *Matinpelto* ja *Mattilanpelto* -tyyp-pisiä viljelysnimiä on huomattava määrä (Kiviniemi 1990: 171–172).

Aineiston pellot on nimetty maanomistajan tai tilan mukaan kolmea poikkeusta lukuun ottamatta: *Nevanpäänpelto* on epeksegeettinen muoto (ks. esim. Nissilä 1962: 73–74) viralli-sesta pellon nimestä *Nevanpää*, *Vanha riistapelto* viittaa vanhaan käytöstä poistettuun riis-tapeltoon ja appellatiivinen käyttönimi *Haka* viittaa seuran toiminnassa mukana olevan isän-nän entiseen lehmihakaan. Vastaajan mukaan on selvää, että pelkkä *Haka* riittää yksilöimään paikan – saman seuran alueella eri isännän (joka ei ole mukana seuran toiminnassa) vastaavaa entistä hakaa kutsutaan kaksiosaisella nimellä *Kärkkäänhaka* (< talonnimi *Kärkkää*). Lopuis-sa nimissä määritteenä on maanomistajaan viittaavan henkilön tai tilan nimi: *Peräsen pellon-reuna* (< sn. *Peränen*), *Markunkytö*, *Tarmonpelto*, *Koivuniemenpihanpellot* (< tn. *Koivunie-mi*), *Kantolankytö*, *Mansikkamäenkytö*, *Ylämäenkytö*, *Marjalanpelto*, *Kankaalanpelto*, *Mylly-län metsäpelto*, *Aution riistapelto*, *Koivuniemen riistapelto*.

2.4.4 Metsiköt, puut

Passipaikkoina käytetään myös pieniä metsiköitä ja ”metsäpuskia”, joiden viralliset nimet ei-vät välttämättä ole tiedossa, jos niillä sellaisia edes on. Hirvestäjät ovat nimenneet metsiköitä maanomistajien ja talojen mukaan: *Reinonkuusikko*, jonka nimeksi tuli hakkuun jälkeen *Rei-nonkannokko*, *Aholankuusikko* 'iso kuusikko Aholan perikunnan maalla' ja *Tornion piha-kuusikko*. *Siemenpuumännikkö* on nimetty paikalla olevien siemenpuiden mukaan. Ominai-suuteen viittaa bahuvriihi *Pitkäsänki*, joka on metsittynyt eli leikillisesti ”pitkällä sängellä” oleva entinen kytö. *Kuusipuskalla* on joskus ollut kuusikko.

Aineiston ainoa puu, jolla on selvästi proprinen nimitys, on *Kalasääskenpesäpuu*. Sama nimi on (ollut) oikeastaan kahdella eri puulla:

Kalasääskenpesäpuu (vanha ja uusi): Erään tien varressa oli komea kelo, jossa pesi vuodesta toiseen kalasääski; puu on tuhoutunut myrskyssä, mutta nimi säilyy. Sittemmin kalasääski pesi parina vuonna toisessa puussa erään passilinjan päässä, ja puuhun tehtiin sille tekopesä; pesiminen kuitenkin tyrehtyi, mutta passipaikka sai siitä pysyvän nimen.

Puiden nimet ovat yleensäkin melko poikkeuksellisia paikannimistöissä, niitä esiintyy lähinnä yksittäisinä mainintoina (esim. Korkalainen 2005: 81).

Yksi osoitus metsästäjien kekseliäisyydestä ja nokkeluudesta nimenannossa on aineiston ulkopuolelta kuulemani passipaikan nimi *Perkelikkö*. Paikalla on tiheä männikkö, minkä vuoksi hirvet jäävät usein kaatamatta, koska sopivaa paikkaa ei löydy – tällöin suusta pääsee usein sadattelua. Nimi on muodostettu johtamalla *männikkö*, *petäjikkö* -tyypin mukaan. (T. Suominen, henkilökohtainen tiedonanto 8.8.2011.)

2.4.5 Vedet, vesistöjen osat, suot

Vesistönimiä aineistossa on vähän, koska vesistöt eivät ole merkittävässä osassa hirvenmetsästyksessä – ne lähinnä rajoittavat alueita – ja yleensä niille on olemassa virallinen nimi. *Vit-tulampi* on ”ko. ruumiinosan muotoinen pieni lampi”, jolla on myös rinnakkaisnimi *Pahalampi*. *Micrapuro* sai uuden nimen epäonnisesta sattumuksesta, kun jälkiä etsimässä ollut hirmimies ajoi *Nissan Micra* -merkkisen autonsa katolleen puron pohjalle. *Surmanmutkan* 'puronmutka Jänismäentien päässä' nimeämisperuste jää arvailujen varaan; nimi perustunee johonkin todelliseen tai kuviteltuun tapahtumaan. Appellatiivinen *Suntti* on jonkinlainen salmikohta kahden järven välissä. Soiden nimiä on aineistossa kaksi: ilman selitystä oleva *Suolaräme* ja *Aitoneva*, joka tarkoittaa alueella sijaitsevaa Aittosuota. Nimen perusosa *suu* on korvattu lähes synonyymisellä appellatiivilla *neva*, määriteosan yksittäis-t on luultavasti lipsahdus.

2.5 Hirvitornit

Joillakin passipaikoilla on hirvijahtia varten rakennettuja passitorneja. Nimikkopaikoista noin neljäsosa on hirvitorneja. Vaikuttaa siltä, että yksittäisinä rakennelmina tornit on helppo omistaa jollekulle: *Pekanpukki* 'torni, jolla Pekka on usein', *Antintorni*, *Tuomontorni*. *Riistapäälliköntorni* on omistettu vierasjahdissa käyneelle riistanhoitopiirin riistapäällikölle.

Keski-Suomen Riistanhoitopiirin Riistapäälikkö Jukka Purhonen on käynyt vieraanamme yli 20 vuotta Pyhäinpäivän viikonlopun hirvijahdissa. Sattui alkuvuosi-
na sellainen tapaus, että juuri ennen pimeän tuloa seurueen harmaa koira tuli Jukan passiin ja minä olin viereisessä passissa, oli sunnuntaipäivä. Lähdin ottamaan koiran Jukan passista naruun kiinni. Juuri, kun sain koiran naruun tuli näkyviin emä kahden vasan kanssa jonkinlaista ravia meidän eteemme. Jukka ampui toista ja minä toista vasaa. Minun laukaukseni osui takana olleeseen isoon kiveen, kipinät leiskuivat hämärässä kun koira tempoi narussa ampuessani ohi vasasta. Jukan ampuma vasa kaatui. Illalla Jukka soitti minulle, että hänen hirvipuhelimensa on hukunut. Olisikohan pudonnut siihen kaadolle? Yöllä satoi jonkinverran lunta. Aamulla meidän lähellä asuva metsästäjä (Jaska) kävi tutkimassa jälkiä ja löysi puhelimen lumen alta. Ilmoitin sen jälkeen, että tähän tehdään torni ja sen nimi on ”*Riistapäälikön Torni*”! Jukka oli aina siinä passissa, kun kyseinen Kaihin ajo ajettiin. Hän ampui siihen useamman hirven. Nyt taimikko on kasvanut jo sen paikan yli liian suureksi.

Torni saatetaan nimetä myös rakentajansa mukaan: *Mikontorni*, 'Mikon tekemä ja suosi-
ma torni', *Ilpontorni*, *Tuurentorni*. *Päivintornit* rakennettiin Päivin toivomuksesta, kun hän ”alkoi puhua hirveä nyljettäessä että miksei siellä [passipaikalla] ole tornia, näkisi paremmin pitkälle”. Poikkeuksellisesti sukunimen mukaan nimetty *Salpakoskentorni* sai nimensä siitä, kun uuteen torniin kiipeämistä vastustanut metsästäjä onnistui heti kaatamaan sieltä hirven. *Papantorni* on ”vanhanisännän” rakentaman ladon katolle tehty passitorni.

Karhutornista ja *Sikatornista* ammuttiin seuran ensimmäinen karhu ja villisika – tapahtumien ainutlaatuisuus antoi aiheen nimeämiseen. *Närhitornista* kerrotaan seuraavaa:

Tornissa istunut passimies katseli pellolla ruokailevia närhiä niin innokkaasti, että selkäpuolelta käveli iso hirvi pellon yli lähes miehen huomaamatta. Passimies kurtisti taakseen viime hetkellä ja näki hirven sekä ehti vielä ampumaankin.

Perhetorniin passimies otti mukaan lapsensa ja vaimonsa, *Puujalkatorni* on torni, josta nuori metsästäjä ampui hirven jalka kipsattuna. Jatkoselityksen mukaan ”mies lähti tornista saaliin luokse niin vauhdikkaasti, että ensimmäinen loikka oli useita metrejä (näkyi lumessa selvästi), vaikka oli jalka kipsattuna.” *Rimpuilutornin* pohja petti, ja metsästäjä jäi ”rensseleistään” roikkumaan, rimpuili ajan mittaan irti ja passasi lopun aikaa maassa tornin juurella. *Koskenkorvatornista* hirven ampunut otti kaadon jälkeen ”pitkät kielletyt kaatoryypyt”, minkä seurauksena ”hirvi ja ampuja vedettiin samassa pulkassa tien varteen”. Kaikki ovat epäilemättä mieleenpainuvia ja keskustelua herättäneitä tapahtumia.

Muiden paikkojen tapaan tornejakin voidaan nimetä talonnimien mukaan: *Marjalan-
tornit*, *Mattilantorni*, *Rajakankaantorni*, *Uutelantorni*.

Myös tornin ominaisuudet voivat toimia nimeämisperusteena. *Korkeatorni* lienee poikkeuksellisen korkea, *Koivutorni* ja *Leppätorni* on nimetty rakennusaineen perusteella, ja kasvavan puun kylkeen tehty torni on nimetty (kenties hieman ironisestikin) *Luomutorniksi*. Eräs metsästäjä toi suosikkitorniinsa vanhan konttorituolin, ”jossa pystyi äänettä kääntämään suuntaa 360 astetta”, joten sille annettiin nimeksi *Pyörivätorni* (ks. myös *Heikintuoli* luvussa 2.7.2). *Vasenkätistentorni* sopii vastaajan mukaan paremmin vasemmalta puolelta ampuville. Torni on saanut nimensä, kun vasenkätinen metsästäjä kaatoi siitä hirven, eli se on toisaalta myös tapahtuman mukaan nimetty.

Sähkölinjantornin lähellä kulkee sähkölinja. *Sinisentynnyrinaukontornin* ~ *Sinisentynnyrintornin* voi tulkita sijainnin ('torni, joka sijaitsee Sinisentynnyrinaukossa') tai paikalla olevan ('torni, jonka lähellä on sininen tynnyri') mukaan nimetyksi.

Osa sijainnin mukaan annetuista tornien nimistä on ongelmallisia. Joukossa on selvästi kiteytyneitä tornien nimiä, kuten *Kääntymäpaikantorni*, *Vanhan riistapellon torni* ja *Isonaukontorni*, mutta aineistossa on myös pitempiä nimityksiä, kuten *Aholan kuusikon välitie ja torni*, *Hirvilehdon pitkän suoran torni*, *Koivuvuoren pihatien torni*, *Lehtola–Laurila–Kivellä-tien tornit*.

Näissä voi olla kyse siitä, että kirjoittaessaan vaikkapa ”Hirvilehdon pitkän suoran torni” vastaaja ei välttämättä ole tarkoittanut propria *Hirvilehdon pitkän suoran torni*, vaan sitä, että kyseisestä tornista voidaan tietyissä tilanteissa ja konteksteissa käyttää proprista ilmausta *Torni*, joka voi toimia yksilöivänä, kun sekä puhujat että kuulijat tulkitsevat ne sellaisiksi (Ainiala 2003: 215; ks. myös lukuja 1.3.2 ja 6.3). Kun siis on päätetty sijoittaa passilinja *Hirvilehdon* alueelle ja puhuttu *Hirvilehdon pitkästä suorasta*, ehkä myös lyhyemmin *Pitkästä suorasta*, voidaan joku määrätä menemään yksinkertaisesti (kyseisen suoran ainoaan) *Torniin*. Vastaavasti ilmauksissa ”ne [hirvet] on menny Lomapaikan ja Pukin välistä” ja ”Raja on tärkeämpi [passipaikka] kuin Lomapaikka” (suullinen aineisto) *Pukki* ja *Raja* viittaavat yksiselitteisesti tiettyihin *Lomapaikan* lähellä oleviin hirvitorniin ja rajalinjaan, joihin normaalisti asiayhteydestä irrotettuna ei kuitenkaan viitata pelkästään ilmauksilla *Pukki* tai *Raja*. Asiayhteyden perusteella on siis pääteltävissä, mitä metsästysalueen monista torneista kulloinkin tarkoitetaan. Samaan tapaan jyvaskyläläisen puhuessa *Kauppakadusta* hän tarkoittaa kotikaupunkinsa katua, mutta jos jutustelu koskee Tampereella käyntiä, kuulija ymmärtää, että puhuja viittaakin Tampereella sijaitsevaan samannimiseen katuun. ”Aivomme tunnistavat, missä koh-

taa hallitsemaamme nimiverkkoa olemme, ja hakevat sen varassa oikean kohteen.” (Paikkala 1999: 12–13.)

Yhden seuran nimistöön kuuluu appellatiivinen käyttönimi *Pukki*. Se on selityksen mukaan ”matala puusta tehty istuin passipaikalla korkeiden tornien välissä”. *Pukki* ja *torni* eivät siis tässä tapauksessa ole synonyymisia, vaan *Pukki* viittaa tiettyyn rakennelmaan, eikä sitä voi käyttää muista porukan hirvitorneista.

2.6 Metsästyksen liittyvät rakennukset

Tässä alaluvussa käsittelen metsästyksen liittyviä rakennuksia, joita ovat mm. jahdin aloitus- ja taukopaikkoina käytettävät kodat ja majat sekä saaliin käsittelyyn käytettävät lahtivajat. Koska näitä on seuralla yleensä vain yksi, niille ei tarvita yksilöiviä nimiä, vaan niistä voidaan käyttää pelkkää appellatiivista ilmausta: *Kota*, *Maja*, *Halli*, *Hirvivaja*, *Nylkytalli* ~ *Lahtivaja*. Taukoa voidaan viettää myös *Ampumaradalla* eli tarkemmin siellä sijaitsevalla kodalla. Samaan tapaan esimerkiksi riisiä ja navettoja ei ole ollut tarpeen nimetä, koska niitä on tilaa kohden yleensä vain yksi (Kiviniemi 1990: 169). Jos kotarakennelmia on useampia, niiden yhteydessä voidaan käyttää sijainnin ilmaisevaa määriteosaa: *Roopertinkota* 'kota, joka sijaitsee Roopertilla', *Särkipuronkota*, *Uimarannankota*. Nimestä *Savutupa* tulee ilmi kodan ikävä ominaisuus: savunpoisto ei ”aina toimi toivotulla tavalla”. *Hirvitupa* on erään seurueen käyttöönsä hankkima vanha omakotitalo, jonka pihapiirissä on tulipaikan lisäksi mm. nylkyvaja ja sauna.

Aineistossa esiintyy myös muita rakennustennimiä, kuten *Parakki* ja *Jalkasenlato* (passipaikkoja) sekä presidentin kesäasuntoon ironisoiden viittaava vertaileva siirrynnäinen *Kultaranta*, joka tunnetaan laitapuolen kulkijoiden asuinpaikkana. Nämä rakennukset eivät ole samalla tavalla metsästäjien käytössä kuin edellä mainitut kodat ym., vaan niiden tarkoitus on vain yksilöidä paikka olemassaolollaan. Tästä syystä olen ottanut metsästäjien käyttämät rakennukset erilleen muista passipaikkoina ja kiintopisteinä käytetyistä rakennuksista ja rakennelmista; jälkimmäisiä käsittelen luvussa 2.7.2.

2.7 Paikanlaji määrittelemätön

Tässä alaluvussa käsittelen nimiä, joiden paikan lajia ei pelkän nimen eikä useimmiten selityksenkään perustella voi yksiselitteisesti määritellä.

2.7.1 *-passi, -paikka* -tyyppi

Joidenkin passipaikkojen nimillä ei ole erityistä paikan lajin ilmaisevaa perusosaa (paikkaa luokittelevista appellatiiveista ks. Kiviniemi 1990: 53), vaan niiden perusosana on geneerinen *paikka* tai *passi*. Tällaisilla paikoilla ei ehkä ole mitään helposti määriteltävää piirrettä, joka sopisi kuvailemaan paikan lajia (*kukkula, kivi, mutka, risteys* tms.) – passipaikka saattaa olla usein vain jokin tietty, ennalta määrätty kohta maastossa tai tiellä ilman mitään silmiinpistävää erityispiirrettä. Paikan käyttötarkoitus tai ominaisuudet korostuvat enemmän kuin paikan laji, tai sitä ei vain jostain syystä ole ilmaistu nimessä. Koska nimet saavat usein alkunsa spontaaneina tilapäismuodosteina (tästä tarkemmin ks. lukua 4), voi olla täysin sattumanvaraista, mitä paikalla missäkin tilanteessa nähdään ja mikä vakiintuu. *Heimonkukkula* voisi olla yhtä hyvin **Heimonpassi*, eikä mikään luultavasti estäisi kutsumasta *Pullopasia* **Pullotorniksi*.

Nimityyppi on hyvin produktiivinen; uusia passipaikkojen nimiä on yksinkertaista muodostaa lisäämällä vain määriteosaan *-passi* tai *-paikka*. Nämä ovat verrattavissa kaupunkinimistön *kulma*-nimiin, joita voidaan muodostaa tarpeen mukaan (kaupunkinimistölle epätyypillisesti) paikoille, joilla ei ole virallista nimeä. Tällaiset paikat ovat usein kokoontumispaikkoja tai liikkumisen kannalta keskeisiä paikkoja eli esimerkiksi juuri kulmia, joita voidaan nimetä mm. paikalla olevan liikkeen tai rakennuksen (esim. *Museonkulma*) mukaan. (Ainiala 2004: 43.) *Paikka*-tyyppinen, nimistölle ominaiseen tapaan mieleenpainuvasta tapahtumasta kertova nimi esiintyy myös Luovan tutkielman (2007: 22) hirviporukalta peräisin olevassa nimistössä: ”*Matopaikka* viittaa paikkaan, jossa kaadettu hirvi oli täynnä matoja.”

Muutaman nimikkopassin perusosana on pelkkä *paikka* tai *passi*: *Juhanpaikka* ~ *Juhanpassi*, *Keijonpaikka* ~ *Keijonpassi*. Perusosana voi olla myös jokin *paikka*-sanana sisältävä yhdyssana, kuten nimissä *Katjan ampumapaikka*, *Maurin tappopaikka* 'paikka, jolla Mauri ampui kaksi hirveä peräkkäin' ja *Paavon tappopaikka* 'Paavon suosikkipaikka tien varrella sijaitsevalla vanhalla laanipaikalla'. Samalla tiellä viereisessä passissa oli usein Paavon autokuski-

na ja apuna ollut *Adjutantiksi* kutsuttu nuori mies, minkä mukaan paikka nimettiin vastaavasti *Adjutantipaikaksi*. Monessa nimessä paikan lajia olennaisempi on siihen liittyvä taustatarina, kuten ison sarvipään kaataminen tai passipaikan mieluisuus:

Arin isosarvisen tappopaikka n:o 158: Linjalammentien takapistolla ylärinteeseen noustessa on oikealla puolella kuusikkopuska ja vasemmalla puolella männyntaimikkoinen kumpare. Se on hirvien mieluinen ylityspaikka ja meidän alueen haluttu ihan ”kenraalipassi”, ammuttu useita kaatoja. Laitan siihen passiin aina kunakin vuonna ampumattomia metsästäjiä ja vierailujahdin vieraita. Aikanaan Ari ampui siihen ”elämänsä sarvet”, ison sonnin. Sarvipiikit olivat 9 + 9, toisesta oli katkenut yksi piikki, eli ”virallisesti 9+8” ja hienot sekararvet.

Paavon talonpaikka: Paavo tykkäsi aina mennä passiin Mustanlammentien oikean piston perällä olevalle kääntöpaikalle. Siitä näkyy Mustanlammen ranta ja pystyy ampumaan rantaan saakka hieman metsäiseen paikkaan. Se on jossain vaiheessa tullut nimettyä ”Paavon talonpaikaksi”, niin paljon hän siitä piti! Ja ampui siihen useita hirviä.

Paikan ominaisuuksiin viittaa nimi *Huippupaikka*. Kyseessä on luultavasti on luultavasti erityisen hyvä passipaikka. Nimi voisi viitata myös esimerkiksi mäen huippuun, mutta edellistä tulkintaa tukee saman vastaajan eri nimen selityksessä esiintyvä ilmaus ”Tämän tien varressa meillä on aivan huippupasseina 6 tornia”. *Pitkälleampuvanpaikka* on pellolla sijaitseva torni, josta ilmeisesti näkee ja pystyy ampumaan pitkälle. Nämä saattavat kuitenkin olla pikemmin luokittelevia kuin yksilöiviä ilmauksia, sillä vastauslomakkeeseen ne on kirjattu seuraavasti:

Torni 106 huippupaikka

Tarmon pelto, torni ”pitkälle ampuvan paikka”

Monessa seurassa passipaikat on numeroitu ja usein merkitty karttaankin. Jotkin numerot ovat vakiintuneet nimiksi, vaikka numerointia ei välttämättä muuten enää käytettäisikään. Passipaikkojen numerointia voinee verrata esim. varuskunta-alueiden rakennusten numerointiin, johon perustuvat mm. epävirallisen nimistön tutkimuksissa esiintyvät nimet nimet *Nelivitonen* (Korkalainen 2002: 23; 2005: 66) ja *Viiskymppinen* (Uotila 2005: 100). Oman aineistoni *Nollapassi* on ”passipaikka, jolla ei ole numeroa” ja toisella seuralla ”numeropassien aloittaja aikoinaan”, *Ykköspassi* on tietysti passipaikka numero 1. Numeronimi voi olla myös ilman *passi*-perusosaa: *Kolmetoista* (: *Kolmellatoista*) on erään seuran passipaikka numero 13 – muut numerot ovat jääneet pois käytöstä. Syy siihen, että juuri kyseinen numero on säilynyt, saattaa perustua uskomukseen luvusta 13 epäonnen lukuna. Kyseisellä passipaikalla ei tietävästi ole koskaan kaadettu hirviä.

Samalla logiikalla voisi olla nimet **Kakkospassi* tai **Kolmonen* jne., mutta vastauksissa annettiin vain edellä mainitut numeronimet, joten ne ovat luultavasti jollain tavalla kiteytyneitä ja erityisempiä muihin numeroituihin passeihin verrattuna. Passipaikoilla voi olla myös alueen sisäinen numerointi: ”Pörönpassit 1 2 3 4” ovat *Pörönkankaalla* sijaitsevia passipaikkoja. *Pörönpassien* numeroinnin käytöstä todellisessa kielenkäyttötilanteessa ei mainittu esimerkkejä, joten sitä voi vain arvailla.

Kahdella eri seuralla esiintyvä *Kivipassi* on 'iso kivi Kalliontien varressa' ja 'Pahanlammin nevanlaidalla oleva passipaikka'. Näissä tapauksissa voisi tulkita, että *kivi* on itse asiassa paikan laji (passipaikka mitä ilmeisimmin sijaitsee juuri kiven päällä, vrt. esim. *Maurinkivi*), mutta paikasta ei ymmärrettävästi käytetä ilmausta **Kivi*. Yleisin luontoon liittyvä määrite Suomen paikannimistössä on juuri *Kivi*, mikä johtunee siitä, että kivet tai kivisyys ovat suomalaisessa maisemassa hyvin monenlaisia paikkoja leimaava piirre (Kiviniemi 1990: 129).

Nimen yksilöivän funktion kannalta toimivampana nimeämisperusteena voi kuitenkin pitää jotain, mikä on maisemassa poikkeuksellista. Sellaista metsästäjien nimistössä edustaa etenkin kaikenlainen paikalla lojuva roju, jonka mukaan on nimetty mm. *Pullopassi* 'torni, johon tekijä jätti lähes tyhjän pullon odottamaan passimestä', *Pönttöpassi* 'passipaikka, jolla istutaan peltisen, ylösalaisin käännetyn pöntön päällä', *Rekipassi* 'passipaikka, jolla oli vanha reki' ja *Ämpäripassi* 'passipaikka, jolla roikkuu puun oksasta vanha sinkkiämpäri'. *Pallopassi* on merkattu vanhalla rikkinäisellä jalkapallolla. Vastaja ei osannut sanoa, onko pallo vielä paikallaan ja oliko se alun perin laitettu nimenomaan passipaikan merkiksi, vai onko se jäänyt paikalle jostain muusta syystä. Joka tapauksessa passi on ollut kätevä nimetä kyseisen pallon perusteella. *Kaivonpaikalla* on edelleen näkyvissä vanhan kaivon jäännökset. Kokoontumis- ja passipaikkoina käytetään *Tulipaikkaa*, *Vanhaa tulipaikkaa*, *Vanhaa valkeapaikkaa* ja *Kilpa-ammuntapaikkaa*. Tässä yhteydessä mainittakoon myös maanomistajan mukaan nimetty nuotiopaikka *Heikintulet*.

Metsästykseen liittyvään tapahtumaan perustuu nimi *Lomapaikka*. Paikalla metsästäjä ampui vääränlaista hirveä ja sai metsästyskieltoa eli ironisesti ”lomaa”. *Uimapaikka* on puolestaan passipaikka, jonka vieressä sijaitsevaan ojaan on pulahtanut useampikin hirvimies. Tarinan mukaan erään tapauksen nähnyt ohikulkija kommentoi metsästäjälle, että ”tuolla rannassa olisi kyllä parempi uimapaikka”. Nimien *Lomapaikka* ja *Uimapaikka* syntyyn ja vakiintumiseen on luultavasti vaikuttanut niiden assosioituminen positiivisia mielikuvia herättäviin

appellatiivisiin homonyymeihinsä. Niiden erityisyyden ja samankaltaisuuden on havainnut myös eräs tuore metsästäjä, joka passipaikkoja muistellessaan sekoitti ne keskenään:

Mutta mikäs se on siellä... Ai niin se on Uimapaikka, ne menee minulta aina se-kaisin kun ne on kumpikin sellaisia... (suullinen aineisto)

Sanamuodolla *kumpikin sellaisia* metsästäjä lienee viitannut juuri nimien appellatiivisiin merkityksiin. Niitä yhdistävät myös epäonniset taustatarinat yhdistettynä ironisesti nimien herättämiin positiivisiin mielikuviin. Metsästäjien nimistössä on toki onnekkaisiinkin tapahtumiin viittaavia nimiä: *13. päivän passissa* ammuttiin iso hirvi perjantaina 13. päivä (vrt. *Kolmetoista edellä*).

Joillakin tähän ryhmään kuuluvilla nimillä on kuitenkin rinnakkaismuotona paikan lajin ilmaisevan perusosan sisältävä nimimuoto. Esimerkiksi mäellä sijaitsevaa, epäonnisen tapahtuman mukaan nimettyä passipaikkaa voidaan kutsua *Paskapassiksi*, *Paskamäenpassiksi* tai *Paskamäeksi*, samoin *Pökköpassi* tunnetaan myös nimellä *Pökköaukko*.

2.7.2 Paikalla olevan mukaan nimetyt paikat

Aineistossa on suuri joukko nimiä, jotka on annettu jonkin paikalla olevan esineen, rakennelman, puun tms. maisemasta helposti erottuvan mukaan ja joiden perusosana ei ole varsinaisesti paikan lajia kuvaavaa appellatiivia (tai sitä korvaavaa appellatiivia *passi* tai *paikka*). Nimeämisen perusteina on käytetty monenlaatuisia tarkoituksia, joiden välille ei voi vetää tarkkaa rajaa. Ne muodostavat jatkumon, jonka toisessa ääripäässä on luonnonmaisemaan kuuluvia ja sopivia tarkoituksia, kuten honka ja kusiaispesä, toisessa päässä luontoon ehdottomasti kuuluvuutta ja erityisen silmiinpistäviä tarkoituksia, kuten hiustenkuivaaja ja sohva. Välille sijoituvat tarkoitteet, joiden voi ajatella sopivan maisemaan, mutta jotka eivät sinne luonnostaan kuulu, esimerkiksi rankakasa tai metsäyhtiön parakki. Tässä luvussa mainittuja paikkoja käytetään enimmäkseen passipaikkoina, joitakin (tilapäisinä) kokoontumispaikkoina ja maamerkeinä, maisemaan orientoitumisen kiintopisteinä.

Paikkoja on siis nimetty ensinnäkin maisemaan luonnostaan kuuluvien ja sopivien tarkoitteiden mukaan. Esimerkiksi *Kusiaispesällä* ollaan passissa ison muurahaispesän vieressä. Myös tietyt paikalla olevat puut saattavat olla jostain syystä silmiinpistäviä ja siksi sopia yksilöimään paikan. *Isomänty*¹¹ on tien varrella seisova, karttaankin merkitty huomattavan suuri mänty, jota on hyvä käyttää kiintopisteinä: ”[ajomies] tekee koukkauksen Isollemännylle

¹¹ Luovan (2007: 22) hirviporukalta peräisin olevassa nimistössä on niin ikään paikka nimeltä *Pitkätmännnyt*.

päin” (suullinen aineisto). *Leppäpuskalla* on ”ainakin 10 tosi isoa leppäpuuta kasvaneena juuresta lähes yhdessä” ja *Kolmellahaavalla* ”kolme selvästi erottuvaa isoa haapaa” teiden risteyksessä. Juuri *haapa* ja *leppä* ovat paikannimistössä yleisimmin esiintyviä puulajeja, koska ne harvinaisuutensa vuoksi luonnehtivat paikkaa paremmin kuin yleisemmät lajit (Kiviniemi 1990: 132). Muita puiden mukaan nimettyjä paikkoja ovat mm. *Honka* 'vanha mänty', *Koivu* 'kumpareella oleva koivu', 'paikalla ollut joskus isoja koivuja, hirvien suosima tienylityspaikka', *Männyt* ~ *Kolmemäntyä* 'kolme mäntyä aukossa', 'ison hakkuaukon toisessa päässä olevat kaksi mäntyä'. Nimivarianttien ja selitysten kirjavuus vastaajien välillä johtuu usein siitä, että puita on kaatunut, mutta paikoista käytetään edelleen vanhoja, totunnaisia nimiä. Paikalla nimeltä *Saksankuuset* ~ *Lehtikuuset* kerrotaan olevan ”saksan- eli lehtikuusia”. Tosiasiallisesti saksankuusi (saksanpihta) ja lehtikuusi ovat eri lajeja. Puut ovat todennäköisesti lehtikuusia, joita on kutsuttu kansankielisesti (erheellisesti) myös eksoottisemman kuuloisiksi saksankuusi, mutta se ei tietenkään ole mikään este nimeämiselle.

Toiseksi paikalla voi olla jotain ihmisen toimintaan viittaavaa, joka ei välttämättä ole yleistä luonnonmaisemassa tai luonnostaan sinne kuulu, mutta jonka voi kuitenkin jossain määrin ajatella sopivan maisemaan. Ei esimerkiksi ole kovin erikoista, että metsässä on *Ran- kakasa*. Nimi esiintyy kahden seuran nimistössä, ja toisella paikoista on myös omistajaan viittaava rinnakkaisnimi *Jaskan rankakasa*. Hirvien suosima tienylityspaikka on *Multapakat*. Paikalla on kaksi maanottopaikkana käytettyä parin metrin syvyistä kaivantoa, joihin on kasattu päällyysmaata ”multapakoiksi” (*pakka* 'töyry, penkka'; NS). Ryhmään kuuluvat myös mm. *Tammi*, joka tarkoittaa joen kohtaa, jossa on joskus ollut tammi eli pato, *Miilu* 'entinen tervahaudan seutu' ja *Tervatehdas*, joka viittaavat tervan valmistukseen. Tervan- ja viinanpoltto (ks. *Pontikkanotko* edeltä) näkyvät virallisessakin paikannimistössä (Kiviniemi 1990: 130, 146–147). Ihmisen toimintaan viittaa niin ikään sirkkelisahauksen jäljiltä paikalle jäänyt *Sahajauhokasa*.

Passiin voidaan mennä *Jalkasenladon* edustalle tai *Syöttölavalle*, joka on metsästäjien rakentama riistan syöttölava metsäautotien varrella. Kahden seuran nimistössä esiintyvä *Parakki* viittaa kohtaan, jolla on (ollut) vanha metsäyhtiön parakki. Oma erikoisuutensa rakennelmien joukossa on *Mustos-Veikon kämppä*, joka viittaa tien varrella sijainneeseen kesken-eräiseen kämpän runkoon. Syöttölatat ja parakit ovat helposti havaittavia, mutta eivät erityisen poikkeuksellisia suomalaisessa metsämaisemassa. Sellaisia ovat myös muut erilaiset artefaktit, kuten sähkölinjat, muuntamorakennukset ja mastot. *Muuntaja* viittaa paikkaan, jolla on

joskus sijainnut muuntamorakennus. Muuntamot suurehkoina rakennuksina pannaan usein merkille; esimerkiksi Laitikkalassa hyvin tunnettu paikka on keskellä kylää sijaitseva *Muuntajanristeys* (Ainiala ym. 2000: 335). *Sähkölinja* ~ *Linja* kuuluu monen seuran nimistöön. Sähkölinjojen alueella oleva puusto ja pensaikko on pidettävä raivaamalla matalana, ja korkeajännitelinjojen keskellä on oltava kulku-ura linjan hoitoa varten (Vikberg–Turpeinen 2000: 122). Tämän vuoksi sähkölinjat sopivat erinomaisesti hirvenmetsästyksen passilinoiksi. Yleensä yksilöiväksi nimitykseksi riittää pelkkä *Sähkölinja*, mutta tarvittaessa niiden nimissä voidaan käyttää myös tarkentavaa määriteosaa, kuten läheisten talojen mukaan annetuissa nimissä *Uutelansähkölinja* ja *Piilolansähkölinja*.

Mastojen nimiä on muutama: talon mukaan *Saunamäenmasto* ja *Vappulanmasto* sekä appellatiiviset *Masto* (kaksi eri paikkaa) ja *Linkkimasto*. Mastoilla ja useilla muilla vastaavilla artefakteilla ei varsinaisesti ole omaa käyttötarkoitusta, mutta niitä käytetään maamerkkeinä ja maston lähialueeseen viittaavina kiintopisteinä. Voidaan esimerkiksi sanoa ”Pekka lähtee koiran kanssa Mastolta” (esimerkki vastaajalta) tai ”[ajomies lähtee] Muuntajalta eteenpäin Mieskoon päin” (suullinen aineisto). Samaan tapaan käytetään *Näkötornia* ja *Kemiranaitaa* 'entisen Kemiran tehtaan aluetta ympäröivä aita'. Laajempiin artefakteihin viittaavat kokoon-
tumispaikkoina käytetyt *Kaatopaikka* ja *Teollisuusalue*.

Hieman läpinäkymättömämpi nimi on *Lähde*. Se tarkoittaa tien varrella sijaitsevaa vedenottopaikkaa, johon on vedetty putki lähteestä. Tien varrella voi olla myös *Postilaatikko* ja kuntoilureitillä *Vihko* nimen kirjoittamista varten. Yhdessä vastauksessa on mainittu ”Liikennemerkki (useita)”, selityksenä 'liikennemerkkin kohdalla'. Liikennemerkkejä on metsäautoteillä ja pienillä sivuteillä vain vähän, joten ne toimivat maamerkkeinä ja kiintopisteinä. Liikennemerkkejä käytettäneen puheessa samaan tapaan kuin torneja (ks. s. 36), esim. ”X menee passiin liikennemerkille”.

Edellä on esitelty sellaisia nimiä, jotka on annettu jonkin paikalla olevan, maisemaan ainakin jossain määrin sopivan tarkoitteen mukaan. Niiden lisäksi nimissä esiintyy sellaisia tarkoituksia, jotka eivät luonnonmaisemaan kuulu. Passimiehen paikalle mukanaan tuoman tuolin mukaan passipaikkaa alettiin kutsua *Heikintuoliksi*. *Laurinvehkeet* on paikka, jolla Lauri säilyttää traktorin työkoneita, *Paskakasaksi* kutsutaan epämääräisempää ”törkyläjää”. Muita metsiin hylätyn rojun mukaan nimettyjä paikkoja ovat mm. *Hiustenkuivaaja* 'fööni puussa', *Pakastin* 'paikalla hylätty arkkupakastin', *Romuauto*, *Vene* 'veneen raato aukossa', *Sohva* 'tien

varteen tuotu vanha sohva' ja *Raaterin konepelti* 'passipaikka, jolla lojuu Ford Trader -merkkisen kuorma-auton konepelti'. Nämä jos mitkä ovat silmiinpistäviä ja paikkaa yksilöiviä.

2.8 Metsästysalueet

Metsästysseuran koko pyyntialue jakautuu pienempiin osa-alueisiin, joita voidaan kutsua ilmauksilla *passitus* tai *ajo*. Ilmausten merkitystä on vaikea esittää yksiselitteisesti. Toisaalta niillä tarkoitetaan konkreettisesti aluetta, jolta ajomiehet etsivät hirviä ja jonka ympärille asetetaan passiketju, toisaalta niillä voidaan viitata abstraktimmin koko tietylle alueelle sijoittuvaan metsästystapahtumaan. Usein alue, jolle suunnataan, selviää jo asiayhteyden perusteella eikä välttämättä ole edes tarpeen viitata siihen millään erityisellä nimellä; voidaan esimerkiksi käyttää ilmausta *Kaihin ajo* alueen keskeisen paikan mukaan (esimerkissä *Kaihi*-niminen talo). Joillakin alueilla kuitenkin on myös oma nimensä. Jahtia suunniteltaessa metsästyksenjohtaja saattaa esimerkiksi ehdottaa, että *otetaan Pikku syvänmaa*. (Ks. myös lukua 1.4.)

Tässä alaluvussa mainitut alueennimet voivat viitata tällaisiin laajempiin kokonaisuuksiin eli *passituksiin* tai pienempiin alueisiin, jotka voivat muodostua esimerkiksi muutamasta passipaikasta, jolloin puhutaan *passilinjasta*. Joukossa on myös muutama metsästysalueita rajaaviin paikkoihin viittaava ilmaus.

Sijainti on alueennimienkin yleinen nimeämisperuste. Passitettavaksi voidaan ottaa esimerkiksi *Veitjokivarsi*, *Rantakorpi* 'rantaan ulottuva maa-alue', *Heitjärvenperä*, *Koivusyvänmaa* (< *Koivumäenkangas*) tai *Melunkorpi* (< *Melunpuro*). Sijaintiin perustuvat myös elliptiset *Pörö* (vastaajan mukaan ”oikeasti Pörönkorpi”, viralliselta nimeltään *Pörönkangas*), *Rimmi* 'Rimminlampien, Rimminniityn ja Rimminnevan muodostama alue' ja *Vörsti* (< *Vörstinperä*). Hirvien käyttämiä kulkureittejä ovat *Ukonmäenportti* 'Ukonmäkeen johtava metsäkaistale' ja *Mörkökorvenportti* 'Mörkökorpeen johtava suojuotti' (ks. NS s.v. *juotti*). Sijaintiin viittaa myös *Kannonkoskenraja*, metsästysaluetta rajaavan naapurikunnan mukaan.

Talonnimen mukaan annettuja alueennimiä ovat *Kankaanpäänmaa*, *Sipimäki* (< *Sipinen*) 'passitus, jossa paljon miehiä, hirvien kulkupaikka' ja *Vintturi*, jonka omistaja on kotoisin *Vintturi*-nimisestä talosta.

Usein alue on nimetty omistajansa mukaan: *Eskon saunantakunen* on 'Eskon talon takaa alkava pieni metsäalue'. Omistajana voi yksityishenkilön sijaan olla myös jokin julkisyhteisö tai yritys. Esimerkiksi *Piirinmaa* on kansanomaisen nimitys yhteismetsän maa-alueille ja raja-

linjaan viittaavassa nimessä *Kyminmaanraja* (< Kymi Kymmene Oy) omistajana on metsäyhtiö. Erään seuran rajanaapurina metsästää pääosin poliiseista koostuva metsästysseura, mihin viittaa nimi *Poliisienraja*. Edellisessä ei siis ole kyse varsinaisesti maan vaan metsästysoikeuden omistamisesta.

Henkilönnimi paikannimessä voi omistajuuden ohella viitata myös asujaan tai käyttäjään. *Impi, Irja, Salli* ja *Raijanluona* on annettu alueella sijaitsevan talon nykyisen tai viimeisen asukkaan mukaan. Nimiä *Impi, Irja* ja *Salli* taivutetaan paikallissijoissa. Vastaajan mukaan voidaan sanoa esimerkiksi ”Sallissa oli tuoreet hirvenjäljet”, ”laukaus kuului Impiltä päin” tai ”Irjan lähellä oli eilen kaksi metsäkaurista”. Luultavasti nimeen *Raijanluona* viitattaessa sanotaan, että *mennään Raijanluokse*. Vastaavia, paikallissijaisia nimiä esiintyy myös kaupunkinimistössä, esim. sijaintia ilmaisevat *Kellon alla* ja *Kuusen juurella* (Uotila 2005: 102; ks. myös Nissilä 1962: 82–83).

Alueen nimeämisperusteena voi olla myös sen koko: *Pikku syvänmaa, Iso syvänmaa* ja *Pikku piirinmaa*. Tavallisesti tällaiset *täsmennetyt nimet* antavat ymmärtää, että jossain muualla on toinen vastaava paikka; esimerkiksi *Pikku Saarijärven* lähellä voi olettaa sijaitsevan aina jonkin toisenkin tarkoitteen, jonka nimessä on *Saarijärvi*-elementti (Ainiala ym. 2008: 102–103). Näin onkin nimen *Pikku piirinmaa* tapauksessa – saman seuran nimistöön kuuluu myös *Piirinmaa*. Kuitenkin *Pikku syvänmaa* ja *Iso syvänmaa* kuuluvat yllättävästi eri seurojen nimistöön. Vaikuttaa siltä, että kummassakin tapauksessa *syvänmaa*-perusosaan on haluttu liittää määrite, joka vain kuvailee alueen kokoa. Vailla selitystä oleva *Housukorpi* saattaa olla nimetty housumaisen muodon perusteella; esimerkiksi kaksihaariselle pellolle on voitu antaa nimeksi *Housupelto* (Pitkänen 1999: 7). Selittämättä on jäänyt myös *Losunkorpi*. Räisäsen (2003: 251–252) mukaan *luosa, luoso, loso, losu* -nimielementin sisältävien nimien tarkoittamat paikat ovat yleensä märkiä; *losu*-appellatiivin merkitys on nimestäjien mukaan esimerkiksi 'vesiperäinen kohta, vetinen korpi'.

Edellä mainitut nimet perustuvat alueen ulkoiseen ominaisuuteen, mutta ominaisuus voi olla myös jokin sellainen, jota ei ulkoisesti voi havaita. Esimerkiksi *Luvatonmaa, ?Kielletyt-alueet* ja *Mannamaa* (kuv. 'jstak erittäin maukkaasta, mieluisasta'; KS s.v. *manna*) ovat alueita, joille ei ole metsästysoikeutta, ja *Lisämaat* tarkoittaa valtion maista lohkottuja lisämaa-alueita.

Aineistossa on myös muutama appellatiivinen ilmaus alueille: sijaintia ilmaisevat *Riihentaus* (ks. Kiviniemi 1990: 159–160; Ainiala ym. 2008: 103) ja *Veitjokivarren* elliptinen rin-

nakkaisnimi *Jokivarsi*, Perkausvuoren ympäristöön viittaava *Vuori*, *Vörstin* (< *Vörstinperä*) rinnakkaisnimi *Ranta* (samaan alueeseen viittaa mahdollisesti myös *Rantakorpi*), *Kansallispuisto* 'metsästysaluetta rajaava kansallispuisto' ja *Lentokenttä* 'lentokentän ympärillä oleva alue'.

Vertailevat siirrynnäiset *Bermudan kolmio* (esikuvana merialue läntisellä Atlantilla) ja *Kultainen kolmio* (vuoristoalue Kaakkois-Aasiassa) ovat kolmiomaisia alueita, joilla hirvet usein oleskelevat, minkä vuoksi niitä pidetään ”varmoina saalistuspaikkoina”. Näissä on lainattu lähinnä nimi, ei niinkään nimen taustalla olevaa merkityssisältöä. Yhtäläisyys alkuperäiseen nimen kantajaan onkin usein melko keinotekoisia ja esikuvaan vertaaminen ironista (Ainiala 2003: 214). Vastaavanlaisia nimityksiä on myös kalastuskulttuurissa, esimerkiksi ”*Kansallispankki* on apaja, joka 'antaa aina’” (Kiviniemi 1990: 213). Jyväskyläläisten opiskelijoiden *Bermudan kolmio* koostuu kolmesta lähekkäin sijaitsevasta ravintolasta (Seppänen 2005: 143). Aiemmin mainittujen *Golanin kukkulan* ja *Raatteentien* tapaan sotaisia ovat myös tunnettuihin toisen maailmansodan aikaisiin puolustuslinjoihin viittaavat *Mannerheimin linja* ja *Maginot-linja*, jota kuvaillaan ”passilinjaksi, jolla ammutaan vuosittain”.

2.9 Nimeämisperusteiden kokoavaa tarkastelua

Metsästäjät ovat nimenneet paikkoja monin eri perustein. Yleisin peruste niin omassa aineistossani kuin nimistössä yleisestikin on **sijainti**. Kuten todettua, uusien nimien muodostaminen jo olemassa olevien pohjalta on paitsi käytännöllistä nimenmuodostuksen näkökulmasta myös hyödyllistä nimien käytön kannalta: nimen perusteella on pääteltävissä, missä paikka suunnitteen sijaitsee.

Sijainti voidaan ilmaista nimessä täsmällisesti eli jonkin toisen paikannimen avulla, kuten nimissä *Hallakankaantie* 'Hallakankaalle johtava tie' ja *Kotatie* 'Kodalle johtava tie' tai suhteellisesti, esim. *Alatie* ja *Ylätie*, *Matin oikea haara* ja *Matin vasen haara*. Määritteenä oleva paikannimi voi olla virallinen (*Hallakangas*) tai kuulua metsästäjien omaan epäviralliseen nimistöön (*Kota*).

Sijainnin ohella keskeinen nimeämisperuste on paikan **omistus**. Metsästysoikeus perustuu alueen omistukseen, joten tieto paikkojen omistussuhteista liittyy kiinteästi metsästyksen ja voi esiintyä myös niiden nimissä. Omistajuutta osoitetaan yleensä henkilön sukunimellä tai sen johdoksella, joskus myös etunimellä: *Matikaisenmutka*, *Kantolaisentie* (< *Kantola*), *Mar-*

kunkytö. Toisinaan mainitaan molemmat, tai paikasta on käytössä kaksi eri nimivaihtoehtoa: *Savelan Pentin huvilatie*, *Yrjöntie ~ Hämmäläisentie*. Omistajuuden perusteella nimetyiksi olen tulkinnut myös asujan mukaan annetut alueennimet *Impi*, *Irja*, *Salli* ja *Raijanluona*, jotka viittaavat talojen ympäristöihin.

Omistaja voi olla muukin kuin yksityishenkilö: *Piirinmaa* (omistajana yhteismetsä), *SOK:n tie*, *Kymintie*, *Kemiranaita* (yrityksiä), *Seurakunnanaukku*, *Kunnanaukku*. Omistus voi

Talon tai **tilan** nimen sisältävät nimet olen ottanut omaksi ryhmäkseen, koska ne voivat perustua joko sijaintiin tai omistukseen (tai kumpaankin). Osa näistä nimistä perustuu ensisijaisesti talon läheiseen sijaintiin, esim. *Mattilanura* 'ura, joka vie lähelle Mattilaa', *Lehtola–Laurila–Kivelä-tie* 'asumattomien tilojen läpi kulkeva tie'; joissain tapauksissa talo sijaitsee kauempana paikasta, jolloin nimi liittyy sen omistukseen, esim. *Heimolantie* 'tie Heimola-nimisen talon mailla'.

Metsästäjien nimistön erityispiirre on **nimikkopaikat**, jotka ovat enimmäkseen yksittäisiä passipaikkoja. Paikka voidaan nimetä henkilön etu- tai lempinimen mukaan, esim. *Maurinkivi* tai *Keijonpaikka ~ Kekenpaikka*. Harvemmin käytetään sukunimeä, mutta myös se on mahdollista: *Salpakoskentorni*. Määriteosana voi olla myös muu henkilön kutsumanimi, esim. *Vääpelinsuora*, *Riistapäälliköntorni*. Syitä nimikon saamiseen on useita. Paikasta voi muotoutua jonkun nimikko, jos esimerkiksi tietty passimies menee samalle paikalle muita useammin tai ampuu paikalta ensimmäisen hirvensä tai tapaus on muuten merkittävä:

Kohmuojan piston pitkällä suoralla (> 400 m) on puolivälissä iso kivi. Sille suoralle ei vuosikausiin oltu ammuttu hirveä. Eräänä vuonna Mauri oli siinä passissa. Hän oli tehnyt tulet kiven juurelle, kun ajo venyi ja oli siinä kiven päällä passissa, kun vasaporukka tuli näkyviin. Hän ampui vasan. Nimesin sen jälkeen kiven ”*Maurin kivi*”.

Torni saatetaan omistaa sen rakentajalle tai henkilölle, joka ehdotti tornin rakentamista. Oma erikoisuutensa on hirvikoiran mukaan annettu *Kustinkurvi* (luku 2.3).

Aineistossa on paljon jonkin **ominaisuuden** mukaan annettuja nimiä. Kyseessä voi olla jokin ulkoinen ominaisuus, kuten paikan

koko: *Isomänty*, *Pikku syvänmaa*, *Korkeatorni*, *Pitkäsuora*;

muoto: *Jyrkkämutka*, *Uumutka*, *Vittulampi*;

rakennusaine: *Koivutorni*, *Mursketie* tai

kunto: *Huonosilta*, *Traktoritie*.

Se voi olla myös jokin muu havaittavissa oleva ominaisuus, kuten nimissä *Neljäntienristeys* ja *Savutupa* 'kota, jonka tulisija savuttaa sisään', tai sellainen, jota ei voi ulkoisesti ha-

vaita. Jälkimmäisessä tapauksessa taustalla oleva peruste täytyy tietää muuten. Tällaisia nimiä ovat mm. *Uusitie* (rakennettu n. 30 vuotta sitten), *Natura-aukko* (luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvasta alueesta), *Luvatonmaa* (alue, jolle ei ole metsästysoikeutta) ja *Vasenkätistentorni* (sopii paremmin vasemmalta ampuville). Ominaisuuden perusteella annetut nimet ovat ainakin nimenantohetkellä paikkaa kuvailevia, mikä voi auttaa yhdistämään tarkoitteen ja siihen viittaavan nimen. Paikan ominaisuuteen – todelliseen tai kuviteltuun – perustuvat myös vertailevat siirrynnäiset, joissa paikka on nimetty jonkin toisen paikan mukaan. Esimerkiksi kolmiomaiselle metsästysalueelle on annettu nimi *Bermudan kolmio* ja passipaikannimi *Golanin kukkula* on annettu 1960-luvulla, kun Lähi-idässä Golanin kukkuloilla käydyt taistelut ovat olleet pinnalla uutisissa.

Paikalla oleva on usein oiva nimeämisperuste. Jokin ympäristöstään hyvin erottuva on omiaan yksilöimään paikan: *Isonpettääntie*, *Siemenpuumännikkö*, *Kusiaispesä*, *Seuran talonmutka*, *Puomitie*, *Pullokivi*, *Sinisentynnyrintorni*, *Pönttöpassi*, *Hiustenkuivaaja*. Nimeämisen perusteena oleva tarkoite vaihtelee maisemassa perin yleisistä puista mitä erikoisimpiin kaatopaikkatavaroihin. Ääripäiden välillä on tarkoitteita, jotka eivät luonnostaan maisemassa esiinny, mutta jotka kuitenkin sopivat paikalle, esimerkiksi metsäyhtiön parakki. Paikalla olevia tarkoitteita ja niiden sopimista tai sopimattomuutta maisemaan olen käsitellyt tarkemmin edellä erityisesti luvussa 2.7.2.

Nimi voidaan antaa myös jonkin erityisen, yleensä metsästyksen liittyvän ainutlaatuisen **tapahtuman** mukaan, esimerkiksi *Karhutornista* on ammuttu karhu. Useimmiten kyse on siitä, että metsästäjä on ampunut ohi tai muulla tavalla nolannut itsensä: *Ohiampujiensuora*, *Rimpuilutorni* (metsästäjä putosi tornista ja jäi roikkumaan), *Micrapuro* (metsästäjä ajoi autolla puroon), *Uimapaikka* (metsästäjä kaatui ojaan). Joskus ohilaukauksen jäljet ovat näkyvissä: *Ossinleimalla* leimakirveen iskua muistuttanut osuma löytyi puusta, samoin *Pökköaukossa* ~ *Pökköpassissa*. Toisinaan hirvet ovat päässeet karkaamaan, kun passimiehillä on ollut muuta tekemistä: *Kahvikukkula*, *Lakritsikukkula*, *Sätkämutka*, *Närhitorni*, *Paskamäenpassi*. Myös kaadon jälkeiset tapahtumat saattavat antaa perusteen nimeämiselle: *Nitrotiellä* passissa olleet miehet ”joutuivat turvautumaan nitroihiin” ja *Koskenkorvatornissa* ampuja otti kaadon jälkeen ”pitkät kielletyt kaatoryypyt”. Koska hirvimetsällä joudutaan ajelemaan paljon autolla ympäriinsä, myös siihen liittyviä sattumuksia esiintyy nimissä. Edellä mainitun *Micrapuron* lisäksi on mm. *Liejutie*, jolla juututtiin saviliejuun ja *Kolarinyppylä*, jolla sattui kolari. Onnekkaisiin

tapahtumiin viittaavat mm. *13. päivän passi* 'paikka, jolla ammuttiin hirvi perjantaina 13. päivänä' ja *Puuajalkatorni* 'torni, josta nuori metsästäjä ampui hirven jalka kipsattuna'.

Nimeämisperusteiden ryhmittelyyn olen ottanut mukaan myös paikan **vanhaan käyttö-tarkoitukseen** viittaavat nimet, esim. *Kirkkotie* ja *Myllypolku*, sekä **appellatiiviset käyttönimet**, vaikka niitä ei varsinaisesti voi pitää nimeämisperusteina. *Kirkkotiet* ym. ovat alkuaan yleisemmässäkin käytössä olleita appellatiiveja, jotka ovat jääneet metsästäjien käyttöön niminä. Appellatiivista ilmausta, esimerkiksi *Kota*, *Haka*, *Masto* tai *Moottorikelkkaura*, voidaan käyttää nimenä, jos se on vakiintunut tarkoittamaan juuri tiettyä paikkaa – tämä edellyttää usein, että paikka on ainoa tai lähes ainoa lajissaan.

Taulukossa 1 olen esittänyt nimeämisperusteiden jakauman suhteessa paikan lajeihin. Taulukkoon olen ottanut mukaan vain sellaiset nimet, joiden nimeämisperuste on yksiselitteisesti määritettävissä. Epäselvien tapausten lisäksi pois olen jättänyt myös alaluvussa 2.7.2 esiteltyt paikalla olevaan perustuvat nimet.

Taulukko 1: Nimeämisperusteiden suhde paikan lajeihin.

	NI	SI	MO	TT	OM	PO	TA	VK	AP	yht.
Tiet ym.	2	52	25	17	13	11	4	10	3	137
Tienosat	4	23	5	7	8	2	2		4	55
Pinnanmuodostus	6	5		1	4	7	7	1	3	34
Aukeat		1	2	1	1	3	1			9
Viljelykset		1	3	10	1				1	16
Metsiköt, puut		2	3		1	2				8
Vedet ym.					2		1		1	4
Hirvitornit	9	13	2	4	6	2	7		2	45
Rakennukset		3			1				11	15
-passi, -paikka	14	1		1	9	8	6		2	41
Metsästysalueet		12	9	3	12				5	41
	35	113	49	44	58	35	28	11	32	405

Lyhenteiden selitykset: NI = nimikko, SI = sijainti, MO = maanomistus, TT = talo tai tila, OM = ominaisuus, TA = tapahtuma, VK = vanha käyttö, AP = appellatiivinen käyttönimi

Taulukosta voidaan esimerkiksi todeta, että sijainti on odotuksenmukaisesti monien paikkojen yleisin nimeämisperuste ja talon tai tilan nimen sisältävissä nimissä korostuvat tiet ja viljelykset. Teitä nimetessä on käytetty kaikkia mahdollisia perusteita, mutta harvinaisimpia

ovat nimikot ja appellatiiviset käyttönimet. Huomionarvoista jakaumassa onkin paitsi se, minkä mukaan eri lajisia paikkoja on nimetty, myös se, minkä mukaan ei ole nimetty. Nimikot ovat yleensä yksittäisiä paikkoja, ja niiden nimissä käytetään erityisesti geneeristä *passi-* tai *paikka-*perusosaa – laajempia paikkoja, kuten aukeita ja metsiköitä, ei omisteta kenellekään. Metsästyksen liittyvien rakennusten yksilöintiin riittää usein appellatiivinen käyttönimi.

3 NIMIEN RAKENNE

3.1 Kaksiosaiset

Paikannimien perustyyppi on yhdyssanan kaltainen kaksiosainen ilmaus eli yhdysnimi. Yhdysnimi koostuu perus- ja määriteosasta. Perusosa on yleensä paikan lajia ilmaiseva appellaatiivi, kuten *järvi* tai *tie*. Pelkkä perusosa harvoin riittää muodostamaan yksilöivän paikannimen, joten useimmiten tarvitaan myös määriteosa, joka yksilöi paikan ja erottaa sen muista samanlajisista paikoista. (Kiviniemi 1990: 90.)

Perustyyppisiä paikannimiä on aineistossakin runsaasti: *Aatoksenpisto*, *Antintorni*, *Halakankaantie*, *Huonosilta* ym. Kaksiosaisia ovat myös *Iso Saarijärvi* -tyyppiset nimet, joiden perusosana on jokin paikannimi (Kiviniemi 1990: 91). Tällaiseksi on tulkittavissa aineiston *Pikku Piirinmaa* (erotuksena *Piirinmaasta* ~ *Isosta syvänmaasta*), jonka voi tosin toisaalta tulkita olevan *Pikku piirinmaa*, jossa *piirinmaa* ei ole nimi, vaan paikan lajin ilmaiseva appellaatiivi.

Aineistossani useimpien nimien perusosina on enimmäkseen käytetty yleisesti tunnettuja paikkoja luokittelevia appellaatiiveja eli *PA-sanoja* (ks. Kiviniemi 1990: 53). Perusosa näyttää määräytyvän sen mukaan, voiko paikkaa luonnehtia jollain tällaisella appellaatiivilla, kuten *kukkula* tai *mutka*. Mikäli tällaista ei ole, yhdysnimen perusosaksi tulee yleisesti passipaikkaa tarkoittava sana *passi* tai vielä geneerisempi *paikka*. Joissain tapauksissa on mahdollista käyttää yksiosaista, *Sohva*-tyyppistä nimeä, joka voisi olla myös kaksiosainen **Sohvapassi* (vrt. *Ämpäripassi* pro **Ämpäri*).

Kulkureittien nimien perusosina on käytetty appellaatiiveja *tie*, *pisto*, *ura*, *kurvi*, *haara* ja *polku* sekä yhdyssanoja *huvilatie*, *välitie*, *pihatie*, *takatie*, *peltotie*, *niittytie* ja *polannetie*, joista ainakin osaa voidaan pitää leksikaalistuneina. Näistä *tie*, *ura* ja *polku* esiintyvät Kiviniemen (1990: 65) PA-sanojen luettelossa. *Pisto*-sanalle ei ole merkitystä 'pistotie' Nykysuomen sanakirjassa eikä uudemmissakaan sanakirjoissa, ja muutenkin se vaikuttaa olevan melko harvinainen. Metsästyksen yhteydessä *pisto* on kuitenkin tuiki tavallinen, joten se on hyvin leimallinen piirre metsästäjien kielenkäytölle. Sana mainitaan myös *Tekniikan Maailma* -lehden automatkasta kertovassa jutussa, kun kuvaillaan metsätietä, ”jonka varrelta erkani pistoja metsäkoneiden jättöpaikoiksi” (Domonyi 2009: 63). *Polanne* tarkoittaa polun tapaista lumeen

poljettua jälkeä tai tietä (NS; SSA s.v. *polkea*); *polannetie* on lumeen poljettu talvitie (Huotari s.v. *polannetie*).

Vertailun vuoksi tutkin *Karttapaikan* avulla, esiintyykö joitakin tässä mainittuja epätavallisempia nimityyppisiä virallisessa tiennimistössä. *Kurvi*-loppuisia tiennimiä on koko Suomessa viisi. Useiden teidennimien perusosana on käytetty appellatiiveja *huvilatie* (esim. *Lahdenpohjan huvilatie*), *välitie* (*Puskan välitie*), *peltotie* (*Tervalahdenpeltotie*), *niittytie* (*Sulvan niittytie*) ja *pihatie* (1 kpl: *Vähäveden pihatie*). *Pisto*-loppuisia teidennimiä on 137, joista suurin osa sijoittuu vain muutamalle eri paikkakunnalle (Jyväskylässä 37, Perhossa 34, Rovaniemellä 16, Ylivieskassa 9).

Erilaisten **tienosien** nimien perusosina on käytetty appellatiiveja *mutka*, *kurvi*, *suora*, *risteys*, *risti*, *tienhaara*, *laani(paikka)*, *kääntöpaikka*, *parkkipaikka*, *silta*, *portti*, *puomi* ja *alkupää*. *Laani*-nimet viittaavat jonkinlaiseen tasaiseen ja aukeaan kenttään tai alueeseen, yleensä kyseessä on puutavaran (väliaikainen) varastointi- ja lastauspaikka (Kiviniemi 1990: 66; SSA s.v. *plaani*, *lanssi*; NS s.v. *lanssi*). Yleiskielessä vähemmän käytetty on *ristin* merkitys 'risteys' (NS). *Portti*-nimet, joita esiintyy virallisessakin nimistössä jonkin verran, tarkoittavat Kiviniemen (mts. 170) mukaan (yleensä jo hävinneitä) veräjiä.

Pinnanmuodostukseen nimissä viittaavat *mäki*, *kukkula*, *nyppylä*, *rinne*, *laakso*, *notko*, *kallio* ja *kivi*, jotka kaikki ovat yleisessä käytössä. **Metsäaukeiden** perusosana on *aukko* tai sen savolaismurteinen muoto *aukku* (SMS); **viljelykset** ovat *peltoja*, *riistapeltoja* ja *kytöjä* 'kydöttämällä (suolle) tehty viljelysmaa' (KS), joista viimeksi mainittu sana alkaa olla jo melko tuntematon nykykielessä. **Hirvitornien** nimissä käytetään *tornin* ohella appellatiivia *pukki*, joka seurakohtaisesti vaikuttaisi olevan joko synonyymi *tornille* tai tarkoittavan jotain matalampaa ja vaatimattomampaa rakennelmaa (luku 2.5).

Kaksiosaisien **rakennuksennimien** perusosina esiintyvät *kota*, *tupa* ja *lato* ja **alueiden** perusosina *korpi*, *maa*, *syvänmaa* 'sydänmaa', *raja* sekä *portti* (jonkinlaisessa laajennetussa 'kulkuaukon' merkityksessä) ja *alue*. Metsästäjät ovat nimenneet myös *kuusikoita*, *männiköitä* ja *kannokon* sekä *lammen*, *puron*, *nevan* ja *rämeen*.

3.2 Yksiosaiset

Paikannimistössä esiintyy jonkin verran myös yksiosaisia nimiä. Sellaisia ovat mm. pelkän paikan lajin ilmaisevan perusosan sisältävät *Nummi*, *Salmi* -tyyppiset nimet. Aineistossani täl-

laiset ovat appellatiivisia käyttönimiä, kuten *Kalliot*, *Jokivarsi*, *Ranta*, *Riihentaus*, *Haka*, *Halli*, *Kota*, *Maja* jne., sekä elliptisesti syntyneet (*Perkausvuori* >) *Vuori*-tyyppiset nimet (ks. luku 5.2).

Useimmat näissä ilmauksissa esiintyvät sanat ovat yleisesti tunnettuja, mutta joukossa on myös nykykielessä harvinaisempia appellatiiveja, kuten edellä selitetty *laani*, *miilu* 'systervahauta' (SSA), *tammi* merkityksessä 'pato' (NS) ja *suntti*. Nimelle *Suntti* ovat kaksi eri vastaajaa antaneet selitykset 'kahden järven välinen kangas, hirvien suosima vesistön ylityspaikka' ja 'kahden järven välinen joenpätkä', jotka viittaavat selvästi samaan paikkaan. Appellatiivi *suntti* tarkoittaa jonkinlaista kapeikkoa, länsimurteissa ja paikoin myös itämurteissa salmea (Nissilä 1962: 117; myös Kiviniemi 1990: 72, 78.)

Yksiosaisiksi nimiksi olen tulkinnut myös nimet *Polannetie*, *Kirkkotie*, *Myllypolku*, *Kalapolku*, *Kalapolut* ja *Pyörätie*. Sellaisenaan Nykysuomen sanakirjassa on hakusanoina ainakin *myllytie*, *pyörätie* ja *kirkkotie*, joka on kuitenkin melko tuntematon. *Kirkkotie* ja *myllytie* (myös *uusitie* ja *vanhatie*, ks. *Penttilänkylän uusitie ~ Uusitie*) ovat appellatiiveja, jotka helposti pienissä yhteisöissä tiettyyn tarkoitteeseen viittaavina ilmauksina vakiintuvat propreiksi (Kiviniemi 1990: 170; Korhonen 1987: 23).

Tällaiset nimet toimivat yksilöivinä vain, jos samaa ilmausta ei käytetä muista (samanlaisista) tarkoitteista. Näiden nimien tarkoitteiden on siis oltava ainoita tai riittävän keskeisiä lajissaan. Pienissä nimenantajyhteisöissä, kuten juuri metsästysseuroissa, se on todennäköisempää, joten yksiosaisia nimiä, joilla on appellatiivinen homonyymi, voidaan käyttää tavallista useammin. (Kiviniemi 1990: 97–100; Ainiala ym. 2008: 103.) Kandidaatintutkielmassani (Holm 2009: 4) laskin aineistoni rakennetyyppien jakauman syntaktissemanttisen kuvausmallin (ks. Kiviniemi 1990: 119–121; myös Ainiala ym. 2008: 96–101) mukaan ja vertasin sitä Minna Määtän pro gradu -tutkielmassaan (2002: 25) esittämään jakaumaan. Määtän Lentuan vesistönimistöstä koostuvassa aineistossa yksiosainen, pelkän perusosan sisältävä nimityyppi on todella harvinainen; sitä edustaa vain kaksi 428 nimestä (0,50 %), kun taas omassa suppeahkossa aineistossani nimityyppi oli toiseksi yleisin, n. 20 % nimistä.

Edellisten lisäksi yksiosaisia ovat myös paikalla olevaa ilmaisevat appellatiiviset nimet, kuten *Hiustenkuivaaja*, *Sohva*, *Vihko*, *Romuauto*, *Rankakasa*, *Kusiaispesä*, *Honka* ym., sekä pelkän kuvaavan, paikan erityispiirrettä ilmaisevan tai proprisen, nimittävän nimenosan sisältävät *Pitkäsänki*, *Öljysora*, *Kolmetoista*, *Hankala*, *Impi* -tyyppiset nimet ja elliptiset *Pörö* ym.

Vertailevat siirrynnäiset *Kultaranta*, *Bermudan kolmio*, *Mannerheimin linja* ym. tulkitaan niin ikään yksiosaisiksi.

3.3 Useampiosaiset

Nimisysteemi pyrkii taloudellisuuteen, ja nimistä pyritään tekemään niin lyhyitä kuin mahdollista, joten paikannimeen sisältyvien sanojen kokonaismäärä on vain harvoin neljää suurempi. Useimmiten se on 1–3, mutta nimikokoelmissa esiintyy myös pitempiä nimiä, kuten *Pitkänmaansivunpellonveräjä* ja *Vuorsoselän ylilaidan koivikko*. (Kiviniemi 1990: 90–94.) Nissilä toteaa (1962: 58, 61), että yhdyspaikannimet ovat tavallisesti kaksiosaisia, mutta tietyssä tapauksissa useampiosaisia (esimerkiksi *setätahvometsäpelto*). Sanojen määrästä riippumatta nimistöntutkimuksessa kuitenkin katsotaan, että nimessä voi olla korkeintaan kaksi nimenosaa. Nimessä *Saarijärven/kangas* (kantanimenä *Saari/järvi*) perusosana on *-kangas* ja nimitävänä nimenosana *Saarijärven-*, ja edelleen nimessä *Iso / Saarijärvenkangas* on vain kaksi nimenosaa. (Kiviniemi mp.)

Toisinaan nimiä kerätessä mukaan saattaa tulla tilanteen provosoimia ”nimiä”, joita on helppo muodostaa tilapäisiin tarpeisiin, mutta jotka eivät ole vakiintuneita, vaan niiden käyttö on melko satunnaista. Esimerkkeinä Kiviniemi mainitsee (1990: 98–99) mm. nimet *Ensimmäisensuoranmutka* = *Maantienpuolimmainenmutka*. Mielikäinen (2005: 31) pitää lomakekyselyllä saadun nimiaineiston ongelmana nimien käyttöä. Pelkästä luettelosta ei voi päätellä, ovatko nimet yleisesti käytettyjä vai (slangille tyypillisiä) tilapäisiä ”heittoja”; esimerkiksi kaupunkinimistössä on helppo muodostaa *is-* tai *Ari-*johtimella uusia epävirallisia nimiä. Vakiintuneisuudesta, tilapäisyydestä ja nimien käytöstä yleensäkin saa selvyyden parhaiten erillisin haastatteluin tai kyselyin.

Omassa aineistossani esiintyy muutamia Kiviniemen kuvailemia pidempiä ilmauksia, jotka näyttävät usein enemmän paikkojen kuvailuilta kuin todellisessa käytössä olevilta nimiltä: *Aution niittytien harva männikkö*, *Hirvilehdon pitkän suoran torni*, *Kaihin pihatien nyppylä*, *Koivuvuoren uusi takarinnetie*, *Rinteen huvilatien kallio*, *Tellikanmaan pikku pukki*. Tämnäntyyppisissä nimissä sijainti on hirvestäjien kannalta oleellisin nimeämisperuste – tärkeintä on tietää, missä puheena oleva paikka sijaitsee.

Joihinkin nimityksiin on kuitenkin sisällytetty lisäinformaatiota paikasta. Esimerkiksi nimissä *Hirvilehdon T-risteys* 'risteys Hirvilehdontien päässä' ja *Aholankuusikon pitkä suora*

pelkkä sijainti saattaisi riittää yksilöimään paikan, mutta lisätietojen eli risteyksen muodon ja suoran pituuden mainitsemisella nimessä vaikuttaa olevan tietty funktio (funktioista tarkemmin luvussa 6). Ne auttavat yhdistämään tarkoitteen ja siihen viittaavan nimen toisiinsa, sekä mahdollisesti erottavat ne muista saman alueen samanlaisista paikoista (muu risteys, lyhyempi suora). Passipaikkana käytetty Aution niittytien ('niityn poikki t. niitylle vievä tie'; NS) varrella sijaitseva männikkö on harva (mahdollisesti erotuksena tiheämmästä tien varren männiköstä), Koivuvuoren takarinteelle johtava tie on uusi (erotuksena vanhasta?), Tellikanmaalla sijaitseva pukki on pieni.

Joissakin nimissä on sekä täsmällisen että suhteellisen sijainnin ilmaiseva nimenosa: *Paskoniemen oikea haara* ja *Paskoniemen vasen haara*, *Hirvilehdon oikea pisto* ja *Hirvilehdon vasen pisto* sekä *Matin oikea haara* ja *Matin vasen haara*. Näissä suhteellisen sijainnin (oikea / vasen) voinee katsoa olevan ensisijainen nimeämisperuste, täsmällisen sijainnin (*Hirvilehdon*) tai maanomistajan (*Matin*) ilmaisevat nimenosat ovat yksilöiviä lisämääritteitä. Samalla periaatteella on eroteltu Ainialan ym. (2000: 335) aineistossa esiintyvät hirvijahdin passipaikat *Haastanperkiön etupuoli* ja *Haastanperkiön takapuoli*.

Asunto-osakeyhtiöiden nimiä ja yritysnimistöä tutkinut Paula Sjöblom on todennut (2006: 149), että paikannimien rakenneanalyysiin luotua nimenosasysteemiä on vaikea sellaisenaan soveltaa yritysnimiin. Hän on päättänyt jakamaan yritysnimet funktion mukaisiin osiin, jotka ovat *yritysmuodon ilmaiseva osa*, *liikeideaa ilmaiseva osa*, *yksilöivä nimenosa* ja *selventävä täydennysosa* (tarkemmin mts. 149–191). Kaikkien osien esiintyminen yritysnimessä ei ole välttämätöntä; erittäin harvoin samassa nimessä käytetään kaikkia neljää (mts. 150). Vastaavasti edellä mainitsemieni metsästäjien paikannimien tiettyjen osien voinee ajatella olevan eräänlaisia valinnaisia lisäosia.

4 NIMIEN SYNTY

Tässä luvussa esittelen metsästäjien nimistön syntytapoja. En varsinaisesti käsittele sitä, millä tavoin toponyymejä eli paikannimiä muodostetaan (johtamalla, lyhentämällä jne.; esim. Korikalainen 2002: 41–49), vaan lähestyn asiaa sosio-onomastisesta näkökulmasta. Pysin siis valottamaan niitä kehityskulkuja, joiden seurauksena uusia paikannimiä syntyy metsästäjien muodostamassa yhteisössä.

4.1 Nimi syntyy vähitellen

Nissilän mukaan (1962: 39) erisnimet ovat yleensä syntyneet yleisnimistä. Kunkin seudun nimenkäyttäjät (metsästäjät, kalastajat, maanviljelijät ym.), ovat käyttäneet heille tärkeistä paikoista tiettyjä sanoja ja sanaliittoja, esimerkiksi *korkea saari* ja *Matin (omistama) pelto*, erottaakseen ne muusta maastosta. Usein toistettuna paikoista käytetyt nimitykset ovat tulleet yhtä vakinaisemmiksi ja tunnetummiksi, ja alun perin appellatiivinen ilmaus on vakiintunut propriiksi: *Korkeasaari* ja *Matinpelto*. Tällaiset nimet eivät siis ole syntyneet yhtäkkisesti, eikä mitään selvää nimeämishetkeä voi määrittää.

Andersson esittää (1997: 47), että uusien nimien muodostamistavoissa voidaan tehdä ero primaarin ja sekundaarin nimenmuodostuksen (primary and secondary name-formation) välillä. Primaarissa nimenmuodostuksessa ilmaus otetaan suoraan nimeksi, kun taas sekundaarissa nimenmuodostuksessa nimi syntyy jo olemassa olevien ilmausten pohjalta, ikään kuin siirtyy appellatiivista propriiksi. (Ks. myös esim. Kiviniemi 1990: 102–105.)

Nimen muodostuminen tällä tavoin on tyypillistä metsästäjien nimistössä. Nimiä käytetään aluksi satunnaisesti ja tilapäisesti. Esimerkiksi passipaikkojen jaon yhteydessä muodostetut tilapäiset ilmaukset muotoutuvat nimiksi vähitellen. Paikasta saatetaan käyttää ensin monisanaista ja polveilevaa kuvausta, joka vähitellen lyhenee ja lopulta vakiintuu nimeksi. Tiettyyn passipaikkaan voidaan esimerkiksi viitata ilmauksella *se risteys, jossa Juha viime viikonloppuna ampui sen sarvipään*. Kun paikkaan on viitattu, seuraavalla kerralla voi käyttää jo hieman lyhyempää ilmausta *se Juhan viime viikonloppun paikka*, joka voi edelleen lyhentyä muotoon *se Juhan paikka* ja lopulta vakiintua propriiksi *Juhanpaikka*. Tämä on varsinkin nimikkojen tyypillinen synty tapa. Henkilö, jonka mukaan paikka on nimetty, ei suinkaan aina

ole ”omalla” paikallaan, vaan nimikkopasseja voivat käyttää myös muut. Tämä osoittaa selvästi sen, että kyseessä on vakiintunut, yksilöivä nimi, ei tilapäinen luokitteleva ilmaus.

Toinen osoitus tästä on, että nimenkäyttäjille ei useinkaan ole selvää, miksi jotakin paikkaa kutsutaan jollakin nimellä (ks. Mikkonen 2003: 8). Esimerkiksi *Traktoritien* nimen alkuperästä vastaaja arvelee: ”nimi on ehkä tullut siitä että tienkunto on ollut niin huono että sitä on voinut kulkea ainoastaan traktorilla”. Käsityksen vahvistavat oikeaksi toisen vastaajan kirjoittama selitys ja seuran historiikissa esiintyvä kuvateksti, jossa kerrotaan hirvestäjien lähtevän passiin kyseiselle tielle traktorin kyydissä edellä mainitusta syystä. Alun perin ilmaus on ollut paikkaa kuvaileva spontaanisti muodostettu appellatiivi *traktoritie* 'tie, jota pitkin pääsee vain traktorilla'. Sittemmin tien kunto on parantunut, joten *Traktoritie* ei ole enää tarkoitettua kuvaileva ja luokitteleva appellatiivi, vaan sitä käytetään paikan nimenä.

Joillekin paikoille saattaa olla tarjolla useita eri nimivaihtoehtoja, joista jokin lopulta vakiintuu käyttöön. Uudehkoa, vielä nimeämätöntä karkealla murskeella päällystettyä tietä kutsuttiin aluksi toisinaan *Mursketieksi*, toisinaan maanomistajan mukaan *Sotamaantieksi*, mutta vastaajan mukaan ensin mainittua käytetään nykyään selvästi enemmän. Vaihtoehtoiset nimet saattavat jäädä käyttöön rinnakkaisniminä: lähellä olevan suon mukaan nimetty *Pyöreänsuontie* kulkee kahden isännän maiden rajalla, joten sitä kutsutaan myös *Pekan ja Matin tieksi*.

Esimerkiksi monet maanomistajan mukaan annetut nimet ja kaikki appellatiiviset käytönimet voinee tulkita sekundaarin nimenmuodostuksen kautta syntyneiksi. Kukaan ei varsinaisesti ole ”keksinyt”, että Moision maalla sijaitsevan pistotien nimi voisi olla *Moisionpisto* tai että seuran metsästysalueita halkovaa moottorikelkkauraa voisi nimittää *Kelkkauraksi*, vaan nimitykset ovat syntyneet luonnostaan ilman, että kukaan erityisemmin ajattelee niiden propriisuutta. Edellytys nimen käyttämiseen on, että nimenkäyttäjän lisäksi muillekin – ainakin osalle – on selvää, mistä paikasta puhutaan. Mitä tahansa ilmausta ei pidetä yksilöivänä, kuten seuraavasta keskustelunkatkelmasta tulee ilmi:

A: Se kuusikko [siellä] – – Laitetaan [passitus] kuusikolta poikki.

B: Niin mistä kuusikosta [puhuit]? (suullinen aineisto)

Kyseisen kuusikon nimitykseksi ei selvästikään ole vakiintunut **Kuusikko*. Erisnimi on perusluonteeltaan definiittinen ilmaus, joten jos ilmauksen yhteydessä on jokin määräisyyttä ilmaiseva sana, kuten esimerkin *se*, voi olettaa, että ilmauksella on luokitteleva, ei yksilöivä merkitys (Ainiala ym. 2008: 32). *Se*-pronominia käytetään viittaamaan johonkin yhteisesti tai yleisesti tunnettuun, esim. *Tapasin tänään sen uuden naapurin* (KS s.v. *se*). Sana *se* esiintyy

myös alaluvun alussa *Juhanpaikan* kehittymistä kuvaavassa (tekaistussa) esimerkissä, mutta lopulta ei puhuta *siitä Juhan paikasta*, vaan ilmaus viittaa selvästi tiettyyn paikkaan, eikä sen edessä enää tarvita pronominia *se*.

4.2 Ilmaus syntyy suoraan nimeksi

Toisinaan nimiä annetaan myös ”suoraan”¹²: joku keksii tai tulee spontaanisti maininneeksi jollekin paikalle sopivan nimen, ja sitä aletaan käyttää. Ilmoille päästetty lausuma tulee siis heti paikan nimeksi, ilman välivaiheita. Edellisessä alaluvussa kuvailuissa tapauksissa nimeksi tarjolla oleva ilmaus on syntynyt ”luonnollisesti”, siis vähitellen jo olemassa olevista sanoista (esim. *Juhan paikka*), kun taas ”suoraan” nimeksi muodostetut ilmaukset ovat yleensä enemmän tai vähemmän seipitettyjä ja tunnistettavissa nimeksi välittömästi. Olisi vaikea kuvitella, että käytössä olisi esimerkiksi appellatiivi **sätkämutka*, vaan ilmaus on ilmiselvästi juuri tiettyyn mutkaan viittaava propri *Sätkämutka* (vrt. *traktoritie*). Tällaisten tapausten Andersson (1997: 52) esittää edustavan primaaria nimenmuodostusta. Kuitenkaan kaikista nimistä ei ainakaan ilman selitystä voi päätellä, ovatko ne syntyneet vähitellen vai yhtäkkisesti, eikä tarkkaa rajaa vähitellen syntyneiden ja suoraan annettujen nimien välille voi tehdä (mts. 47).

Etenkin tapahtumaan perustuvat nimet ovat hyvin produktiivinen luokka, jossa analogialla ja aiempien nimien antamalla mallilla on merkittävä osuus. Vaikka osa nimistä on keksitty tietoisesti vanhojen nimien antaman mallin mukaan, ne ovat silti yleensä myös paikkaa kuvaavia. Usein mallia antaneen ja mallia ottaneen paikan välillä on jokin yhtäläisyys. (Ainiala ym. 2008: 107; analogisesta nimenannosta tarkemmin Kiviniemi 1971.) Esimerkiksi melko tuoreen *Kahvikukkula*-nimen syntyyn on varmasti vaikuttanut vanhempi, samalle tielle sijoitettava *Sätkämutka*. Paikkoja yhdistää läheisen sijainnin lisäksi niiden taustalla olevien tapahtumien samankaltaisuus.

Joidenkin nimien selityksissä käytetyt sanamuodot antavat ymmärtää, että nimen syntyminen tai antaminen on tietty, määritettävissä oleva yksittäinen tapahtuma (vrt. Nissilä 1962: 39):

Golanin kukkula nimettiin silloisen ajankohtaisen uutisoinnin mukaan.

Pornomäki – – nimettiin löydön mukaan.

¹² Käytän tässä ilmausta ”suoraan nimeäminen” vastakohtana nimen vähittäiselle kehittymiselle; nimistöntutkimuksen termit *suora* ja *epäsuora nimeäminen* (esim. NTT; Nissilä 1962: 40–41, Ainiala ym. 2008: 101–105) tarkoittavat eri asiaa.

Peruukkitie: – – Kun asioita yhdisteltiin, syntyi miesten mielikuvituksessa lennokkaita ajatuksia ja tie sai nimen.

Salpakosken torni sai nimen siitä – –.

Hylsyrinne: – – Tuli hylsyjä ja tuli nimi passipaikalle.

Jonain vuonna keksittiin Kimmon passin nimeksi Ahlströmin tiellä ”*Adjutantin paikka*”.

Tornille tuli äkkiä nimeksi ”*Pyörivä torni*”.

Kustinkurvi: – – Kun hirvikoira Kusti sitten toimi mallikkaasti sen tien passituksessa, nimi syntyi.

Näin tämän tilanteen takana tullessani. ”*Kolarinyppylä*” oli heti valmis!

Tien nimi oli heti ”*Karhunpisto*”.

Hirviporukka nimesi lähistölle tehdyn metsäautotie *Pirttihilantiekseksi* joka kulkee osin entisellä polku-uralla.

– – paikkaa sanottiin sen jälkeen *Paskoniemeksi*.

Siitä tuli ”*Maurin tappopaikka*”.

Useinkaan nimien antaja ei ole yksilöitävissä, ne vain annetaan tai keksitään, nimi tulee jostain, paikka nimetään tai sitä sanotaan joksikin tai *hirviporukka* nimeää sen. Esimerkiksi *Mannerheimin linja* on passilinja, joka oli siirtynyt uudelle *Mussalo*-nimiselle omistajalle. Vastaajan mukaan ”sana linja ja uuden omistajan alku-M riittivät aiheuttamaan assosiaation, jonka joku tuli sanoneeksi ääneen ja joka tarttui heti käyttöön.” Porukalla on ehkä puhuttu passilinjasta ja joku on makustellut sille sopivaa nimitystä: *Mussalon linja... Mannerheimin linja!* Vastaavanlainen satunnaisen heiton vakiintuminen lienee kyseessä monissa muissakin vertailevissa siirrynnäisissä. Esimerkiksi nimien *Bermudan kolmio* ja *Kultainen kolmio* keksimiseen on luultavasti riittänyt vain alueen kolmiomainen muoto. Nimelle *Mannerheimintie* ei ole annettu muuta selitystä kuin 'uusi tie Länttätenholassa'. Lisätietoja kysyessäni vastaaja ei tiennyt nimen alkuperää, ”sitä vaan sanotaan *Mannerheimintieksi*”. Myös kaupunkinimistöä tutkittaessa on huomattu, että usein nimiä pidetään vain yhteisenä omaisuutena, jonka syntyhistoriasta tai nimeämisen perusteista ei olla tietoisia (Ainiala 2004: 47).

Monet metsästäjien nimet syntyvät jahtipäällikön johtamassa käskynjakotilanteessa, kun sovitaan, kuka menee millekin passipaikalle. Metsästyksenjohtaja joutuu siis usein tehtävänäkin vuoksi nimeämään paikkoja. Yhteisöissä voi olla myös muita kielellisesti lahjakkaita ja

sanavalmiita ihmisiä, jotka keksivät ja antavat nimiä enemmän kuin muut; todennäköisesti he myös käyttävät ja tuntevat ryhmän omaa nimistöä enemmän kuin muut (Ainiala 2003: 218; 2004: 47). Muutamista vastauksista ilmenee, että nimen on antanut tietty henkilö (useimmiten vastaaja itse):

nimesin ne ”Päivin torneiksi”

Ilmoitin sen jälkeen, että tähän tehdään torni ja **sen nimi on** ”Riistapäällikön Tor-
ni”!

Se on jossain vaiheessa tullut **nimettyä** ”Paavon talonpaikaksi”

Liejutien **nimi tuli minulta heti** paikannimeksi.

Vähitellen syntyneiden tapaan myös suoraan annettujen nimien vakiintuminen saattaa ottaa oman aikansa. Usein nimitarjokas lähtee aluksi eräänlaiselle hyväksymiskierrokselle, jolloin se joko otetaan vakituiseen käyttöön tai hylätään (ks. Andersson 1997: 51, 53). Koke-
mukseni perusteella käyttöön jää valtaosa nimistä, olivatpa ne sitten vähitellen tai spontaanisti syntyneitä tai varta vasten seipitettyjä, sillä ne ovat joka tapauksessa käytännöllisempiä kuin monimutkaiset paikkojen kuvailut.

4.3 Nimirypäät ja -ketjut

Paikannimistössä yleinen nimenmuodostustapa on *liitynnäisten* muodostaminen. Olemassa olevaa nimistöä käytetään laajalti hyödyksi uusien nimien muodostamisessa, sillä sijainnin pe-
rusteella vanhojen nimien pohjalta nimeäminen on taloudellista ja tarkoituksenmukaista (ks. lukua 2.2a). Nimet voivat olla *kokoliitynnäisiä* eli sisältää koko kantanimen (*Rytijänkä* > *Ryti-
jängän/oja*); *määriteliitynnäisissä* sijaintia ilmentämässä on vain kantanimen määriteosa (*Ryti/harju*) ja harvinaisissa *perusoliitynnäisissä* kantanimen perusosa (*Jängän/harju*) (Ki-
viniemi 1990: 36, 124). Koko- ja määriteliitynnäisiä on aineistossani jonkin verran, mutta pe-
rusoliitynnäisiä ei esiinny lainkaan.

Esimerkiksi *Hirvilehdon* (metsäalue) mukaan on annettu koko joukko liitynnäisnimiä:

Hirvilehdon oikea pisto

Hirvilehdon pitkän suoran torni

Hirvilehdon T-risteys

Hirvilehdontie

Hirvilehdon vasemman piston torni

Alueennimi *Hirvilehto* on kantanimi, joka liittynäistensä kanssa muodostaa *nimirypään*. Liittynäisistä voidaan muodostaa edelleen uusia nimiä, jolloin puhutaan *nimiketjusta*, esimerkiksi *Rytijänkä > Rytiharju > Rytiharjunhauta*. (Kiviniemi 1990: 36, 124–125; Ainiala ym. 2008: 102.)

Muita aineistossa esiintyviä nimirypäitä ja -ketjuja ovat mm.:

Ahola (talo) > *Aholankuusikko* > *Aholankuusikonnyppylä*, *Aholankuusikon pitkä suora*, *Aholankuusikon välitie*

Autio (talo) > *Aution riistapelto*, *Aution niittytie* > *Aution niittytien harva männikkö*, *Aution niittytien risteys*

Kaihi (talo) > *Kaihin pihatie* > *Kaihin pihatien nyppylä*, *Kaihin pihatien puomi*

Sarava (talo) > *Saravan pitkä aukko*, *Saravan pitkä suora*, *Saravanristeys*

Karhunpisto > *Karhunpiston kääntöpaikka*, *Karhunpiston tornit*

Koivuvuori (kohouma) > *Koivuvuorenristeys*, *Koivuvuoren takatie*, *Koivuvuorentie*, *Koivuvuoren piha*, *Koivuvuoren pihatie* > *Koivuvuoren pihatien risteys*, *Koivuvuoren pihatien torni*

Mustalampi > *Mustanlammen tienhaara*, *Mustanlammentie* > *Mustanlammentien alkupää*, *Mustanlammentien Eskonmaan torni*

5 NIMIEN SÄILYMINEN JA VAIHTELU

5.1 Nimeämisen peruste kadonnut, nimi säilynyt

Nimet ovat sitkeitä: niitä ei ole helppo muuttaa, vaan ne saattavat jäädä käyttöön vielä senkin jälkeen, kun niiden tarkoite tai jopa nimen perustana ollut kieli on hävinnyt tai muuttunut toisenlaiseksi (Kiviniemi 1990: 11). Monesta vastauksesta ilmenee, että nimeämisen aiheuttanut peruste on aikojen kuluessa hävinnyt, mutta paikkaa kutsutaan silti siihen viittaavalla nimellä. Erityisesti tämä on huomattavissa paikalla olevan mukaan annetuissa nimissä. Paikannimisessä näkyy usein sellainen ihmisen toiminta, joka **ainakin jonkin aikaa** on leimannut paikan näkyvällä tavalla (mts. 147). Saman voi ajatella koskevan myös paikalla olevien esineiden ym. mukaan annettuja nimiä. Kiviniemi toteaa edelleen (mp.), että ”paikkojen yksilöivää tai erilaistavaa luonnetta voisi usein sanoa myös *opastavaksi*”: luonnonmaisemassa jollain tavalla silmiinpistävät asiat sopivat hyvin paikan ”osoitteeksi”. Esimerkkejä tästä on helppo löytää aineistosta:

Pakastin: paikalla joskus ”unohtunut” arkkupakastin (ei ole enää).

Koivu: paikalla ollut joskus isoja koivuja.

Rekipassi: reki poistettu kauvan sitten.

Parakki: paikalla oli vielä 1970-luvulla Puulaakin parakki, paikka tunnetaan parakkina edelleen.

Kantotie: Rakentamisen jälkeen uusi tie oli pehmeä, ja isäntä esti sillä liikennöimisen nostamalla tien suulle suuren kannon. Kanto on tietysti poissa, mutta nimi jäi.

Mustos-Veikon kämpmä: Veikko Mustonen veisti tien varteen kämpän rungon, joka sitten oli vuosia harmaantumassa keskentekoisena paikallaan. Veikko kuoli, runko kai myytiin ja vietiin pois; nimi säilyy.

Kolme haapaa: Teiden risteyksessä seisoivat kolme selvästi erottuvaa isoa haapaa, nyt ne alkavat olla myrskyn sortamia. Silti edelleen mennään passiin Kolmelle haavalle tai laukaus kuului Kolmelta haavalta.

Kuusipuska: alue Ronisalons tienvarrella, jossa 25-vuotta sitten oli kuusikko, nykyisellään siinä kasvaa 3-metriä korkea männynmäikkö nimi edelleen kuusipuska.

Muita vastaavia tapauksia ovat *Rankakasa* (kahdella eri seuralla), *Riihitie*, *Jalkasenlato*, *Tammi*, *Muuntaja* ja niin edelleen. Ilmiö vaikuttaa siis olevan todella yleinen metsästäjien ni-

mistössä; myös Luova mainitsee (2007: 22) *Kantokasan*, joka on ”tienvarsipaikka, jossa aiemmin oli hakkuiden jäljiltä suuri kantoja. Nimi on jäänyt paikalle, vaikka kasaa ei enää ole.” (Kaupunkinimistön säilymisestä esim. Korkalainen 2002: 50–55.)

Ominaisuuden mukaan annetut nimet eivät välttämättä ole totuudenmukaisia: *Uusitie* ei ole enää 30 vuoden jälkeen kovin uusi ja *Huonosiltakin* on jo korjattu. Omistajan mukaan annettu nimi saattaa pysyä, vaikka paikan omistussuhde muuttuisi. *Kemiranaita* ympäröi Kemiran räjähdysaine- ja patruunatehdasta. Vastaajan mukaan tehtaan omistaja, tuotantosunta ja nimi ovat vaihtuneet, mutta aidan nimi on säilynyt ennallaan. *SOK:n tien* omistaja on vaihtunut parikin kertaa, mutta nimi pysyy. Maanomistajuus siirtyy isältä pojalle, joten nimen säilyttäminen voi olla perusteltua, kuten nimessä *Yrjöntie ~ Hämäläisentie*:

Yrjö Hämäläinen omisti maat, joille tie vie. Nykyinen omistaja on hänen poikansa, siis tie on edelleen asiallisestikin Hämäläisen. Molempia nimiä käytetään.

Heikin/Kimmon huvilatie on niin ikään huvilalle johtava metsäautotie, joka kulkee Heikin ja hänen poikansa Kimmon maan läpi. *Variksenlaani* on nimetty edesmenneen *Varis*-nimisen henkilön mukaan. Tarkempi nimeämisperuste ei selviä vastauksesta, mutta paikan lajin ja määriteosana käytetyn sukunimen perusteella voinee olettaa, että paikka ei luultavasti ole nimikko vaan omistajuuden mukaan nimetty (ks. lukua 2.3). Huomionarvoista on, että nimikko-paikkojenkin nimet usein säilyvät, vaikka niiden ”omistaja” ei olisikaan enää mukana toiminnassa. Näin on käynyt ainakin nimille *Eskontie*, *Taunonpaikka ~ Taunonmutka* ja *Urhonkivi*. Myöskään *Adjutantipaikan* omistajan ”adjutanttius” (ks. lukua 2.7.1) ei ole enää ajankohtaista, mutta nimi on jäänyt käyttöön. Eräs vastaaja totesi nimikkotornien nimien kestävän ”aina sen tornin elinkaaren”. Nimet vaikuttavat säilyvän käytössä niin kauan kuin paikasta on tarvetta puhua, ja vastaajan toteamus tukee tätä havaintoa. Sama pätee toki muuhunkin paikannimistöön (esim. Pitkänen 1999: 9).

Metsästäjien käytössä säilyy joskus myös vanhoja perinnäisiä paikannimiä, joiden nimeämisperuste ei enää ole tiedossa, ja usein niiden tarkoitekin on jo hävinnyt. Esimerkiksi *Näppärinportti* on ”vain tietty kohta erään tien varressa”. Vastaaja kertoo, ettei nimen alkuperästä ole tietoa, mutta se on vanha, sillä ”jotkut muistavat sen jo lapsuudestaan kuuden–seitsemänkymmenen vuoden takaa”. Sama vastaaja arvelee, että *Savelaksi* kutsuttu kokoontumis- ja tulipaikka on saattanut saada nimensä paikalla aikaisemmin olleen talon mukaan, mutta tieto ei ole varma. Myös nimelle *Iso-Mäkisen mäki* annetaan selitykseksi ”kansanomainen paikannimi”. Nimi perustunee paikalla vaikuttaneen tai sijainneen henkilön tai talon nimeen. ”Kan-

san suussa muodostuneita” metsäautoteiden nimiä ovat myös sijainnin mukaan annetut *Oinosenniementie*, *Kirnulammintie* ja *Valkelammintie*.

Metsästäjät säilyttävät käytössään paitsi vanhoja paikannimiä myös sellaisia paikkoja, jotka aiemmin ovat olleet laajemmassa käytössä. Metsästysalueilla on vanhoja *pyöräiteitä*, *kalapolkuja*, *myllypolkuja* ja *kirkkoteitä*. Enää niitä pitkin ei pyöräillä tai kuljeta kirkkoon, kalaan tai myllylle, ja ne saattavat olla vain juuri ja juuri erotettavissa maastosta. Esimerkiksi eräs vastaaja kertoo *kalapoluksi* kutsutusta vanhasta kyläläisten käyttämästä kulkureitistä järven rantaan: ”Edelleen se erottuu ja muutamia 'siltoja' on jopa uusittu, mutta ei ole enää alkuperäisessä käytössä, kun on tullut uusia metsäautoteitä ja Kohmunjärven rannan lähelle pääsee autolla.” Nykyisin erämaiden halki kulkevia polkuja tuntevat ja tietävät lähinnä metsästäjät, jotka käyttävät niitä omiin tarkoituksiinsa, ja niiden alun perin appellatiiviset nimitykset ovat siirtyneet osaksi metsästäjien paikannimistöä.

Nimet näyttävät pysyvän vakaasti käytössä muutoksista huolimatta, mutta poikkeuksiaakin on. Kun *Reinonkuusikko* hakattiin, muuttui nimikin muotoon *Reinonkannokko*. Alkuperäinen nimi olisi hyvin voinut jäädä käyttöön (vrt. esim. *Kuusipuska*), mutta se on kuitenkin haluttu vaihtaa – kenties pilke silmäkulmassa – kuvaamaan paremmin tarkoitteensa nykyistä tilaa. *Lähde* ei viittaa varsinaiseen lähteeseen, vaan maantien varrella olleeseen vedenottoaikaan, johon oli vedetty putki läheisestä lähteestä. Vedenottoaika on siirtynyt myöhemmin noin kahdensadan metrin päässä olevalle pysäköintipaikalle, jolloin paikkaa alettiin kutsua *Entiseksilähteenpaikaksi*, mutta toisinaan käytetään myös paikan alkuperäistä nimeä *Lähde*.

Jotkin nimet ovat jääneet pois käytöstä yksinkertaisesti siitä syystä, että paikkaakaan ei enää käytetä eikä siitä siis ole tarve puhua. Vaikka pyysin vastauslomakkeen (liite 2) viimeisessä kohdassa mainitsemaan myös tällaisia nimiä, niitä mainittiin vain vähän. Nähtävästi nimet pysyvät todella sitkeästi käytössä, tai sitten vastaajatkin ovat jo unohtaneet ne. Erään vastaajan mukaan ”vanhat nimet ovat tosi sitkeitä, ainakin vielä kun nämä yli 70-vuotiaat niitä puheissaan viljelevät”.

5.2 Saman paikan eri nimet

Aineistoni perusteella suurimmalla osalla metsästäjien käyttämistä paikoista on vain yksi nimi. Tässä metsästäjien nimistö eroaa kaupunkinimistöä, jossa paikoilla voi olla montakin eri (rinnakkais)nimeä, nimivarianttia ja ketjuuntuneita nimiä (Ainiala 2003: 216). Metsästäjien

nimistön ensisijainen funktio on kuitenkin yksilöinti, joten useille eri nimivarianteille ei ole tarvetta – ne jopa saattaisivat aiheuttaisivat turhaa sekaannusta ja hämmennystä (ks. lukua 6). Kuitenkin etenkin sellaisilla nimillä, jotka ovat vakiintuneet vähitellen, voi olla rinnakkaisnimiä tai -muotoja (näiden määrittelystä Ainiala 1997: 28–32; Ainiala ym. 2008: 113). Kun paikasta käytetään aluksi monisanaisempia kuvailuja, voi olla sattumanvaraista, mikä valikoituu nimen perusosaksi.

On mahdollista, että nimen määriteosa pysyy samana, mutta paikan lajin ilmaiseva perusosa vaihtelee. Esimerkiksi *Moisionpistoa* voidaan sanoa myös *Moisiontieksi*, *Keijonpassia* *Keijonpaikaksi* ja *Melunnotkoa* *Melunkorveksi*. Vaihtelussa voivat olla myös geneerinen *passi*-perusosa ja tarkemmin paikkaa kuvaava sana: *Pökköpassi* ~ *Pökköaukko*.

Toinen yleinen variointitapa on, että nimen perusosa pysyy samana, mutta erityispiirteen ilmaiseva määriteosa vaihtelee. Tällaiset tulkitaan eri nimiksi, ei saman nimen eri muodoiksi, sillä nimeämisen peruste on muu (Ainiala 1997: 31). Kysymys voi olla esimerkiksi siitä, että henkilönnimen sisältävässä nimessä käytetään henkilön etu-, suku- tai lempinimeä: *Juhanpaikka* ~ *Jussinpaikka*, *Yrjöntie* ~ *Hämäläisentie*. Nimien *Jussinpaikka* ~ *Juhanpaikka* ~ *Juhanpassi* ja *Kekenpaikka* ~ *Kekenpassi* ~ *Keijonpassi* ~ *Keijonpaikka* määrite- ja perusosat vaihtelevat vapaasti, poikkeuksena muoto **Jussinpassi*, jota ei käytetä luultavasti sen sisältämän loppusoinnollisuuden vuoksi. *Paskamäenpassilla* on rinnakkaismuodot *Paskapassi* ja *Paskamäki*.

Eräälle tielle ei ole vakiintunut yhtä nimeä, joten sitä kutsutaan toisaalta omistajien mukaan *Pekan ja Matin tieksi* ja toisaalta sijainnin perusteella *Pyöreänsuontieksi*. Muita vastavia ovat *Eskontie* (nimikko) ~ *Kotatie* (vie kodalle), *Mursketie* (päällystetty murskeella) ~ *Sotamaantie* (< sn. *Sotamaa*) sekä *Vittulampi* ~ *Pahalampi* (ks. lukua 6.2).

Nimistössä esiintyy myös rakenteellista variaatiota. *Veitjokivarresta* käytetään myös lyhyempää yksiosaista muotoa *Jokivarsi*, ja *Kolmemäntyä* voidaan korvata rinnakkaismuodolla *Männyt*. *Uusitie* lienee muodostunut määriteosan ellipsin myötä nimestä *Penttilänkylän uusitie*. Ellipsillä tarkoitetaan nimen lyhenemistä yhdellä tai useammalla nimielementillä (NTT s.v. *ellipsi*; Ainiala ym. 2008: 111). On tulkinnanvaraista, perustuvatko esimerkiksi em. *Jokivarsi* tai *Vuori* (*Perkausvuoren* ympäristön alueesta) määriteosan ellipsiin vai ovatko ne syntyneet sellaisenaan suoraan pelkän paikan lajin ilmaisevan appellatiivin sisältäviksi nimiksi (Kiviniemi 1990: 104–105, vrt. Ainiala 1997: 169–171).

Muita rinnakkaisnimiä ovat mm. *Nylkytalli* ~ *Lahtivaja* (kumpikin nimi paikan lajin ilmaiseva appellatiivi); *Ranta* ~ *Vörsti*, *Tulipaikka* ~ *Kivelänristeys* ja *Lähde* ~ *Entinenlähteenpaikka* (toinen nimistä appellatiivinen), *Iso syvänmaa* ~ *Piirinmaa* 'yhteismetsän omistama maa-alue' ja *Tarmonpellontorni* ~ *Pitkälleampuvanpaikka*.

5.3 Eri paikkojen samat nimet

Joissakin tapauksissa samalla nimellä on mahdollista viitata eri laajuisiin tarkoitteisiin. Aineistossani tällaisia nimiä on muutama. Esimerkiksi *Kustinkurvi* on samalla sekä tien nimi että kyseisellä tiellä sijaitsevan tietyn passipaikan nimi. *Hylsyrinne* on ”muutaman hehtaarin mäensyrjä”, ja samalla tietty rinteessä sijaitseva passipaikka. *Pökköaukko* tarkoittaa tiettyä metsäaukeaa ja tarkemmin sillä sijaitsevaa passipaikkaa, jota voidaan kutsua myös *Pökköpassiksi*. (Vrt. Korkalainen 2002: 55–57.)

Ilmiössä on kyse *polysemiasta* eli nimen merkityksen laajentumasta. Esimerkiksi *Valkeajärveä* voidaan käyttää paitsi järven myös sitä ympäröivän metsäseudun nimenä; voidaan esimerkiksi sanoa käytävän ”mustikassa *Valkeajärvellä*”. Jos taas em. järven rannalla on talo, jota aletaan kutsua *Valkeajärveksi* eli järven nimi on siirtynyt talolle, puhutaan *metonymisesta siirrynnäisestä*. (Ainiala ym. 2008: 35–36, 104–105; myös Kiviniemi 1990: 101, 125, 206.)

Aineistoni nimi *Vuori* (< *Perkausvuori*) ei metsästäjien käyttämänä tarkoita kyseistä vuorta, vaan laajemmin sen ympäristöä (ks. Kiviniemi 1990: 101). Samoin *Lentokentällä* tarkoitetaan metsästysalueella sijaitsevan lentokentän ympärillä olevaa aluetta ja *Sipimäki* ei ole mäennimi, vaan viittaa passitukseen eli laajempaan alueeseen *Sipinen*-nimisen talon lähellä. Samoin voi ehkä ajatella, että *Honka*, *Koivu* yms. eivät ole puiden nimityksiä, vaan viittaavat niiden lähiympäristöön (”X menee passiin *Hongalle*”).

Joissain tapauksissa saman seuran nimistössä on käytössä eri alueilla sijaitsevista samanlaisista paikoista sama nimi. Yleensä kyseessä on appellatiivinen käyttönimi, esimerkiksi *Sähkölinja* voi viitata tilanteen mukaan kahteen eri sähkölinjaan. Ne sijaitsevat kaukana toisistaan, joten sekaantumisen vaaraa ei ole. Samasta ilmiöstä on kyse siinä, että hirvitorneista on mahdollista käyttää tilanteisesti pelkkää appellatiivista nimitystä *Torni* (luku 2.5). Tällaisia useaan eri tarkoitteeseen viittaavia nimiä ovat lisäksi ainakin *Masto* ja *Liikennemerkki* (luku 2.7.2). Myös *Kalasaäskenesäpuita* on kaksi, vanha ja uusi (luku 2.4.4).

Samoja tai lähes samoja nimiä esiintyi myös eri seurojen kesken. Odotuksenmukaisesti monella hirviporukalla on oma *Kota* (neljällä seuralla) tai *Maja* (kahdella seuralla) ja jonkinlainen *Tulipaikka*, *Vanha tulipaikka* (kahdella seuralla) tai *Vanha valkeapaikka*. Yleisiä nimiä ovat myös *Sähkölinja* (neljällä seuralla), *Kallio* ja *Kalliot*, vanhaan käyttötarkoitukseen viittaavat *Kalapolku* ja *Kalapolut* sekä *Kirkkotie* (kolme eri nimeä kahdella eri seuralla) ja *Vanha kirkkotie*. Passipaikkojen yksilöiminen paikalla olevien puiden mukaan on niin ikään yleistä (esim. *Koivu*, *Männyt*, *Kolmehaapaa*), vaikka täysin samoja puihin viittaavia nimiä aineistoon ei sattunutkaan. *Puomitie*, *Ketjutie* ja *Ketjutiet* on suljettu kolmen eri hirviseurueen metsästäjien harmiksi puomilla, ja kahdessa porukassa on pantu merkille *Kettukivi* tai *Kettukivet* (ks. lukua 2.4.1). Sattumasta lienee kyse siinä, että kahden tutkimani seuran metsästysalueella on sattunut kolari, mistä nimet *Kolarikukkula* ja *Kolarinyppylä*.

6 NIMIEN FUNKTIOT

6.1 Identifioiva funktio

Kuten todettua, paikannimet syntyvät, kun jokin paikka on yhteisön kannalta sellainen, että siitä on tarve puhua. Nimien keskeisin tehtävä on siis identifioida eli yksilöidä kohteensa. (Esim. Kiviniemi 1990: 44–45, 90; Ainiala 1997: 161; Ainiala ym. 2008: 88, 155; ks. myös Mielikäinen 2005: 50–51.)

Metsästäjät käyttävät paikoista niiden vanhoja, perinnäisiä nimiä, jos sellainen paikalla on. Tämän on todennut ainakin yksi vastaaja vastauslomakkeen *muuta kerrottavaa* -kohdassa: ”muuten passitukset noudattavat karttojen paikannimiä”. Asia tulee ilmi myös Ainialan ym. nimitaitotutkimuksen (2000: 335) haastatteluista. Usein kuitenkin tulee tarve viitata myös sellaisiin paikkoihin, joilla ei ole karttanimeä, mikä luo uutta, epävirallista nimistöä. On siis oletettavissa, että kaikkien metsästäjien käyttämien ja antamien nimien keskeisin tehtävä on yksilöinti, joten niitä ei ole tarpeen eritellä tarkemmin tässä yhteydessä.

Myös kaupunkinimistössä ja palomiesten slangissa annetaan nimiä paikoille, joilla sellaista ei ole, jotta ne voidaan yksilöidä (Ainiala 2003: 216; Kaján 1998: 1–2, 33–38). Kaupunkien epävirallisista nimistä suurin osa on kuitenkin annettu paikoille, joilla on jo virallinen nimi. Tällöin ainakaan pääasiallisena tehtävänä ei ole yksilöinti, vaan nimet – joita samalla paikalla voi olla useampikin – ovat eräänlaisia lempinimiä, joilla on omat funktionsa nimenkäyttäjien yhteisössä. (Ainiala mp.) Myös metsästäjien nimillä voi yksilöinnin ohella olla muitakin funktioita.

6.2 Yhteisöllinen funktio

Sen lisäksi, että metsästäjien antamat nimet paitsi yksilöivät nimeämättömiä paikkoja, ne usein myös kertovat yhteisistä kokemuksista ja siten välittävät ja ylläpitävät oman ryhmän historiaa. Tällaisessa *sosiaalisessa* tai *yhteisöllisessä funktiossa* toimivat etenkin nimikkopassit ja tapahtumiin perustuvat nimet. Nimikkopasseja voinee pitää jonkinlaisina ryhmän sisäisinä kunnianosoituksina. Sellaisen saaminen on tosin useimmiten melko sattumanvaraista, mutta asiassa voi olla seurakohtaisia eroja. Erään vastaajan mukaan nimikkotornin saa usein se, ”joka suoritti siitä ensimmäisen kaadon tai vastaavasti ampui hyvältä hollilta ohi. – – Ny-

kyään nimikkotorneista ollaan luopumassa koska torneja alkaa olla niin paljon.” Jälkimmäisestä kommentista on tulkittavissa, että nimikkojen asema kunnianosoituksena on ehkä alkanut kärsiä inflaatiota, kun niitä on alettu ”myöntää” systemaattisemmin.

Paikkojen nimissä esiintyvät henkilöt ja sattumukset herättävät muistelemaan menneitä tapahtumia, ja varsinkin uusille jäsenille nimien taustoihin liittyviä tarinoita kerrotaan ja kerataan mielellään. Esimerkiksi Junninpuro nimettiin *Micrapuroksi* ikimuistettavan sattumuksen seurauksena:

Tälle nimi tuli kun ensimmäistä vuotta metsällä ollut hirvimies oli jälkiä etsimässä ja ajoi Nissan Micran katolleen puron pohjalle. Tuli takalasin läpi ulos vapauteen ja vaikka oli kastunut läpi märäksi oli koko päivän metsällä. Nissan meni lunastukseen.

Varsinaista tarvetta paikan yksilöintiin ei olisi ollut, mutta epäonnista tapausta haluttiin ”kunnioittaa” antamalla paikalle epävirallinen lempinimi. Lempinimillä luodaan yhteishenkeä ja yhteisöllisyyttä ja niitä syntyy yhteisöissä, joiden jäsenet tuntevat toisensa hyvin ja ovat keskenään tiiviisti tekemisissä. Esimerkiksi tiiviissä ja homogeenisessa turkulaisten taksinkuljettajien yhteisössä käytetään runsaasti lempinimiä (Mäentaka 2001: 3–5 Ainialan 2003: 216 mukaan). Epävirallisella paikannimistöllä on ollut merkittävä osa myös mm. tamperelaisten palomiesten slangissa, sillä paloasema on ollut monelle palomiehelle ja hänen perheelleen samalla koti (Kaján 1998: 1–2, 33).

Micrapuron tarinaan kuuluu olennaisesti hirvimiehen sisukkuus: metsältä ei jäädä pois, vaikka oltaisiin kastuttu läpimäräksi ja autokin meni lunastuskuntoon. Selityksessä mainitaan, että kyseessä oli ensimmäistä vuotta metsällä ollut. Seikan mainitseminen ei liene sattumanvaraista, vaan se tuo oman lisäarvonsa tarinaan. Tavanomaista on, että uusia metsästäjiä ”hypyytetään” ja pidetään silmätikkuna. Erään vastaajan mukaan ”erityistä hupia tuottaa vanhoille metsästäjille, kun uusia tulijoita käsketään menemään [jo hävinneille] Mustos-Veikon kämpälle tai Apulantasäkkikasalle: siinähan pyörittelevät päätään ja ihmettelevät, missä sellainen on, kun mitään ei näy.” Kyse on siis eräänlaisesta simputtamisesta, kuitenkin hyväntahtoisesti ja leikkimielisesti. Ilmiö on yleismaailmallinen ja tunnetaan myös suomalaisessa kansanperinteessä. Esimerkiksi työpaikoilla hyväuskoisia, kokemattomia tulokkaita on huijattu antamalla heille tehtäviä, joita on mahdoton suorittaa. Uutta työntekijää on saatettu juoksuttaa hakemaan olemattomia tavaroita, kuten ”pihtirasvaa” tai ”vasenkätistä ruuvimeisseliä”. (Hilpinen 1980; Jäppinen 1989: 122–124.) Samaan tapaan maalaistalossa tiellä hääriileviä lapsia on saatettu lähettää uunin muurauksen tai sikojen teurastamisen ajaksi – tai vain aikuisten huvi-

tukseksi – lainaamaan naapurista ”arinahöylää” tai ”hännänvedintä” (Ruoppila 1954: 117–118; Virtanen 1990: 73; Hänninen 2005).

Paikalta hävinneiden esineiden yms. mukaan annetut (ja siten läpinäkymättömät) nimet ovat sisäpiirin kieltä, ja niiden tunteminen erottaa ”meidät” ja ”muut”. Muille metsästäjien nimeämät paikat eivät usein edes ole niin merkittäviä, että niistä olisi tarpeen puhua omilla yksilöivillä nimillään. (Ainiala ym. 2008: 156; läpinäkyvyydestä ks. Kiviniemi 1990: 12–13.) Monessa vastauksessa mainitaan, ettei tarkoite, johon nimi viittaa, ole ollut paikoillaan vuosikausiin, mutta silti lähes kaikki nimen tietävät, ”ainoastaan muutama uusin metsästäjä ei välttämättä hahmota paikkaa.” Asiataustaltaan läpinäkymättömiä ovat usein myös nimikkopaikkojen nimet. Tottumattoman korvaan voi helposti kuulostaa oudolta, että *Keijonpaikalle* meneekin joku muu ja Keijo itse menee *Pekampukille*. Myös Pekkarinen mainitsee *Hirvenmetsästyksen käsikirjassa* (2006: 190), että ”kaikille seurueen jäsenille vanhan kaartin nimeämä yksittäinen passipaikka ei kuitenkaan kerro mitään”. Kaján kirjoittaa (1998: 36) palomiesten slangiin kuuluvasta *Puukäytävästä*, jonka alkuperä ”täytyy aina selvittää” uusille palomiehille, koska nimen antamiseen vaikuttaneet perusteet ovat kadonneet.

Seuraavassa passipaikkojen jaon yhteydessä kuullussa keskustelukatkelmassa on kyse eräänlaisesta uuden metsästäjän perehdyttämisestä:

A: Pekka menee Lomapaikalle. Tietääkö Pekka Lomapaikan [sijainnin]?

B: Tiiätkös mistä se [nimi] tulee? (suullinen aineisto)

Oman nimistön käyttämisellä osoitetaan kuuluminen ryhmään, mikä luo ja vahvistaa yhteisön ryhmäidentiteettiä. Edellä kuvattu ”kouluttaminen” ja nimien opettaminen onkin tietynlaista yhteisöön sosiaalistamista. Uudet jäsenet oppivat porukan omaa nimistöä tauoilla istuttaessa ja tarinoita kuunnellessa – joskus myös kantapään kautta, kuten edeltä tulee ilmi.

Monessa hirviseurueessa passipaikkanumerointi on merkitty karttaan, joko käsin tai painattamalla seurueelle omia karttoja, joihin numerot on lisätty. Joillakin seurueilla on käytössään karttoja, joihin on painettu numeroiden lisäksi myös omia epävirallisia paikannimiä. Yhdessä seurassa on menty vieläkin pidemmälle ja pystytetty tienviittoja itse nimettyjen teiden risteyksiin:

Eskontie: Tie oli ollut jo muutamia vuosia valmiina, mutta aina vain se pysyi Eskolle outona ja hän ihmetteli, mistä tiestä puhutaan, missä se tie on, mikä tie se sellainen on. Niinpä tehtiin tienviitta – samanlainen kuin viralliset viitat ovat – ja pystytettiin se risteykseen.

Kustinkurvin risteykseen tehtiin vastaajan mukaan *Eskontien* viitan innoittamina samanlainen viitta. Selityksen lopuksi hän toteaa, että ”mahtavat niitä jotkut metsässä liikkujat ihmetellä” – varmasti monen metsästäjän mieltä kutkuttava ajatus.

Keskellä suota sijaitsevalla, muodon perusteella nimetyllä *Vittulammella* on vastaajan mukaan rinnakkaisnimi *Pahalampi*, jota käytetään, ”jos pappi on paikalla”. Toinen saman seururan vastaaja mainitsi vastauslomakkeessaan vain jälkimmäisen kiertonimen (ks. NTT s.v. *kiertonimi*, *tabunimi*, *noanimi*). Nähtävästi porukan ulkopuolinen nimistöntutkija on katsottu papin veroiseksi. Myös tällaiset hävyttömät nimet (ks. Anttila 1988) ovat usein vain pienen piirin käyttämiä ja siten omiaan luomaan ryhmäidentiteettiä (Ainiala 2003: 221).

Kaikessa toiminnassa, jossa joukko samanhenkisiä ihmisiä on tiiviissä tekemisissä toistensa kanssa, voi syntyä ryhmän omaa kielenkäyttöä (Mielikäinen 2005: 37). Osoituksena tästä ovat erilaiset ammatti- ja harrasteslangit. Tuomo Ala-Kojola (2010) on tutkinut pöytäjäkiekkoilijoiden kielenkäyttöä, jossa erityisesti monenlaisille pelissä käytettäville ”kikoille” eli pelaajien käyttämille maalintekokuvioille on keksitty runsaasti erilaisia nimityksiä. Tämä erikoissanasto syntyy käytännön tarpeisiin, siis samasta syystä kuin metsästäjien paikannimistö. Pelitapahtumista keskusteleminen on helpompaa ja sujuvampaa, kun voi käyttää täsmällisiä termejä, joiden merkityksen kaikki tietävät. Kuitenkin myös sosiaalisuudella ja huumorilla on Ala-Kojolan mukaan merkittävä rooli pöytäjäkiekkoilijoiden kielenkäytössä. Erikoissanastolla kuvataan myös sellaisia tapahtumia ja ilmiöitä, jotka eivät välttämättä tarvitsisi erillistä termiä. (Mts. 19, 27–28, 80–83, myös s. 70–72.) Itse peliä voi hyvin pelata tuntematta sanastoa, jota käytetäänkin enimmäkseen pelaamisen ulkopuolella – samaan tapaan kuin metsästäjät usein tarinoivat paikannimistä tauoilla istuessaan. Pelitapahtumista käytävässä keskustelussa tulokas voi tuntea itsensä helposti ulkopuoliseksi, ennen kuin oppii tarvittavan termin. (Mts. 15.) Myös pöytäjäkiekkopelissä saatetaan huiputtaa tietämättömiä: pelaajan kannustusjoukot saattavat kehottaa käyttämään olematonta *Kikka Nyqvistiä* ja saavat näin vastapelaajan pois tolaltaan (mts. 30; vrt. *Mustos-Veikon kämppä* edellä).

Ala-Kojolan mukaan ”yleinen ja produktiivinen tapa muodostaa pöytäjäkiekkokikkosen nimiä on nimetä ne joko sen pelaajan mukaan, joka kikkaa on ensimmäisenä käyttänyt tai sellaisen pelaajan mukaan, joka on käyttänyt kikkaa paljon tai muuten huomiota herättävästi” (mts. 24, ks. myös s. 25). Ilmiössä on nähtävissä huomattavia yhtäläisyyksiä metsästäjien nimikkopaikkojen syntytapoihin.

Yhteisöllisen funktion kanssa kiinteästi yhteen liittyy kaupunkinimistöille keskeinen *af-fektiivinen funktio* eli paikkaan tai sen käyttäjiin kohdistuvien mielikuvien ja asenteiden ilmai-seminen nimien kautta. Affektiivisten kaupunkinimien välittämät mielikuvat ja asenteet ovat yleensä jollain tavalla kielteisiä (esim. *DDR* betonibunkkereiden näköisistä taloista); niillä mm. pyritään luomaan ryhmäidentiteettiä pilkkaamalla ja halventamalla ”toisia”. (Ainiala ym. 2008: 157–160; myös Ainiala 2003: 220–221; 2005: 17–18; Sirén 2005.) Metsästäjien nimissä ei juuri tuoda esille paikkoihin kohdistuvia asenteita, ainakaan kielteisiä. Sellaiseksi on tulkit-tavissa pienen metsäalueen nimi *Eskon saunantakunen*. Alue on vastaajan mukaan ”ajomiehil-le nopea ja helppo kuljettava. Siis jotenkin kotoisa ja mukava alue, mitä nimityskin lämmin-henkisesti kuvaa.” Mieluisuutta kuvaa niin ikään passipaikan nimi *Paavon talonpaikka* (luku 2.7.1).

6.3 Käytännöllinen funktio

Nimen *käytännöllisestä funktiosta* on kyse silloin, kun tutussa yhteisössä, joka tuntee puheena olevat paikat, käytetään lyhyttä, usein yksiosaista nimimuotoa pitempien, kaksiosaisien sijaan. Esimerkiksi kavereiden kesken voidaan sanoa lähdeävän hiihtämään *Selälle* tai *Putikselle Saariselän* ja *Pudasjärven* sijaan, tai maanviljelijä voi kotona sanoa lähtevänsä kyntämään *Hoimelanrajalle*, vaikka virallisesti pelto on *Hoimelanrajapelto*. Tavallisessa arkipuheessa yleisiä ovat paikan lajin ilmaisevat yksiosaiset nimet, kuten *Kirjasto*, *Tori* ym. (Ainiala ym. 2008: 155–156.)

Metsästäjien nimissä vastaavia ovat *Kota*, *Ampumarata* jne. sekä *Jokivarsi*, *Uusitie* ja muut pitemmistä nimistä elliptisesti muodostetut yksiosaiset nimet. Useimmiten ne riittävät yksilöimään paikan, joten ei ole tarpeen käyttää monimutkaisempaa nimeä. Jos vaikkapa kotia on useampi, niille täytyy kehitellä pitempi nimi: on erotettava *Roopertinkota* ja *Särkipuron-kota*. Raskin mukaan (2008: 42–44) omasta vapaa-ajanasunnosta käytetään usein yksinkertai-sesti nimeä *Mökki*, mutta on myös nimiä, jossa on määriteosana esimerkiksi omistajaan tai si-jaintiin liittyvä ilmaus, kuten *Mari-muorin mökki* tai *Kuusamon mökki*. Rask otaksuu, että täl-laisten nimien käyttäjillä on aktiivisessa käytössä myös muita vapaa-ajanasuntojennimiä ja määritteelliset nimet ovat keino erottaa mökit toisistaan.

Tilannekohtainen vaihtelu vaikuttaa käytetyn nimivariantin valintaan (Ainiala ym. 2008: 150–151). Esimerkiksi Seurakunnanpistolle passitusta suunnitteleva metsästyksenjohtaja voi

todeta ”[laitetaan] Seurakunta passiin” tai kysyä ”meneekö Seurakunta tukkoon” eli riittääkö sille tarpeeksi hirvestäjiä muodostamaan aukottoman passilinjan (suullinen aineisto). Nimestä *Seurakunnanpisto* ei yleensä yksinään käytetä muotoa *Seurakunta*, mutta kontekstin mukaan se voi olla mahdollinen ja käytännöllisempi. Kun on tiedossa alue, jolla ollaan tai jonne aiotaan suunnata seuraavaksi, myös ajatukset orientoituvat sinne. Tällöin voidaan käyttää alueen paikoista lyhyempiä nimiä. (Ks. myös lukua 2.5.)

Käytännöllisestä funktiosta voi ajatella olevan kyse myös silloin, kun tarkoitetaan laajempaan paikkaan viittaavalla nimellä vain jotain tiettyä paikkaa, kuten *Kustinkurvi* tietyn passipaikan nimenä samannimisellä tiellä. Kontekstista selviää, tarkoittaako puhuja passipaikkaa vai koko tietä, joten niitä ei ole tarpeen erotella. Myös kaupunkinimistössä on tyypillistä käyttää esim. kaupunginosan nimeä yksittäisestä tällä alueella sijaitsevasta kohteesta (Ainiala 2003: 220; ks. myös Ainiala 2008: 36, 105). Ilmiötä olen käsitellyt myös edellä luvussa 5.3.

6.4 Informatiivinen funktio

Nimen avulla voi saada tietoonsa joitakin olennaisia paikkaan liittyviä asioita, jolloin on kyse *informatiivisesta funktiosta* (Ainiala ym. 2008: 160). Esimerkiksi *Moisionpisto*, *Reinonkannokko* -tyyppiset nimet kertovat, kenen mailla liikutaan, mikä on tarpeellinen tieto viimeistään siinä vaiheessa, kun alueelle kaadetaan hirvi. Nimestä *?Kielletytalueet* ja *Luvatonmaa* huomaa heti, että niiden viittaamilta alueilta on syytä pysyä poissa, ja jos tulee määrätyksi passiin *Pakastimelle*, nimen perusteella voi etsiä paikan, jolla lojuu hylätty ”pakastimenraato”. *Traktorielle* ei kannata yrittää ajaa henkilöautolla, ja *Puomitielle* tai *Ketjutielle* menevä saa varautua kulkemaan jalkaisin.

Nimestä saatavaan informaatioon tulee tosin suhtautua varauksella, sillä nimeämisen peruste saattaa olla aikoja sitten kadonnut tai muuten paikkansa pitämätön, kuten edeltä on käynyt ilmi. Informatiivinen funktio liittyy keskeisesti myös nimien alkuperien tuntemiseen: esimerkiksi nimen *Keijonpassi* kuullessaan nimien syntyvän tunteva tietää heti, että paikka on juuri se, jolla Keijo on usein ja jolla tälle on tapahtunut jotain merkittävää.

7 PÄÄTÄNTÖ

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, millaista hirvenmetsästäjien käyttämä epävirallinen paikannimistö on. Tutkimuksessa ilmeni monia kiinnostavia asioita. Yksi tutkimustehtävistäni oli vertailla, miten nimistö eroaa virallisesta ja muusta epävirallisesta nimistöstä. Metsästäjien nimistö on lähellä vanhaa, perinnäistä paikannimistöä, ja niissä käytetään osin samoja, osin erilaisia nimeämisperusteita. Aineiston perusteella metsästäjät ovat kekseliäitä nimenantajia ja nimeämisen perusteet hyvin monimuotoisia. Käytetyimmät perusteet vaihtelevat paikan lajin mukaan. Nimeämisessä hyödynnetään kaikkea, mikä helposti ympäristöstään erottuu ja ottaa silmään; sellaista on mm. isojen puiden ohella etenkin metsiin hylätty kaatopaikkaroju.

Metsästäjien paikannimistölle leimallista on myös appellatiivisten, vain paikkaa luonnehtivan perusosan sisältävien nimien suhteellisen suuri osuus, mikä on merkittävä ero viralliseen nimistöön verrattuna. Usein pienessä ryhmässä tällaiset nimet voivat toimia yksilöivinä, joten tarvetta pitemmille ja monimutkaisemmille nimille ei ole.

Virallisen paikannimistön tavoin metsästäjien käyttämien nimien päätehtävä on yksilöinti. Tässä metsästäjien epävirallinen nimistö eroaa esimerkiksi epävirallisista kaupunkinimistä, joita käytetään usein enimmäkseen muista syistä (mm. affektiivisuus, kielellä leikittely). Kaupungeissa paikoilla voi olla moniakin vaihtoehtoisia epävirallisia nimiä, mutta metsästäessä monet eri nimet usein vain aiheuttaisivat sekaannusta. Kaupunkinimistölle tyypillisiä virallisiin nimiin perustuvia sekundaareja paikannimiä ei aineistossa esiinny, sillä yleensä käytetään virallista nimeä, jos paikalla sellainen on. Metsästäjien paikannimet syntyvät käytännön tarpeisiin, joten ei ole tarvetta kielelliseen leikittelyyn. Kun paikalle on annettu nimi, siitä ei hevin luovuta eikä sitä muokata, vaikka nimeämisen peruste katoaisikin. Usein nimi pysyy käytössä niin kauan kuin paikasta on tarpeen puhua.

Yksilöinnin ohella myös metsästysnimistöllä on kuitenkin usein muitakin tehtäviä. Keskeinen vaikuttaa olevan nimien yhteisöllinen funktio, joka on myös epäviralliselle kaupunkinimistölle ominainen piirre. Paikannimet eivät ole metsästäjille pelkkiä paikkojen etikettejä, vaan ne luovat yhteyden tarinoiden maailmaan, pienen ja tiiviin yhteisön kielenkäyttöön ja yhteisiin kokemuksiin sekä suomalaiseen metsästyskulttuuriin. Railan (1981b: 221) sanoin ”metsästyksen viehätyks perustuu hyvin suurelta osin myös muistojen tunnearvoihin”. Nimissä säilyvät paitsi vanhat sanat ja paikannimet, joita ei enää muutoin käytettäisi, myös niiden taustalla olevat sattumukset ja ihmiset. Tämän tästä jahdin käytännön järjestelyihin liittyvän pu-

heen lomassa *Kahvikukkulan* nimen kuullessaan joku tirskahtaa ja saattaa muistuttaa kyseiseen passiin menijää: *ei sitten kahvitella siellä!*

Eräs vastaaja arvelee vastauslomakkeen muuta kerrottavaa -kohdassa: ”Pikkuhiljaa siirymme paikkatietojärjestelmään, silloin koordinaatit korvaavat nimet?” Pidän tätä epätodennäköisenä – ihmiset eivät käsittele paikkoja pelkin numeroin ja kirjainkoodein. Onhan monella seuralla käytössä passipaikkojen numerointi, mutta siitä huolimatta numeroiden rinnalla käytetään myös nimiä. Kuten Sirkka Paikkala on todennut (1999: 12), vaikka nykytekniikan avulla voimme ilmaista paikan sijainnin koordinaattilukujen perusteella, ne eivät mielessä hahmotu kartalle ja maisemaan yhtä helposti kuin tutut, todellisen kielen sanoista koostuvat nimet.

Lomakekyselyllä sain kerättyä runsaasti nimiä ja niiden selityksiä. Vastausten kirjoittaminen kiireettömästi kotona on antanut mahdollisuuden kertoa perusteellisesti nimien taustoista – joissain tapauksissa jopa tarpeettoman tarkasti. Vastauksia täydensivät jälkikäteen tekemäni tarkentavat kyselyt. Aineistoni avulla olen pyrkinyt selvittämään, mitä metsästäjät paikoissa näkevät, mitä merkityksiä ja tehtäviä niillä heille on, miten tämä kaikki ilmaistaan nimissä ja mitä nimillä pyritään viestimään.

Metsästäjien paikannimistöä olisi syytä tutkia tarkemminkin. Jatkossa voisi perehtyä syvällisemmin sosio-onomastiseen näkökulmaan eli nimien syntyyn, käyttöön ja vaihteluun. Siihen ei useinkaan pelkkä lomakekysely riitä, vaan tarvitaan haastatteluja. Käyttökelpoiseksi käyttöesimerkkien keruutavaksi osoittautui myös hirvijahdissa itse mukana oleminen.

Lisäksi voisi olla mielenkiintoista tietää, tulisiko aineistoksi erilaista nimistöä, jos sitä kerättäisiin laajemmalla alueella, muualtakin kuin Keski-Suomesta. Vaikuttaako murre, metsästyksmaastojen erilaisuus tai seurueen koko paikannimistöön? Esiintyykö esimerkiksi eteläpohjalaisten hirvestäjien nimistössä enemmän murteellisuuksia? Millaista nimistöä syntyy Lapin laajoilla selkosilla tai Pohjanmaan suurjahdeissa, joihin osallistuu useita kymmeniä metsästäjiä? Aineistoa voisi kerätä myös muilta vastaavanlaisilta tiiviiltä, samoja paikkoja vuodesta toiseen käyttäviltä pienyhteisöiltä, ja verrata, esiintyykö siinä samanlaisia piirteitä kuin metsästäjien varsin poikkeuksellisessa ja omaleimaisessa paikannimistössä.

Perinteisen nimistöntutkimuksen luokittelujen soveltaminen aineistoon osoittautui joissakin tapauksissa hankalaksi, ja luokitteluperusteita täytyi soveltaa paremmin aineistoon sopiviksi. Pohtimisen arvoinen asia onkin, miten tämän tyyppistä nimistöä olisi paras tarkastella, ja voisiko sitä varten kehittää kenties täysin uudenlaisen tavan tehdä nimistöntutkimusta.

LÄHTEET

- AINIALA, TERHI 1997: *Muuttuva paikannimistö*. SKST 667.
- 2003: Kaupunkinimistön tutkimuksen perusteet. – *Virittäjä* 107 s. 207–225.
- 2004: Kaupungin paikat ja nimet: Tornion Suensaaren nimistö. – *Virittäjä* 108 s. 35–55.
- 2005: Tutkimuskohteena kaupunkinimistö. – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 10–25. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- AINIALA, TERHI – KOMPPA, JOHANNA – MALLAT, KAIJA – PITKÄNEN, RITVA LIISA 2000: Paikannimien käyttö ja osaaminen. Nimitaito Pälkäneen Laitoksalassa. – *Virittäjä* 104 s. 330–353.
- AINIALA, TERHI – PITKÄNEN, RITVA LIISA 2002: Paikannimistöntutkimuksen valinnat: etymologioista sosio-onomastiikkaan. – *Virittäjä* 106 s. 231–240.
- AINIALA, TERHI – SAARELMA, MINNA – SJÖBLOM, PAULA 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- ALA-KOJOLA, TUOMO 2010: *Pöytäjäkiekkokoilijoiden turnausraportit yhteisöllisinä ja pragmaattisina diskursseina*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum.
- ANDERSSON, THORSTEN 1997: Name-formation – and other word-formation. – Ritva Liisa Pitkänen & Kaija Mallat (toim.), *You name it: Perspectives on onomastic research* s. 47–53. *Studia Fennica Linguistica* 7. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- ANTTILA, TARJA 1988: *Hävyyttömät paikannimet*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- DOMONYI, HARRI 2009: Suorinta tietä Pariisiin. – *Tekniikan Maailma* 5/2009 s. 60–68.
- HALONEN, VELI-MARKUS 2006: Hirvi koiran haukussa. – Jere Malinen (toim.), *Hirvenmetsästyksen käsikirja* s. 199–206. Helsinki: Otava.
- HILPPINEN, LEENA 1980: Pihtirasvaa ja vetolaastaria – Suomen teollisuustyöväestön tulokastavoista 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla. – *Sananjalka* 22 s. 103–119. Suomen Kielen Seuran vuosikirja. Turku: Suomen Kielen Seura.
- HOLM, VESA 2009: *Metsästysseuran epävirallista paikannimistöä*. Suomen kielen proseminaarisesitelmä. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum.
- HUOTARI, KAUKO: Savotta- ja uittomiesten sanasto. – <http://personal.inet.fi/koti/kauko.huotari/savotta.htm> 5.4.2011
- HÄNNINEN, ANNELI 2005: Leikkitoimituksia. – <http://www.kotus.fi/index.phtml?s=2057> 5.4.2012
- Jahtimailla 1998 = *Jahtimailla. Mannilan jahti ry. 30 vuotta 1968-1998*. Kannonkoski: Mannilan jahti 1998. (Saarijärvi: Gummerus.)
- JÄPPINEN, KAIJA 1989: Pojat pilasilla. Katsaus erään miesvaltaisen työpaikan pilailukäytänteisiin. – Jyrki Pöysä (toim.), *Betoni kukkii. Kirjoituksia nykyperinteestä* s. 113–127. Tietolipas 115. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KAIRIKKO, JUHA K. 2006: Ajometsästys. – Jere Malinen (toim.), *Hirvenmetsästyksen käsikirja* s. 207–213. Helsinki: Otava.
- KAJÁN, VEIJO 1998: *Ykköshyökkääjä lammaa. Tampereen palomiesten slangia*. *Folia Fennistica & Linguistica* 20. Tampere: Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos.
- Karttapaikka*. Maanmittauslaitos. – <http://kansalaisen.karttapaikka.fi/>
- KAUNISTO, TOUKO 2006: *Maakesken metsästäjät ry 50-vuotisjuhlahistoriikki sekä erätarinoita Maakeskestä ja vanhoja paikannimiä*. Maakeski: Maakesken metsästäjät.

- Kielikello. Kielenhuollon tiedotuslehti. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- KIVINIEMI, EERO 1971: *Suomen partisiippinimistöä. Ensimmäisen partisiipin sisältävät henkilö- ja paikannimet*. SKST 295.
- 1990: *Perustietoa paikannimistä*. Suomi 418. SKST 516.
- KOIVISTO, JOUKO 1997: Nimestään paikka tunnetaan. – Ilkka Nummela (toim.), *Jyväskylän kirja. Katsauksia kaupunkielämän vaiheisiin 1940-luvulta 1990-luvulle* s. 286–293. JYY:n kotiseutusarja 33. Jyväskylä.
- KORHONEN, RITVA 1987: Paikannimityyppi Ruonan Sydänmaa. – *Kielikello* 4 s. 22–24.
- KORKALAINEN, KATJA 2002: *Kuopion epävirallinen paikannimistö*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum. – <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2002893442>
- 2005: Puu-Kuopiosta kerrostalokaupungiksi. Kuopion kaupunkikuvan muutos epävirallisten paikannimien valossa. – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 56–87. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisu 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KOSKELA, TERHI – NYGRÉN, TUIRE 2002: Hirvenmetsästyseurueet Suomessa vuonna 1999. – *Suomen Riista* 48 s. 65–79. Helsinki: Suomen riistanhoito-säätiö ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.
- KS = *MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0* (2008). Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone Oy. – <http://mot.kielikone.fi/mot/jyu/netmot.exe>
- KUITUNEN, ANTERO – NIKKILÄ, JUKKA – ERÄJÄRVI, MATTI 2003: *Lanneveden jahti ry 1963-2003*. Lannevesi: Lanneveden jahti.
- LEPPÄNIEMI, JORMA – HALLA, TAPANI 2006: *Hirvieläimet ja metsästy*s. Metsällä. Suomalainen metsästykskirjasarja. Helsinki: Perhemediat.
- LUOVA, MIKAEL 2007: *Vilppulan nuorten epävirallinen paikannimistö*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum. – <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2007574>
- MIELIKÄINEN, AILA 2005: Nimistön- ja sanastontutkimuksen rajamaastossa. Slangi, puhekieli ja murre epävirallisissa paikannimissä. – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 26–55. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisu 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- MIKKONEN, PIRJO 2003: Erisnimen ja yleisnimen rajankäyntiä. – *Kielikello* 3 s. 5–9.
- MÄENTAKA, SAMULI 2001: *Turkulaisten taksinkuljettajien köllinimet*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.
- MÄÄTTÄ, MINNA 2002: *Lentuan vesistönimistöä*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum. – <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2002886842>
- NIEMELÄ, ESA 2000: Riistahallinto ja metsästäjäjärjestöt. – Esa Niemelä (toim.), *Metsästäjän opas* s. 275–282. 10. korjattu painos. Jyväskylä: Gummerus.
- NISSILÄ, VILJO 1962: *Suomalaista nimistöntutkimusta*. SKST 272.
- NS = *Nyky-suomen sanakirja*. Helsinki: WSOY 1951–1961.
- NTT = *Nimistöntutkimuksen terminologia. Terminologin inom namnforskningen*. – Eero Kiviniemi, Ritva Liisa Pitkänen & Kurt Zilliacus (toim.), *Castreanumin toimitteita* 8. Helsinki: Castreanum 1974.
- NYLANDER, EIJA 2011: Pienriistasaalis 2010. – *Metsästäjä* 4/2011 s. 54. – <http://epaper01.mmd.net/pub/riista/index?lang=fi&issue=201104>
- PAIKKALA, SIRKKA 1999: Nimien avulla hahmotamme maailmaa. – *Paikannimet – paikan muisti: Euroopan rakennusperintöpäivät 11.–12.9.1999* s. 12–16. Helsinki: Suomen kotiseutuliitto ja ympäristöministeriö.

- PEKKARINEN, VELI-MATTI 2006a: Hirvenmetsästyksen puhdetyöt. – Jere Malinen (toim.), *Hirvenmetsästyksen käsikirja* s. 189–195. Helsinki: Otava.
- 2006b: Hirvenpyyntiluvat. – Jere Malinen (toim.), *Hirvenmetsästyksen käsikirja* s. 185–188. Helsinki: Otava.
- PITKÄNEN, RITVA LIISA 1999: Perinnäinen paikannimistö. – *Paikan nimet – paikan muisti: Euroopan rakennusperintöpäivät 11.–12.9.1999* s. 6–11. Helsinki: Suomen kotiseutuliitto ja ympäristöministeriö.
- RAILA, URMAS 1981a: Ajometsästys. – *Hirvenmetsästäjän käsikirja* s. 224–246. Helsinki: Otava.
- 1981b: Metsästystä edeltävät toimenpiteet. – *Hirvenmetsästäjän käsikirja* s. 206–221. Helsinki: Otava.
- RASK, SANNA 2008: *Mökille vai Aurinkorannalle? Havaintoja vapaa-ajanasuntojen nimistä*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum. – <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-200805161483>
- RISSANEN, MARTTI 1981: Hirvieläinten metsästystä säätelevät lait ja asetukset. – *Hirvenmetsästäjän käsikirja* s. 57–85. Helsinki: Otava.
- RISSANEN, MARTTI – NIEMELÄ, ESA – BISI, JUKKA 2000: Tavallisimmat metsästysmuodot. – Esa Niemelä (toim.), *Metsästäjän opas* s. 208–245. 10. korjattu painos. Jyväskylä: Gummerus.
- RUOPPILA, VEIKKO 1954: *Kansa lastensa kasvattajana*. Porvoo: WSOY.
- RÄISÄNEN, ALPO 2003: *Nimet mieltä kiehtovat. Etymologista nimistöntutkimusta*. SKST 936.
- SEPPÄNEN, ANNI-MARJA 2005: Jyväskyläläisen yliopisto-opiskelijan nimimaisema. – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 126–150. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SINISALO, AINO 1987: Uudellamaalla, Vanhassakaupungissa ja Pitkälläsillalla. – *Kielikello* 4 s. 8–13.
- SIRÉN, HANNA 2005: Nähdäänkö Nälkälaaksossa vai Jurrilassa? Asenteet ja huumori pirkkalaisten nuorten epävirallisissa paikannimissä. – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 110–125. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SJÖBLUM, PAULA 2006: *Toiminimen toimenkuva. Suomalaisen yritysnimistön rakenne ja funktiot*. SKST 1064.
- SKST = Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SMS = *Suomen murteiden sanakirja* 1–8. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 1985–2008.
- SSA = *Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja* 1–3. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1992–2000.
- Suomen riistakeskus 2011: Metsästys Suomessa. – <http://www.riista.fi/data/attachments/metsastyssuomessa.ppt> 19.7.2011.
- SUOMUS, HEIKKI 1979: Hirvenmetsästys. – *Tapiola. Suuri suomalainen eräkirja* 1 s. 176–215. Espoo: Weilin+Göös.
- UOTILA, MARITTA 2005: Raatsanympeyrtä Kiinanmuurille. Haminan kaupunkikuvan muutos epävirallisten paikannimien valossa. – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 88–109. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- USKS = *MOT Gummerus Uusi suomen kielen sanakirja 1.0* (2009). Gummerus Kustannus Oy. – <http://mot.kielikone.fi/mot/jyu/netmot.exe>
- VAHTOLA, JOUKO 1999: Paikan nimi – Paikan muisti. – *Paikan nimet – paikan muisti: Euroopan rakennusperintöpäivät 11.–12.9.1999* s. 4–5. Helsinki: Suomen kotiseutuliitto ja ympäristöministeriö.
- VAINIO, MARKKU 2007: *Seiskapassilta Protikkoon ja fyrrille. Rauman metsästysseuran sata-vuotistaival 1907-2007*. Rauma: Rauman metsästysseura, Multiprint.
- VIKBERG, PENTTI – TURPEINEN, VÄINÖ 2000: Riistanhoito. – Esa Niemelä (toim.), *Metsästäjän opas* s. 99–162. 10. korjattu painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Virittäjä. Kotikielen Seuran aikakauslehti. Helsinki.
- VIRTANEN, LEEA 1990: *Onni yksillä. Kansanperinnettä ennen ja nyt*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VIRTANEN, REIJO 1994: *Metsästys harrasteena*. Porvoo: WSOY.

LIITE 1. Tutkimusaineiston nimet

Jos nimi esiintyy useammalla eri seuralla, niiden määrä on ilmoitettu suluissa nimen jälkeen.

<i>13. päivän passi</i>	<i>Hirvilehdon oikea pisto</i>
<i>Aatoksenpisto</i>	<i>Hirvilehdon pitkän suoran torni</i>
<i>Aatunnyppylä</i>	<i>Hirvilehdon T-risteys</i>
<i>Adjutanttipaikka</i>	<i>Hirvilehdon vasemman piston torni</i>
<i>Ahlströmintie</i>	<i>Hirvilehdon vasen pisto</i>
<i>Ahokkaanmutka</i>	<i>Hirvilehdontie</i>
<i>Aholankuusikko</i>	<i>Hirvitupa</i>
<i>Aholankuusikon pitkä suora</i>	<i>Hirvivaja</i>
<i>Aholankuusikon välitie</i>	<i>Hiustenkuivaaja</i>
<i>Aholankuusikonnyppylä</i>	<i>Honka</i>
<i>Aholankuusikontorni</i>	<i>Housukorpi</i>
<i>Aitoneva</i>	<i>?Huippupaikka</i>
<i>Alatie</i>	<i>Huonosilta</i>
<i>Ampumarata</i>	<i>Hylsyrinne</i>
<i>Antennimäki</i>	<i>Hämäläisentie</i>
<i>Antintorni</i>	<i>Ilpontorni</i>
<i>Apulantasäkkikasa</i>	<i>Impi</i>
<i>Arin isosarvisen tappopaikka</i>	<i>Irja</i>
<i>Aution niittytie</i>	<i>Iso syvänmaa</i>
<i>Aution niittytien harva männikkö</i>	<i>Isoahonkankaan uusitie</i>
<i>Aution niittytien risteys</i>	<i>Isoahonkankaantientornit</i>
<i>Aution riistapelto</i>	<i>Iso-Mäkisen mäki</i>
<i>Bermudan kolmio</i>	<i>Isomänty</i>
<i>Entinenlähteenpaikka</i>	<i>Isonaukontorni</i>
<i>Eskon saunantakunen</i>	<i>Isonmäentie</i>
<i>?Eskonmaa</i>	<i>Isonpettänpisto</i>
<i>Eskontie</i>	<i>Isonpettänristeys</i>
<i>Golanin kukkula</i>	<i>Isonpettäntie</i>
<i>Haka</i>	<i>Jalkasen latotie</i>
<i>Hallakankaantie</i>	<i>Jalkasenlato</i>
<i>Halli</i>	<i>Jaskan rankakasa</i>
<i>Hankala</i>	<i>?Jokelantakana</i>
<i>Heikin/Kimmon huvilatie</i>	<i>Jokivarsi</i>
<i>Heikinkukkula</i>	<i>Juhanpaikka</i>
<i>Heikintulet</i>	<i>Juhanpassi</i>
<i>Heikintuoli</i>	<i>Jukkosaarentie</i>
<i>Heimolantie</i>	<i>Jussinpaikka</i>
<i>Heimonkukkula</i>	<i>Jyrkkämutka</i>
<i>Heinäsenmäenristeys</i>	<i>Jyrkätmukat</i>
<i>Heitjärvenperä</i>	<i>Jänismäentie</i>
<i>Hiekka-Ahon Heikin pisto</i>	<i>Järveläntie</i>
<i>?Hieno mannikkörinne</i>	<i>Kaatopaikka</i>
<i>Hirsikaarre</i>	<i>Kaatunutpukki</i>

Kahvikukkula
 Kaihin pihatie
 Kaihin pihatien nyppylä
 Kaihin pihatien puomi
 Kaivonpaikka
 Kalapolku
 Kalapolunsuora
 Kalapolut
 Kalasääskenpesäpuu
 Kallenmutka
 Kallentie
 Kallio
 Kalliot
 Kankaalan takana peltotie
 Kankaalanpelto
 Kankaanpäänmaa
 Kannonkoskenraja
 Kansallispuisto
 Kantolaisentie
 Kantolankytö
 Kantotie
 Karhunpisto
 Karhunpiston kääntöpaikka
 Karhunpistontornit
 Karhutorni
 Karintie
 Karlvikinpisto
 Katjan ampumapaikka
 Keijonpaikka
 Keijonpassi
 Kekenpaikka
 Kekenpassi
 Kelkkaura
 Kemiranaita
 Ketjutie
 Ketjutiet
 Kettukivet
 Kettukivi
 ?Kiellitytalueet
 Kilpa-ammuntapaikantie
 Kilpa-ammuntapaikka
 Kimmon laanipaikka
 Kimmonlaani
 Kirkkokivi
 Kirkkotie
 Kirnulamintie
 Kivelänristeys
 Kivikkoahomäki

Kivipassi (2)
 Kohmelokivi
 Kohmuojanpisto
 Koiralammensuora
 Koivikkoaukko
 Koivu
 Koivuniemen riistapelto
 Koivuniemenpihanpellot
 Koivusyvänmaa
 Koivutorni
 Koivuvuoren pihatie
 Koivuvuoren pihatien risteys
 Koivuvuoren pihatien torni
 Koivuvuoren takatie
 Koivuvuoren uusi takarinnetie
 Koivuvuorenristeys
 Koivuvuorentie
 Kolarikukkula
 Kolarinyppylä
 Kolmehaapaa
 Kolmemäntyä
 Kolmetoista
 Konikankaanristeys
 Korkeatorni
 Korpelansaunanmutka
 Koskenkorvatorni
 Kota (4)
 Kotatie
 Kotirannan huvilatie
 Kotirannanpuomi
 Kulotusaukon alapää
 Kultainen kolmio
 Kultaranta
 Kunnanaukku
 Kunnanpisto
 Kusiaispesä
 Kustinkurvi
 Kuusipuska
 Kyminmaanraja
 Kyminpisto
 Kymintie
 Kymintien kääntöpaikka
 Kärkkäänhaka
 Kääntymäpaikantorni
 ?Kääntöpaikka
 Laani
 Lahtivaja
 Lakritsikukkula

Laurinvehkeet
Leenankukkula
Lehtikuuset
Lehtola-Laurila-Kivelä tien 4 tornia
Lehtola-Laurila-Kivelä-tie
Lehtosenpisto
Lentokenttä
Lentokenttätie
Leppäpuska
Leppätorni
Liejutie
Liikennemerkki
Liikennepympyrä
Likonientie
Linja
Linjalammentie
?Linjalammentiellä huvilatien risteys
Linjalammentien tornit
Linjalammentienristeys
Linjatie
Linkkimasto
Lintumäki
Lisämaat
Lomapaikka
Losunkorpi
Luomutorni
Luvatonmaa
Lähde
Maginot-linja
Maja (2)
Majantie
Mannamaa
Mannerahon tie
Mannerheimin linja
Mannerheimintie
Mannerinmäki
Mansikkamäenkytö
Marjalan takana puistoon
Marjalanpelto
Marjalantornit
Markunkytö
Masto
Mastotie
Matikaisenmutka
Matin oikea haara
Matin vasen haara
Mattilantorni
Mattilanura

Maunonpisto
Maurin tappopaikka
Maurinkivi
Melunkorpi
Melunnotko
Micrapuro
Miilu
Mikontorni
Moisionpisto
Moisiontie
Moottorikelkkaura
Multapakat
Munakukkula
Muratie
Mursketie
Mustan parkkialue
Mustanlammen tienhaara
Mustanlammentie
Mustanlammentien alkupää
Mustanlammentien Eskonmaan torni
Mustos-Veikon kämppä
Muuntaja
Myllylän metsäpelto
Myllypolku
Männyt
Mökkitie
Mörkökorvenportti
Natura-aukko
Neljäntienristeys
Nevanpäänpelto
Nitrotie
Noidantie
Nollapassi (2)
Nylkytalli
Näköalakivi
Näkötorni
Näppärinportti
Närhitorni
Nättösentie
Ohiampujiensuora
Oikea pitkä suora
Oikeapisto
Oinosenniementie
Ossinleima
P-paikka
Paavon talonpaikka
Paavon tappopaikka
Pahalampi

Pakastimen tie
Pakastin
Palikanristeys
Pallopassi
Papantorni
Parakki (2)
Paskakasa
Paskamäenpassi
Paskamäki
Paskapassi
Paskolammennotko
Paskoniemen oikea haara
Paskoniemen vasen haara
Patruunatie
Pekan ja Matin tie
Pekanpukki
Penkkatie
Penttilänkylän uusitie
Perhetorni
Peruukkitie
Peräaukko
Peräsen pellonreuna
Pienen Koivulammen parkkipaikka
Pienen Koivuoren tie
Pienen Koivuuren tien risteys
Pienen Koivuuren tien torni
Piilolan sähkölinja
Piirinmaa
Pikku piirinmaa
Pikku syvänmaa
Pirttihilantie
?Pitkälleampuvanpaikka
Pitkänsuoranjälkeisetmutkat
Pitkäsuora
Pitkäsänki
Polannetie
Poliisienraja
Polvilamminpisto
Pontikkanotko
Pornomäki
Porotie
Postilaatikko
Pukki
Pullokivi
Pullopassi
Puolukkakankaantie
Puomitie
Puskalantie
?Puskapaikka
Puujalkatorni
Pyöreänsuontie
Pyöriväntorninaukko
Pyörivätorni
Pyörätie (3)
Päivintornit
Pökköaukko
Pökköpassi
Pönttöpassi
Pörö
Pörönpassit
Raatenevan polannetie
Raaterin konepelti
Raijanluona
Rajakankaan puskaipaikka
Rajakankaan tie
Rajakankaantorni
Rankakasa (2)
Ranta
Rantakorpi
Rantakyläntie
Ratteentie
Reinonkannokko
Reinonkuusikko
Rekipassi
Reunalanristeys
Riihentaus
Riihitie
Riistapäälliköntorni
Rimmi
Rimpuilutorni
Rinteen huvilatie
Rinteen huvilatien kallio
Risti
Romuauto
Roopertinkota
Rooperti
Rosenlewinlaakso
Sahajauhokasa
Saksankuuset
Salli
Salontie
Saravan pitkä aukko
Saravan pitkä suora
Saravanristeys
Saravanristi
Saunamäenmasto

Savela
Savelan Pentin huvilatie
Savutupa
Selänrannanpisto
Seurakunnanaukku
Seurakunnanpisto
Seurakunnanristi
Seurantalonmutka
Siemenpuumännikkö
Sikatorni
Sininen tie
Sinisentynnyrinaukku
Sinisentynnyrinaukontorni
Sinisentynnyrintorni
Siperiantie
Sipimäki
Sohva
SOK:n tie
Suntti
Suolaräme
Surmanmutka
Syväjärventie
Syöttölava
Sähkölinja (4)
?Sähkölinjanmutka
Sähkölinjantorni
Särkelänura
Särkimäentie
Särkipuronkota
Sätkämutka
Taitonpisto
Tallinmäki
Talviahontie
Tammi
?Tarmonpellontorni
Tarmonpelto
Taukotuvantie
Taunonmutka
Taunonpaikka
Telkkälamminpisto
Tellikanmaan pikku pukki
Teollisuusalue
Tervatehas
Tiehuhdanura
Toiminpisto
Tollonpisto
?Tornion pihakuusikko

Torniontie
Torni
Traktoritie
Tulipaikka
Tuomontorni
Tupatie
Turvetie
Tuurentorni
Uimapaikka
Uimarannankota
Ukonmäenportti
Urhonkivi
Uumutka
Uusipisto
Uusitie (2)
Uutelan sähkölinja
Uutelantorni
Valkelammentie
Valkelammintie
Vanha kirkkotie
Vanha riistapelto
Vanha tulipaikka (2)
Vanha valkeapaikka
Vanhan Ahlströmintien kääntöpaikka
Vanhan riistapellon torni
Vappulanmasto
Vappulanristeys
Variksenlaani
Vasenkätistentorni
Vasenpisto
Veitjoentie
Veitjokivarsi
Vene
Vihko
Vintturi
Vittulampi
Vuori
Välitie
Vääpelinsuora
Vörsti
Ykköspassi
Ylämäenkytö
Ylätie
Yrjöntie
Ämpäripassi
Öljysora

LIITE 2. Kyselylomake

Hei!

Teen Jyväskylän yliopistossa lopputyönäni tutkielmaa metsästäjien omista paikannimistä. Tarkoitan tällä kaikkia sellaisia **nimiä ja nimityksiä**, jotka eivät ole virallisessa käytössä (esim. eivät ole kartassa). Olen kiinnostunut aiheesta, sillä harrastan itsekin metsästystä.

Kirjoita lomakkeeseen kaikki tietämäsi paikannimet, joita hirviporukkasii käyttää. Kerro nimistä tietämyksesi mukaan mahdollisimman tarkasti. Mainitse ainakin mitä paikkaa nimellä tarkoitetaan ja millä perusteella se on annettu (jos tiedät). Voit mainita myös esim. onko paikalle olemassa virallinen nimi (karttanimi), kuinka vanha nimi on yms. Tarvittaessa voit jatkaa kääntöpuolelle.

Jos samalle paikalle on monta eri nimeä, mainitse kaikki vaihtoehdot. Kirjoita myös sellaiset ”arkipäiväisiltä” tuntuvat nimet ja nimitykset, joista et ole täysin varma, onko kyseessä nimi vai ei (esim. *Kota*, *Juhanpaikka*).

Alla oleva jaottelu on tarkoitettu vain vihjeeksi ja avuksi nimien listaamisessa. Sulkeissa olen maininnut muutamia esimerkkejä oman seurani nimistöstä.

Voit halutessasi vastata kyselyyn myös sähköpostilla.

Kiitos vastauksistasi!

Vesa Holm

[yhteystiedot]

1) **Passipaikat** (esim. *Ämpäripassi* = aukean reunalla oleva passipaikka, jolla roikkuu puun oksalla sinkkiämpäri; *Uimapaikka* = passipaikka, jolla eräs passimies putosi ojaan; *Heimonkukkula* = passipaikka, jolla Heimo on usein, eräänlainen ”nimikkopassi”)

2) **Kokoontumispaikat** (esim. *Kota* = seuran rakentama ja omistama kota; *Ampumarata* = seuran alueella sijaitseva ampumarata; *Seurakunnanristi* / *Risti* = risteys srk:n mailla)

3) **Maamerkit** (esim. *Kolarikukkula* = mäennyppylä, jolla on joskus ajettu nokkakolari; *Parakki* = paikalla on vanha Metsäliiton parakki; *Antennimäki* = mäki, jonka huipulla on telemasto)

4) **Tiet, polut yms.** (esim. *Puomitie* = tie, jolla on puomi; *Kirkkotie* = polku, jota pitkin on kuljettu kirkkoon; *Moisionpisto* = tie Moision mailla)

5) **Alueet** (esim. *Kultainenkolmio* = kolmiomainen alue, jolta löytyy usein hirviä; *Pikku sydänmaa* = pieni sydänmaa)

6) **Muita paikkoja**

7) Olisiko sinulla **muuta kerrottavaa** paikoista ja niiden nimityksistä? Tiedätkö esimerkiksi nimiä, joita ei enää käytetä? Tai miten ja millaisissa tilanteissa uusia nimiä syntyy? Sana on vapaa.

Päivämäärä: _____

Seuran nimi ja sijaintipaikkakunta: _____

Kauanko olet harrastanut metsästystä seurassa (ympyröi): alle 5 / 5–10 / 10–20 / yli 20 vuotta
Syntymävuosi: _____

Jos tarvitsen lisätietoja, voin kysellä niitä sinulta? Mainitse siinä tapauksessa myös yhteystiedot. Vastaukset käsitellään tutkimuksessani joka tapauksessa täysin nimettöminä.

Nimi: _____

Puhelin: _____ Sähköposti (jos on): _____

LIITE 3. Saatekirje

Hyvä kyselyn vastaanottaja

Teen Jyväskylän yliopistossa suomen kielen lopputyönäni tutkielmaa metsästäjien käyttämää paikannimistöä. Harrastan itsekin metsästystä ja kiinnostuin asiasta, kun aiemmin tein pienemmän harjoitustutkielman samasta aiheesta. Silloin aineistonani oli oman metsästysseuran nimistö. Nyt tarvitsen laajemman aineiston, jota kerään oheisella kyselylomakkeella.

Pyydän, että jakaisitte lomakkeet hirvenmetsästyksen osallistuville jäsenillenne ja välittsisitte keskuudestanne jonkun (esim. metsästyksenjohtaja) yhteyshenkilöksi ja palauttamaan vastaukset. Vastaamalla kyselyyn autatte minua tutkimuksessa tarvittavan aineiston hankkimisessa.

Tarvitsisin lisäksi muutamia taustatietoja seurastanne.

Toivon saavani vastaukset 17.11.2010 mennessä mukana tullessa palautuskuoressa (vaihtoehtoisesti sähköpostitse). Tarvittaessa voitte kysyä lisätietoja puhelimitse tai sähköpostilla.

Kiitos avusta!

Vesa Holm
[yhteystiedot]

-- Leikkaa katkoviivaa pitkin ja palauta alaosa -----

Seuran nimi: _____

Sijaintipaikkakunta: _____

Perustamisvuosi: _____

Metsästysalueen pinta-ala: _____ ha

Hirvenmetsästyksen osallistuvien jäsenten määrä: _____

Yhteyshenkilön (esim. metsästyksenjohtaja) tiedot:

Nimi: _____

Puhelin: _____

Sähköposti (jos on): _____